

**BORSODNÁDASDI
MESEKERT ÓVODA**

PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

OM AZONOSÍTÓ: 201893

Borsodnásasd Köztársaság út 11.

2024.

TARTALOM

I. Törvényi megfeleltetés	5.
II. Küldetésnyilatkozatunk	6.
1. Gyermekképünk	7.
2. Óvodaképünk	7.
3. Pedagógusképünk	7.
III. Helyi adottságaink	8.
1. Mérföldkövek az intézmény életében	8.
2. Ellátási terület	8.
3. Társadalmi környezetünk	8.
4. Természeti környezetünk	9.
5. Férőhely, feltöltöttség, csoportszerkezet	9.
5.1 Gyermekcsoportok összetétele	9.
5.2 Szakmai munkaközösségek	10.
5.3 Tehetség gondozás	10.
5.4 Ünnepek ápolása	14.
IV. Személyi feltételek	14.
1. Dolgozók jelenlegi létszáma	14.
1.1 Óvodapedagógusok munkakör szerinti beosztása	15.
1.2 Óvodapedagógusok szakirányú végzettségei	15.
V. Tárgyi feltételek	15.
1. Helyiségek	15.
2. Gyermekélelmezés	16.
VI. A tevékenységközpontú óvodai nevelés adaptálásának indokai	16.
1. A helyi nevelési program alapjai	17.
VII. A tevékenységközpontú óvodai nevelés céljai és feladatai	17.
1. A szükségletek szerepe a nevelési cél elérésében	19.
1.1 A beszoktatás	21.
1.2 A gyerekek gondozásával kapcsolatos feladatok	21.
1.3 Az egészséges életmódra nevelés feltételei és feladatai	22.
1.4 A csoportok szokásrendszerének kialakítása	24.
2. A tevékenységek szerepe a nevelési cél elérésében	25.
3. A képességek szerepe a nevelési cél elérésében	26.
VIII. A tudatos fejlesztés feltételei	28.
1. Az objektív (külső) feltételek	28.
2. A szubjektív feltételek	28.
2.1 Az óvodapedagógus és a gyermekek aktív együttműködése	28.
2.2 Az óvodapedagógus modell szerepe	28.
2.3 Az óvodapedagógus és a dajka együttműködése	29.
IX. A komplex fejlesztés tartalma	30.
1. Játék és tanulási tevékenység	30.
2. Társas és közösségi tevékenység	34.
3. Munkatevékenység	36.
4. Szabadidős tevékenység	38.

X. A komplex tevékenységi formák rendszere	39.
1. Társadalmi érintkezés megalapozó komplex tevékenységi formák	39.
1.1 Anyanyelvi nevelés	39.
1.2 A külső világ tevékeny megismerése matematika tartalmú tapasztalatok	40.
2. Társadalmi gyakorlat belső összefüggéseit tükröző komplex tevékenységi formák	42.
2.1 A külső világ tevékeny megismerése környezeti tartalmú tapasztalatok	42.
2.2 Születéstől felnőttkorig	44.
3. Művészeti tevékenységek	45.
3.1 Verselés, mesélés	46.
3.2 Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	46.
3.3 Ének, zene, énekes-játék, gyermektánc	47.
4. Mozgás fejlesztés	48.
4.1 Mindennapi mozgás	49.
XI. A nevelés tervezése és időkeretei	50.
XII. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére	53.
1. Sikerkritériumok	54.
2. Nevelő munka dokumentumai	59.
3. Az óvoda nevelő munkájának értékelési és mérési rendszere	60.
XIII. Óvodai Integrációs Fejlesztő Program	60.
1. Az Integrációs Program célja	60.
2. Kiemelt területek	61.
2.1 Szervezési feladatok	61.
2.2 Gyermekvédelemmel, az egészségügyi ellátással, szociális segítség nyújtással kapcsolatos munka	62.
2.3 Óvoda-iskola átmenet támogatása	63.
2.4 Szülőkkel való kapcsolattartás, együttműködés	63.
2.5 Intézményi önértékelés, eredményesség	63.
3. Gyermekképünk	64.
4. Óvodaképünk	64.
5. Óvodai nevelésünk céljai és feladatai	65.
5.1 Az óvoda szociális ellátó funkciója	65.
5.2 A gyermekek lelki és testi egészségének fejlesztése	65.
5.3 Individuális nevelés	66.
5.4 Differenciálás	67.
5.5 Szocializáció	67.
6. A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek integrációs nevelésének alapelvei	68.
6.1 Emocionális fejlesztés	69.
6.2 Az anyanyelv fejlesztése	69.
6.3 Verselés, mesélés	70.
6.4 Ének, zene, énekes-játék, gyermektánc	70.
6.5 Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	70.
6.6 A külső világ tevékeny megismerése	71.
7. A családok bevonása az óvoda életébe	71.
8. Gyermekvédelem	71.

9. Speciális feladatok	72.
10. Diagnosztikus fejlődésvizsgáló rendszer (DIFER) használata	73.
11. SNI gyermekek integrált nevelése.....	74.
XIV. Nemzetiségi Nevelés	75.
1. A felzárkóztatás tartalma	77.
1.1 Gondozási feladatok	77.
1.2 Készségek, képességek fejlesztése	78.
1.3 A képességfejlesztés hangsúlyos területei	79.
2. A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére	79.
XV. Az óvoda kapcsolat rendszere	79.
1. Együttműködés a családdal	79.
2. Kapcsolattartás más intézményekkel, szakszolgáltatókkal	80.
XVI. Gyermekvédelem az óvodában	81.
1. Célunk	81.
2. Feladataink	82.
3. Sikerkritérium	83.
XVII. Egészségfejlesztési Program.....	83.
Érvényességi nyilatkozat	98.
Legitimációs záradék	99.

I. TÖRVÉNYI MEGFELELTETÉS

Programunk a **363/2012. (XII.17.) számú Kormány rendelet értelmében, az Óvodai nevelés országos alapprogramja** alapján készült, magában foglalva a hazai és a helyi (városi) óvodai gyakorlatok eddigi tapasztalatait, eredményeit, szem előtt tartva a **2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről**, annak módosításait és a városi közoktatási koncepció irányelveit, valamint óvodánk **Alapító Okiratát**.

Ezen kívül programunkba az alábbi törvényeket, rendeleteket vettük figyelembe:

- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
- 229/2012. (VIII. 28.) kormányrendelet a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény végrehajtásáról
- 2011. évi CXXIV törvény a nemzeti köznevelési törvényről szóló 2011. évi CXC. törvény módosításáról
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 220/2012. (VIII. 31.) EMMI. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 30/2012. (IX. 28.) EMMI rendelet az esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések és az integrációs rendszerben részt vevő intézmények és az ezen intézményekben dolgozó pedagógusok 2012. évi támogatásáról
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve
- 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelete a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
- 17/2013. (III. 1.) EMMI rendelet a nemzetiség óvodai nevelésének irányelve
- 1997. tv. XXXI. törvény A gyermekek védelméről és jogairól
- 1992. Egyezmény a gyermekek jogairól Egyesült Nemzetek UNICEF Korm. rendeletet módosítja
- 1357/2011. (X. 28.) kormányhatározat az építésügyi szabályozás és korszerűsítéséről és az ehhez kapcsolódó szabványok felülvizsgálatáról

Figyelembe vettük a helyi társadalmi elvárásokból felmerülő feladatokat, alkalmazva a már több éve jól bevált, működő nevelési-fejlesztési gyakorlatokat, módszereket, amelyeket helyi adottságaink lehetővé tesznek.

Céljaink meghatározásánál abból a sajátos helyzetből indultunk ki, hogy az intézmény munkáját felölelve, összességében és egységesen is tükröződjön a város sajátosságokból adódó lehetőségek kihasználása.

II. KÜLDETÉSNYILATKOZATUNK

Nevelő-fejlesztő munkánk hagyományokra épülő, ugyanakkor fogékonyak vagyunk az új értékekre és megpróbálunk megfelelni a mindenkori társadalmi elvárásoknak. Munkánk során célunk, hogy a hozzánk járó gyermekek nyugodt, szeretetteljes, családi légkörben nevelkedjenek. Mindezt a **családokkal közösen végezzük**, a partnerközpontú működési szemléletet követve.

Nevelési elképzelésünk lényege, hogy az **óvodai nevelést egy egységes folyamat első intézményi szakaszaként értelmezzük**, amelynek törés nélkül kell folytatódnia az iskolában, illetve azt követően az élet során.

Mint nevelési intézmény ellátjuk az **óvó-védő, szociális, nevelő-fejlesztő feladatokat**. Pedagógiai funkcionkat tekintve pedig felvállaljuk az iskolai életre való előkészítést úgy, hogy az iskolába kerülő **gyermekeink olyan pszichés fejlettséggel rendelkezzenek, amely a tanulásra, mint fő iskolai tevékenység formára alkalmassá teszi őket**.

Arra törekszünk, hogy gyermekeink az iskolai élet megkezdésére rendelkezzenek megfelelő **kompetenciával –önismerettel, önértékelő képességgel, tudjanak önállóan gondolkodni, testi-lelki-szellemi fejlettségük** megfeleljen az óvodáskor végére elérendő szintnek. Kiemelten kezeljük a **gyermekek saját egészségükhöz és a természeti környezethez való viszonyának pozitív alakítását**.

Valljuk, hogy a **gyermek, érdeklődő, befogadni akaró, az önmegvalósítás szándékával rendelkező lény**. Amennyiben nem vesszük el a kedvét és kihasználjuk életkori sajátosságait, jó esélyünk van rá, hogy mindent megtanuljon, amire szüksége lehet.

Elutasítjuk a gyermektől idegen, felnőtt léptékű, mennyiség-centrikus, kényszerítő – fegyelmező pedagógiát.

A gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak megfelelő **alternatívákat, tevékenységeket, cselekvés általi tanulási lehetőségeket kínálunk**.

Építünk az óvodáskorú gyermekek sajátos tevékenységeire, mint **játék, mozgás, vers, mese, rajzolás, kézimunkázás, ének –zene, természet-és állatok gondozása, védelme**.

Céljaink meghatározásánál abból a sajátos helyzetből indultunk ki, hogy az intézmény munkáját felölelve, **összességében és egységesen is tükröződjön a környezeti sajátosságokból adódó lehetőségek kihasználása**.

Munkánkat szolgálatnak tekintjük, folyamatosan képezzük magunkat, hogy egyre magasabb színvonalon tudjunk dolgozni.

Alapvető szemléletünk, hogy „minden ember pótolhatatlan, senki mással nem helyettesíthető”.

Az intézmény valamennyi dolgozója

1. Gyermekképünk

Intézményünk gyermekképe olyan gyermekek nevelése, akik érzelmileg gazdagok, boldogok, saját egészségüket értéknek tekintők, városunkhoz kötődők, a környezetükben jól tájékozódók-és azt óvók, szépre fogékonyak, önállóak, megfelelő önismerettel és önértékelő képességgel rendelkezők, nyitottak, érdeklődők, együttműködők, másokat elfogadók, kreatívak, képesek a liberalizmus és az értelmes fegyelem egyensúlyának normái között élni.

2. Óvodaképünk

Intézményünk a családi nevelés kiegészítője, a család véleményét figyelembevevő, együttnevelő. Intézményünkben a család és az óvodapedagógus kapcsolatára a nevelőtársi viszony a jellemző, nálunk érték az egyén, óvodáinkba a gyermek könnyen beilleszkedik. Óvodáink légköre szeretetteljes, gondoskodó, érzelmi biztonságot nyújtó, óvó-védő, feltétel nélkül elfogadó, hagyományokat ápoló, értékeket közvetítő-és teremtő. Intézményünk óvodái a helyes életritmus kialakításával megteremtik a feltételt, a nyugodt, harmonikus személyiségfejlődésre a helyes énkép-, önértékelés-, életvitel kialakítására.

Nevelőközösségünket a sokoldalúság, a kompetens együttműködés, a kezdeményezőképeség, az egységes nevelésfilozófiára való törekvés jellemzi, mely segíti az integrált és differenciált nevelést, a hátrányok leküzdését, a felzárkóztatást és a tehetség gondozást. A nevelés - fejlesztés során a gyermekek egyéni érési üteméhez igazodunk.

3. Pedagógusképünk

Az olyan óvodapedagógus,

- aki gyermekszerető,
- aki együttműködő és segítőkész,
- akire jellemző az öröm és sikerorientált készség
- és képességfejlesztés, érték közvetítés;
- aki tiszteletben tartja a gyermek egyéni és életkori sajátosságait;
- aki tiszteli, megérti, elfogadja a szülők különbözőségét,
- aki befogadó szellemiségű az inkluzív nevelés kialakítása érdekében.

III. HELYI ADOTTSÁGAINK

Intézményegységünk Magyarország Észak-keleti részén Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyében fekvő városban, Borsodnádason található. Településünk a Bükk-hegység lábánál völgyben épült, melyet erdők vesznek körül. A lakosok száma 3000 fő. A roma lakosság aránya magas. Városunk jelentős iparral rendelkezik. Sajnos ennek fokozatos leépülésével egyre nőtt a munkanélküliek száma.

1. Mérföldkövek az intézmény életében

1994-ig az óvodánk két intézménnyel és hat csoporttal működött. Munkahelyek megszűnésével, családok elköltözésével településünk társadalmi szerkezete megváltozott, amely a gyermeklétszám alakulásában is megmutatkozott.

Mindennek következményeként a fenntartó csoportösszevonások mellett döntött. 1997-től a tagintézmény egy csoporttal, a központi óvoda két csoporttal működött tovább.

2007. szeptember 1-től a fenntartó döntése alapján megalakult a Borsodnádasi Általános Művelődési Központ, melynek tagjai a Napközi Otthonos Óvoda, a Móra Ferenc Általános Iskola, a Művelődési Otthon.

2010. szeptember 1-től a három csoport egy intézményben kezdte meg a nevelési évet egy új helyen, az iskola felújított B épületében.

2013 során az iskolák központosítása következményeként az ÁMK-t a fenntartó megszüntette. Ennek megfelelően az óvodánk szeptember elsején önálló intézményként új névvel kezdte meg működését mint a Borsodnádasi Mese kert Óvoda.

2019-ben óvodabővítést hajtott végre a fenntartó. Ennek következtében óvodánk 5 csoportos lett.

2. Ellátási terület

Borsodnádasi város közigazgatási területe.

Mint nevelési intézmény egyik sajátos feladatunknak tartjuk, hogy aktív, érdeklődő viszonyt alakítsunk ki –a gyermekek nevelése folyamán –a közvetlen és tágabb természeti-, emberi-, tárgyi környezettel.

Ezért programunk készítése során is, a nevelési feladatokat, valamint a tevékenységek tartalmát a helyi természeti és társadalmi környezet alapos ismerete mellett, az abból adódó lehetőségeket hasznosítva határoztuk meg.

3. Társadalmi környezetünk

Nevelésünk tartalmát színesíti a kisvárosi települési formából adódó társadalmi környezet, valamint a családok szociális helyzete. Mindez lebontva megjelenik az óvodánk nevelési gyakorlatában, amely az egyéni arculat kialakítása során is befolyásoló tényező volt

4. Természeti környezetünk

Városunk elhelyezkedése igen kedvező, erdőkkel körülvett település, melyen több patak is keresztül folyik, és két tóval is rendelkezik. Ezek a lehetőségek kiaknázhatóak, a környező világ természetes megismertetésében, valamint a mozgáslehetőségek bővítésében.

Mindez igen fontos a nevelési lehetőségek kihasználása szempontjából, hiszen a különböző kirándulások, túrák, egyéb mozgásos tevékenységek, valamint a kulturális értékek felfedeztetése jelentősen bővíthetők és színesíthetők e területek kiaknázásával.

Szintén nevelési lehetőségeinket bővíti és színesíti a város határában található Máté Hegyi ÖKO Park

Programkészítésünk során nem mehettünk el szótlánul a város azon értékei mellett sem, amelyek a művészeti értékek közvetítése területén kínálnak lehetőségeket intézményünknek és épülnek be mindennapjainkba, a város nevezetes helyeinek, rendezvényeinek lehetőség szerinti látogatása, képzőművészeti csoportok, énekkarok-, néptánc csoportok munkáinak megismertetése.

E területeken ma már alapos természetismerettel rendelkezünk és pozitív a viszonyunk a gazdag tevékenységformák biztosítása során.

Hisszük és valljuk, hogy a gyermekek természet-és mozgásszeretetét csak aktív kapcsolatokban, tevékenységek közben alakíthatjuk ki, ezért is használunk ki minden városi szintű lehetőséget.

5. Férőhely, feltöltöttség, csoportszerkezet

Jelenleg 5 óvodai csoportunk 130 férőhellyel rendelkezik.
Csoportjaink szerkezetük szerint osztatlanok, vegyes életkorúak.

5.1 Gyermekcsoportjaink összetétele

Intézményünk populációját a magyar és a roma nemzetiség adja. A cigány nemzetiséghez tartozó gyermekek száma az óvodában emelkedő. Felismerve a különböző szociokulturális háttérből érkező gyermekek közötti különbségeket, a magas létszámú cigány nemzetiségűségeit, a felzárkóztatás problémája vezette el nevelő testületünket a tanulási készségeket, képességeket megalapozó, tanulási zavarok megelőzését szolgáló fejlesztéshez.

Nagy hangsúlyt fektetünk a hátrányos helyzetű gyermekek három éves kortól történő óvodai beíratására, és ügyelünk a rendszeres óvodalátogatásukra is. Igyekszünk a hátrányok kompenzálására, a lehetőségeinkhez mérten törekszünk a romanemzetiségi kultúra megismertetésére, hagyomány ápolására az önazonosság

megőrzésére és lehetőséget biztosítunk a multikulturális nevelésen alapuló integrációra. E területen a gyermekek nevelése mellett feladatunknak tartjuk a szülők segítségét is.

5.2 Szakmai munkaközösségek

A munkaközösségek az Integrációs Program megvalósításával kapcsolatosan alakultak meg.

- Fejlesztési, mérési, módszertani adaptációt segítő munkacsoport
- Óvoda-iskola átmeneti munkacsoport
- Belső önértékelési munkacsoport

5.3 Tehetség gondozás

Óvodapedagógusaink felkészültek és elkötelezettek a tehetségek felismerésére, és segítségükre, az óvodai élet egészén belül. Ennek megvalósítására különösen alkalmasak vegyes életkorú csoportjaink.

Az óvodában a tehetség fejlesztése sajátos körülmények között zajlik. Viszonylag kevés az a gyermek, akinek a tehetsége korán megnyilatkozik (kiválóan rajzol, énekel, számol fejben stb.), de a tehetség-ígéretnek felfedezése és fejlesztése igazi kihívás az óvodapedagógus számára. Az óvodai tehetség gondozás a tehetség-ígéretnek megtalálásával kezdődik, majd a fejlesztés egyénre szabott módjaival folytatódik.

A tehetséges kisgyerekek korai jellemzői:

- meglepő pontosságú, illetve részletességű hosszú-és rövid távú memória,
- az átlagnál sokkal hosszabb ideig képesek egy dologra figyelni,
- gyorsan kialakuló, változatos és gazdagszókinccs,
- fejlett képzelőerő, amely megnyilvánulhat korai szerep játékokban
- korai figuratív rajzolás (rajzolás közben mondja, hogy mit rajzol éppen)

Óvodai szinten célunk a tehetség ígéretének felismerése, tehetségük kibontakoztatásának segítése. Lehetőségek és a feltételek megteremtésével speciális szükségletek kielégítése Differenciált feladatellátással, egyéni és mikro csoportos foglalkoztatási formában a képességeik fejlesztése. A gyermekek folyamatos nyomon követése. A tehetségfejlesztést az óvodapedagógusok hatékonyan építik be nevelőmunkájukba. Ennek érdekében Tehetség Programot dolgoztunk ki.

Speciális végzettségekkel rendelkező kollégáink a tehetséges gyermekek számára igény szerint külön foglalkozás keretében biztosítják a tehetség gondozást.

Tehetség Programunk célja

- A tehetségígéretes gyermekek további gondozása óvodai programok keretében.

- Az óvodáskori alapozó szakaszban óvodai programunkba beépítve a speciális képességek fejlődési lehetőségének biztosítása a játék elsődlegességének hangsúlyozásával.
- Kötelességünk, hogy segítsük őket a tovább fejlődésben, tovább erősítsük erős oldalukat, fejlesszük gyenge területeiket, (melyek a fejlődését megnehezítik)
- Olyan légkört alakítsunk ki a gyermekek körül, amely őket elfogadja, és személyiségüknek fejlődését segíti. Szeretetteljes légkörben képességeink felfokozódnak. Szeretetteljes nyelveink: minőségi idő, elismerő szavak, ajándékozás, testbeszéd, testi érintés, szívességek.
- Figyelembe vesszük a gyermekek megfigyelésén alapuló *differentiált fejlesztést*.

Speciális célok a tehetséggondozásban

1. A tehetséges gyermek erős oldalának támogatása. (emlékezet, fantázia, logikus gondolkodás) A gyermek egy-egy területen rengeteg ismeretanyagot halmoz fel. Segítenünk kell, hogy ezeket elmélyíteni tudja. Nem célunk, hogy korán „kis tudóst” neveljünk belőle, hanem, hogy a sokféle dolgot megismerve később érdeklődési irányait tudja alakítani. Vegyük körül őket minél több lehetőséggel, amelyekből tanulhatnak, a játék mindenek felett, intim körülmények tárgyi feltételek biztosítása fontos, logikai szellemi játékok, sakk.

2. A gyermek tehetségével összefüggő gyenge területek kiegyenlítése. Problémák adódhatnak a pszichomotoros képességek, érzelmi-szociális érettség (egyenlőtlen fejlődés) esetleg motivációs területen is. Mindenképpen olyan hiányosságokat kell a „gyenge” oldalon értenünk, amelyek a tehetség fejlődését megnehezítik, vagy éppenséggel megakadályozzák. A gyermek esetleges gyenge oldalát mindenképpen diagnosztizálni kell, és szakember segítségével fejleszteni kell.

A zenei, képzőművészeti vagy mozgásos foglalkozások szerencsésen egészíthetik ki az intellektuális irányultságot, segíthetik a gyermek érzelmi-szociális fejlődését akkor is, ha a gyermek ezeken a területeken nem rendelkezik jó adottságokkal.

3. Minden terület fejlesztése.

A gyermekek fejlesztése során fontosnak tartjuk a különleges esetleg fejlesztésre szoruló területek mellett-, az átlagos képességek, az egész személyiség támogatását.

4. Elfogadó, a személyiségfejlődést segítő légkör kialakítása.

A gyermeknek tisztában kell lennie saját értékeivel, de nem szabad, hogy túlbecsülje azt. Egy-egy kiemelkedő gyermek integrálásában segíthet néhány más, intellektuális téren nem olyan kiváló társa. Ezek a gyerekek általában jó szociális érzékkel

rendelkeznek. Ilyenkor mindannyian átélhetik, hogy nem csak az intellektuáliskiválóság az érték.

5. A pihenés és a relaxációs lehetőség biztosítása.

Pihenni is meg kell tanulni a gyermeknek. Csak az tud igazán felfrissülni, aki szabad idejében el tudja engedni magát. Óvodában különösen nagy gondot szokott jelenteni, hogy a tehetséges gyerekek egy részének sokkal kevesebb az alvásigénye, mint kortársainak általában. A pihenés, a relaxáció lehetősége nem jelenti azt, hogy erőszakoljuk a délutáni pihenést, hanem a lehetőségét kínáljuk fel. Segíthetjük a gyermeket ezen a területen, ha ebben az időszakban különböző játékokat, foglalkozásokat kínálunk számukra: gazdagító kiscsoportos foglalkozások.

Feladataink

- Felismerni a kreatív gyermekeket
- Ösztönözni, motiválni kreativitásukat
- Kielégíteni szükségleteiket: megismerési, elfogadási, alkotási, biztonsági
- Önmagára taláztatás, hogy megbirkózzon a feladatok sokszínűségével
- Elkallódás elhárítása
- Harmonikus fejlesztés
- Segíteni őket a különböző helyzetekben
- Az általános kreatív nevelés eszközeivel segíteni fejlődésüket

Tehetség Programunk alapelvei

- az óvoda és a család kölcsönös kapcsolatának elve
- az egyéni különbségekre való odafigyelés, az egyéniség tiszteletben tartásának elve
- folyamatosan segíteni a kíváncsiság kielégítését, gazdagítását
- vegyék figyelembe a helyi értékeket, szokásokat, hagyományokat a munka során

Tehetségfejlesztés a gyakorlatban

A gyermekek tehetséggondozása két síkon történik: óvodai csoportjaikban a napi tevékenységekbe ágyazva, illetve kiscsoportos fejlesztő "tehetséggondozó" foglalkozások keretében.

I. Csoportban

Óvodapedagógiai munkánk során a kiválóan kreatív, tehetségígéretes gyermekek saját csoportjukban élik óvodás életüket. Elsősorban játszanak. Az óvónő olyan érzelmeket kiváltó, motiváló helyzeteket teremt, ahol természetes kíváncsiságuk felébred, és tevékenységre ösztönöz, így tevékenységeken keresztül tevékenységek által tapasztalatokat szerezve tanulnak.

Pedagógiai programunk alapján a vizuális, irodalmi, zenei nevelés terén a tehetséges gyermekek számára csoportokon belül is lehetőséget biztosítunk egyéni képességeik kibontakoztatásához. A fejlesztés módszere az egyénre szabott *differenciált fejlesztés* a csoport keretein belül. Az óvónők egyéni megfigyelések alapján kiválasztják a tehetséges gyermekeket, akiknek külön tevékenységeket szerveznek a csoportszobákban. Az óvodai csoportban a tehetség-fejlesztés a mindennapi cselekvéses helyzetekbe van beépítve, a gyerekek szabadon dönthetnek, hogy részt vesznek-e a felkínált tevékenységben. Ezek a helyzetek nyitottak, bármikor bárki bekapcsolódhat vagy kiléphet a tevékenységből. Természetesen ezek a foglalkozások is játékosak. Ez hozzájárul az óvodás gyermek személyiségének alakulásához, amelyet az érzelmi biztonságot nyújtó, támogató környezet és az óvónő személyisége is segít.

II. Tehetség műhelyekben (tehetséggondozó foglalkozások)

Az óvodai tehetséggondozásunk következő lépcsőfoka, hogy különböző tehetségműhelyekben az óvodai csoportok mindegyikéből vehetnek részt gyermekek. Tapasztalataink, azt bizonyította, hogy leghatékonyabban az 5-6-7 éves korosztály fejleszthető ilyen keretek között. Az óvodás gyermekek egészséges személyiségfejlődése akkor valósul meg, ha olyan szabad és érzelmi biztonságot adó támogató, gondolkodó környezetet teremtünk melyben egészségesen harmonikusan én erős személyiséggé fejlődnek. Ehhez nélkülözhetetlen a gyermekek és az óvónő között kialakuló érzelmi biztonság, kötődés – ez egy kiscsoportos gyermeknél a szeretett óvó néni jelenlétét feltételezi-, mert csak ennek hatására bontakoznak ki a különleges tehetségre utaló speciális képességeik, készségeik kreativitásuk. A túl korán történő kiemelés a gyermekek képességeit korlátozhatja.

Az egy-egy nevelési évben működő tehetséggondozó műhelyt az határozza meg, hogy milyen speciális végzettséggel rendelkező óvodapedagógusok vannak jelen a nevelőtestületben, a gyermekek képességei, valamint a szülői hozzájárulás.

Amennyiben a fentiek közül valamelyik feltétel nem teljesül, nem szervezünk külön tehetséggondozó műhelymunkát. Ilyenkor a tehetséggondozás csoportszinten valósul meg.

A tehetségműhelyekbe többlépcsős folyamat után kapcsolódnak be óvodásaink

1. Családdal történt beszélgetések, anamnéziséből kiszűrhető információk figyelembevétele.
2. Egyéb szakmai partnerektől (pl. védőnő, szakszolgálat szakemberei stb.) származó információk figyelembevétele.
3. Fejlődési naplóban évente több alkalommal értékeléseket végzünk megfigyelés és konkrét mérés (Difer) alapján. Különös figyelemmel kísérjük az intellektuális és a szociális képességeket. Az itt korosztályához képest

4. tehetséges gyermekeket az óvodapedagógus javasolja a tehetségműhelybe való fejlesztőmunkába - *tehetségígéreték felfedezése*.
5. A tehetségműhely óvodapedagógusa az általa kidolgozott tehetségűző szempontsor alapján válogatja be a gyerekeket a műhelybe -*tehetségígéreték beválogatása*.
6. A munka elkezdése előtt a szülő véleményére és partneri együttműködésére számítunk, ezért minden lépésről tájékoztatjuk, kérjük hozzájárulását.
7. Megkezdődik a munka a tehetségműhelyekben - *tehetségek gondozása*.

Az óvodában működő tehetségműhelyek

Az óvodában működő tehetséggondozó műhelyek részletes programját a Tehetséggondozó Programunk tartalmazza.

5.4 Ünnepek ápolása

A nevelési gyakorlatban, illetve az éves munkatervben csoportonként tervezetten történik.

Ünnepeink: Október 23., Mikulás, karácsony ünnepköre, farsang, Március 15, húsvét, anyák napja, nagycsoportosok búcsúztatása, pedagógus nap.

Jeles napok: Madarak fák napja, Víz napja, Föld napja, Gyereknep

IV. SZEMÉLYI FELTÉTELEK

1. Dolgozóink létszáma: meghatározza a gyermeklétszámnak megfelelően a törvényben meghatározott pedagógus létszám

Óvodánkban az óvoda pedagógusok és a dajkák egyaránt rendelkeznek a program megvalósításához szükséges végzettséggel. Arra törekszünk, hogy az óvónői párok kialakításánál a hasonló érzelmi beállítottság, attitűd érvényesüljön.

Dajkáink elvégezték a dajkaképző tanfolyamot. Ők is tevékeny résztvevői a csoportban zajló eseményeknek. Segítői az óvodapedagógusnak. Dajkáink is nevelnek, ők is hatnak a gyermekcsoportra, nekik is tudniuk kell, milyen rendszer, milyen elvek, elképzelések alapján nevelünk. A sok tevékenység figyelemmel kísérése megköveteli, hogy a dajkák szorosabban együttműködjenek a csoporttal.

Óvodapedagógus létszám: a gyermeklétszámnak megfelelően a törvényben meghatározottak szerint

Dajka: 5 fő

Pedagógiai asszisztens: 1 fő

1.1 Munkaköri beosztás szerinti megoszlás az óvodapedagógusok körében

Igazgató 1 fő

Igazgató helyettes: 1 fő

Óvodapedagógus létszám: a gyermeklétszámnak megfelelően a törvényben meghatározottak szerint

Az önkormányzat által elvárt takarékos létszámgazdálkodás érdekében, csak törvény által meghatározott minimális létszámot foglalkoztatjuk, törekedve a minőségi színvonal megtartására, esetleges emelésére.

Eredményes munkavégzésünk érdekében belső átszervezésekkel törekszünk az egyéni arculathoz alkalmazkodó, érdeklődő nevelői közösségek kialakítására.

1.2 Óvodapedagógusaink végzettsége

Minden óvodapedagógus rendelkezik óvodapedagógusi oklevéllel. Elkötelezettek a folyamatos szakmai megújulás mellett.

V. TÁRGYI FELTÉTELEK

Egy épületben, 5 csoportban, egy tornaszobában, 1-1 fejlesztő és sósobában folyik intézményünk nevelőmunkája. Épületünk megfelelő komforttal, infrastruktúrával, - az egészségügyi előírásoknak megfelelő feltételekkel rendelkezik.

Tornaszobánk jól felszerelt, rendelkezik bordásfalakkal, Greiswald rendszerrel, TINIKONDIK-kal, Mozgáskotta eszközeivel, labdákkal, egyéb kiegészítő eszközökkel.

1. Helyiségek

A csoportsobák berendezése, bútorzata esztétikus, fából készült dekoratív, jól szolgálja a gyermeki tevékenységeket.

Rendelkezünk: fénymásolókkal, videokamerával, számítógépekkel, videomagnókkal, TV-vel, DVD lejátszókkal, diavetítővel, projektorral.

Szakkönyvtárunk feltöltése folyamatosan történik.

A beszerzéshez a költségvetési kereteinken túl maximálisan kihasználjuk az pályázati és egyéb saját bevételi lehetőségeket.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 2. sz. melléklete által előírt kötelező (minimális) eszközlírás felszereléseiről tekintetében a neveléshez szükséges eszközökkel rendelkezünk. A hiánypótlás és megújítás folyamatosan történik.

Hiányosságaink pótlására törekszünk, azon túlmenően pedig mindent megteszünk, hogy az eltérő szociokulturális helyzetű családok gyermekeit megfelelő külső és belső környezetben fogadjuk.

Tornaszobánk jól felszerelt, rendelkezik bordásfalakkal, Greiswald rendszerrel, TINIKONDIK-kal, Mozgáskotta eszközeivel, labdákkal, egyéb kiegészítő eszközökkel.

Mind az öt csoport rendelkezik saját mosdóval és öltözővel. A mosdók korszerűek ezért felújítást nem igényelnek, csak folyamatos karbantartást.

A jövőben nagy hangsúlyt fektettünk az udvarok parkosítására, árnyékolására, szépítésére. Az óvodabővítés során új modern, biztonságos játszóelemeket, óvodai sportpályát biztosított a fenntartó.

2. Gyermekélelmezés

Óvodánk nem rendelkezik külön főző konyhával csak melegítő konyhával, így a városi központi konyha látja el élelmezésünket. A konyha –az anyagi lehetőséghez mérten –változatos, a gyermeki ízlésvilágnak és életkornak megfelelő táplálékot juttat a gyermekek elé.

VI. A TEVÉKENYSÉGGÖZPONTÚ ÓVODAI NEVELÉS ADAPTÁLÁSÁNAK INDOKAI

Hitvallásunk, az óvodáskorú gyermek egyéni és életkori sajátosságait a legmesszebbmenőkig figyelembe véve, fejleszteni, személyiségét, kiegészítve és folytatva a családi nevelést, derűs otthonos légkörben, amelynek megvalósulása folytán képessé válik a gyermek egyre tágabb környezetbe való zökkenőmentes beilleszkedésre. Ezen a ponton találkozik először, a nevelőtestületi nézet és a TON.

Az Alapprogram is kellő szabadságot biztosít az óvónő munkájában, ezzel a szabadsággal élve és a helyi sajátosságokat, lehetőségeket eddig is kihasználva és beépítve végezzük munkánkat, tág teret adva a gyermeki tevékenységnek, tevékenykedtetésnek, és ezen keresztül a sokoldalú megismerésnek.

Óvodai életünket a megismerések komplexitása, gyakorlatiassága és a többoldalú tapasztalatszerzés jellemzi. Az óvónők által kezdeményezett tevékenységi formák alapjai a tanulásnak, a kompetenciák fejlesztésének. A gyermeki megismerés, a tanulás, szerves része a nevelésnek, melyhez a nap minden pillanata megfelelő lehet, előtérbe helyezve a szabad játékot.

Azért döntöttünk alapvetően a TON programja mellett, mert nézeteink megegyeznek abban, hogy az eddig jól bevált alapokra építve léphetünk tovább.

1. A helyi nevelési program alapjai

- a) Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja
- b) Tevékenységközpontú Óvodai Nevelés Programja
- c) Nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelvei
- d) A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI: törvény és módosításai

VII. A TEVÉKENYSÉGGÖZPONTÚ ÓVODAI NEVELÉS CÉLJAI ÉS FELADATAI

A tevékenységközpontú óvodai nevelés a gyermek középpontba helyezését és az óvoda nevelési funkciójának kiteljesítését tekinti alapvető feladatának. A gyermeki személyiséget úgy definiáljuk, mint az egyedi, megismételhetetlen, mással nem helyettesíthető individuum és szociális lény aktivitását. A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, a belső fejlődés - az érés - sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg.

Az óvoda nevelő intézmény, s mint ilyen a gyermeki személyiség kibontakoztatására, nevelésére, fejlesztésére törekszik. Tehát nem csupán "megengedi", hogy a gyermek fejlődjön, nem passzívan szemléli ezt a fejlődést, hanem lehetővé teszi, elősegíti azt, tudatosan tervezett, szervezett nevelési helyzetek megteremtésével. A tevékenységközpontú óvodai nevelés a 3-7 éves korú gyermekek szociális életképességét (életre nevelését) minden későbbi fejlődés alapjaként kezeli, a pedagógiai célok és feladatok centrumába tudatosan az együttműködési és érintkezési képességek fejlesztését állítja, azaz kooperációra és kommunikációra kívánja képessé tenni óvodáskorban a gyermekeket. A kooperáció és a kommunikáció az adott nevelési intézmény lehetőségei között valamennyi nevelési helyzetre vonatkozóan a következő konkrét tartalmat foglalja magába:

1. A kooperáció konkrét tartalma:

A társas, közösségi és egyéni élet feltételeinek közös összehangolt erőfeszítésen alapuló újratermelése.

2. A kommunikáció konkrét tartalma:

a közmegegyezésre (a konszenzusra) való törekvés mindazokban a kérdésekben, amelyek az együttélés és együttműködés előkészítését, lebonyolítását, ellenőrzését és értékelését szolgálják.

Az óvoda a pedagógiailag segített, ösztönzött szocializáció minél teljesebb megvalósítására törekszik. A kisgyermeknek ahhoz, hogy boldoguljon, meg kell tanulnia beszélni, közlekedni, a környezet adta keretek között tevékenykedni, az

eszközöket használni, a társakkal együttműködni, el kell lesnie a mindennapi élet adta szerepeket, magatartásmintákat.

Ez, akárhogyan is nézzük, komplex életfeladat, a szociális tanulás intenzív formája. Ennek egy részét eltérő kulturális színvonalon -a családok teljesítik. Az óvoda azonban nem csupán kiegészítő szerepet játszik az elsődleges szocializáció folyamatában, hanem arányos fejlesztését, intenzitásának fokozását, magasabb színvonalra emelését is vállalja, azaz: kiegészíti, kiterjeszti, felerősíti a szociális tanulást.

A társadalom és az egyén kölcsönviszonyának valamiképpen a nevelés fogalmában is tükröződnie kell. Felfogásunk szerint a nevelés a társadalom számára szükséges egyéni képességek intenzív fejlesztése, a mi esetünkben a tevékenységközpontú óvodai nevelés célja: A 3-7 éves korú gyermekek társadalmi gyakorlatra való általános felkészítése, amely magában foglalja:

- a) a teljes gyermeki személyiség fejlesztését a tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül,
- b) az életre való felkészítést a tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül

Ez a pedagógiai program- az óvodás gyermek szociális életképessége növelése érdekében-fejlesztő hatásokban gazdag nevelési alaphelyzet megteremtését feltételezi. A nevelési alaphelyzet mindenek előtt az adott nevelési intézményre jellemző tevékenységek, együttműködési formák, kapcsolatok, fejlesztő hatások és fejlődési lehetőségek összefüggő rendszerében és által létezik.

A nevelés, mint "tudatos értékválasztás" a nevelési helyzetekbe beépített tevékenységek által valósítható meg, hiszen a gyermek állandó tevékenykedés közben fejlődik. A gyermeki megismerés alapja 3-7 éves korban a folyamatos érzékelés, tapasztalás és cselekvés, ezért a nevelési alaphelyzetbe szervesen illeszkedő rendszeres tevékenységeket úgy kell értelmeznünk, mint a pedagógiaiilag meghatározott szocializáció igazi determinánsait.

A tevékenységközpontú óvodai program nem egyoldalú gyermekközpontúságot hirdet, nem abszolutizálja a gyermeki szükségleteket és az óvodáskori adottságokat. Ezeket alapnak tekinti a nevelés alapnormáinak megvalósításához. Programunk vallja, hogy a gyereket minden életkori szakaszban orientálni kell valamire, vezetni kell valahová.

Mire orientálhat az óvoda? A szélesen értelmezett életfeladatokra. Mi azt állítjuk, hogy az életfeladatokra orientálás az igazi tennivaló. Azt mondjuk, hogy az életre való felkészítés csak valóságos tevékenységek, csak a tevékeny életre alapozott nevelőmunka útján valósítható meg.

A nevelési cél elérésének feltételei:

Programunk kitűzött nevelési célját a gyermek szükségleteinek, tevékenységeinek és

Képességeinek figyelembe vételével, a gyermek egyéni adottságaiból kiindulva lehetséges megvalósítani.

Az óvodai nevelés általános feladatai

Az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése:

- az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés,
- az egészséges életmód alakítása,
- az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

1. A szükségletek szerepe a nevelési cél elérésében, az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartásának érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, szeretetteljes légkör vegye körül.

A gyermek fejlődő személyiség, ezért a gyermek sajátos, életkoronként, életkori szakaszonként és egyénenként változó testi, lelki szükségletei vannak. A szükségletek kielégítésében, a gyermeki személyiség alakulásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezetnek meghatározó szerepe van. A környezeti hatások közül a Családszerepe igen jelentős, hiszen a család az első szocializációs színtér, amely a kisgyermeket formálja. A családi hatások a legtöbb esetben nem tudatosan tervezettek, sokkal inkább jellemző rájuk, hogy spontán módon valósítják meg a "társadalomba való bevezetés" feladatait. Természetesen a különböző kultúrájú családok másként viszonyulnak a gyerekekhez, a gyerekeknek a családban elfoglalt helyéhez és más-más szerepet szánnak neki a családi életben belül.

A családi nevelés mellett az óvodának igen nagy szerepe van (lehet) az elsődleges szocializáció során. Az óvoda nagy előnye a családdal szemben, hogy a családnál tágabb, tagoltabb szocializációs erőteret hozhat létre. Tudatosan alakítja, építi, kombinálja azokat a nevelő hatásokat, amelyekben az együttműködés és a társas érintkezés elemi formái integráns egységet, szerves, kölcsönös kapcsolatot alkotnak.

A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (min pl. az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás- és normarendszerének megalapozása.

Az óvoda tehát nem a spontán szocializációnak a színtere, ahol az elemi kooperációs és kommunikációs formák tudatos kibontakozása folyik. Az óvodáskorú gyermekek érzelmi állapotát, befolyásolhatóságát nagymértékben az a családi atmoszféra határozza meg, amelyben élnek. Az érzelmi alapigények kielégítése, pl. a biztonságérzet, védettségérzet a feltétele annak, hogy a gyermek környezete iránt érdeklődést mutasson, kezdeményezzen, más emberekhez is kötődjön. Az óvodapedagógus nagyon eltérő érzelmi kívánalmakkal találkozhat.

Az óvodában a gyermek egyéni igényeit megértéssel fogadni és empátiakészséget mutatni ugyanúgy hozzátartozik az érzelmi neveléshez, mint a kiegyensúlyozott, harmonikus alaphangulat kialakítása. Az olyan óvodai atmoszféra,

amelyek sokoldalú érzelmi kifejezéseket és pozitív élményeket tesz lehetővé, hozzájárulhat a gyermek boldog alaphangulatának kifejlődéséhez és ezzel együtt a másik megértéséhez. Azok a gyerekek pedig, akik viselkedési nehézségekkel és zavarokkal küzdenek (agresszivitás, gátlás) különösen sok figyelmet és megértő nevelői magatartást igényelnek.

Az érzelmi nevelés feladatai:

- A szeretet és kötődés képességének fejlesztése
- A mások iránti tisztelet, megbecsülés érzésének fejlesztése
- Az élménybefogadás képességének fejlesztése,
- Az érzelmek kifejező képességének fejlesztése,
- Az ösztönök és az érzelem irányításának fejlesztése,
- Ismerje meg szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz való kötődés alapja.
- Tudjon rácsodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

Az érzelmi zavarok tompítása, leépítése

A fejlesztés tehát azután kezdődik, miután a gyermek beilleszkedett a csoportba, jól érzi magát, alapvetően derűs, vidám légkör veszi körül, megismerkedett a felnőttekkel és a gyerekekkel, azaz bátran, biztonságosan mozog az őt körülvevő környezetben.

A gyermekek gondozása és az óvodai nevelőmunka alapvető feladata: olyan sajátos nevelési feladat, melynek színvonalas megvalósítása nemcsak a gyermek személyiségének fejlesztését alapozza meg, de lehetővé teszi annak a kedvező környezeti hatásnak a kialakulását, ami a gyermek további fejlődéséhez nagymértékben hozzájárul.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

Az óvodapedagógus feladatai a gyermeki szükségletek kielégítésében:

- A gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások érik.
- Egyszerre segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, én tudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező törekvéseinek.
- Nevelje a gyermeket annak elfogadására, megérésére, hogy az emberek különböznek egymástól.
- Az egészséges óvodai környezet megteremtése.

- A nyugodt, kiegyensúlyozott, szeretetteljes óvodai légkör kialakítása: Az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze.
- A gyermek megfelelő gondozottságának biztosítása
- A gyermek alapvető fizikai szükségleteinek kielégítése

1.1 A beszoktatás

A gyermek egész későbbi óvodai életére kihat a beszoktatás minősége, ezért kell külön is foglalkoznunk vele. Nagyon sok türelmet, gyöngédséget és időt igényel a gyermekek beszoktatása. Ezért nem fogadjuk egyszerre új óvodásainkat. Mindenki számára megnyugtató a fokozatos és folyamatos beszoktatás. Így 2-3 új gyermekre kell fokozott figyelmet fordítani és jut időnk a többi gyermekkel való foglalkozásra is. Ilyenkor a gyermek és a szülő egyéni igényei szerint először 1-2 órát, majd egyre hosszabb időtartamot tölt el a gyermek az óvodában eleinte anyukájával, később nélküle. Nincs szabály arra vonatkozóan, hogy meddig tartson a beszoktatás, 1-2 hétig vagy tovább. Minden gyermek esetében egyénileg a szülővel közösen kell ebben a kérdésben dönteni Természetesen szem előtt tartva a már csoportba járó gyermekek érzésvilágát is.

Azokon a napokon, amikor több új gyermeket is fogadunk, mindkét óvodapedagógus hosszabb ideig tartózkodik az óvodában A beszoktatás alatt és utána is lehetővé tesszük, hogy gyermekük kedvenc játékát behozhassa az óvodába. A csoportba járó gyermekeket is felkészítjük az újak fogadására, hogy minden tekintetben biztosítva legyen a szeretetteljes légkör és a jó hangulat az ismerkedés időszakában. A beszoktatás alatt nem kívánjuk meg egyetlen gyermekünktől sem, hogy bekapcsolódjon a csoportban folyó tevékenységekbe.

Az önkéntesség a beszoktatás alatt hangsúlyos szabálya a gyermekekkel való foglalkozásnak. Az utánzás hajlamra építve előbb-utóbb úgyis minden gyermeknél elérjük, hogy beilleszkedik a csoportba és bekapcsolódik a tevékenységekbe. A beszoktatás során kiépül a gyermekekben az a bizalom, ami később az óvónők, dajka és a gyermek aktív együttműködését meghatározza. A bizalom kiépítése a szülők irányában is rendkívül fontos. Éppen ezért jó, ha a beszoktatás alatt a szülők bent tartózkodnak az óvodában, mert saját tapasztalataik győzik meg őket arról, hogy jó helyre került a gyermekük.

1.2 A gyermekek gondozásával kapcsolatos feladatok

A gondozás az óvodai nevelőmunkát megalapozó tevékenység, amelynek feladatai részben átalakultak, részben pedig felerősödtek a társadalmi folyamatok hatására. Ma olyan jelenségekkel is találkozunk az óvodában, ami nem volt jellemző néhány évvel ezelőtt. Nem megfelelően öltöztetett vagy ~ étkeztetett gyermek) A zavartalan fejlődéshez, az egészség fenntartásához, a betegségek megelőzéséhez a gyermekek fokozott gondozása elengedhetetlen követelmény.

A gondozási feladatok végzése az óvodában dolgozó valamennyi felnőtt feladata, ami az óvónőt nem mentesíti a tényleges teendőktől, csupán arról van szó, hogy neki kell koordinálnia, megterveznie, átgondolnia a többiek munkáját is.

A gyermekek gongozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése az óvodai nevelés alapvető feladati közé tartozik.

Az óvodai környezet esztétikus, harmonikus és célszerű kialakítása a veszélyforrások minimálisra csökkentése, a napirend helyes kialakítása a gondozási feladatok végzését könnyíti meg. Az óvodába kerülő gyermek számára a környezetváltozás, az idegen emberek, új életfeltételek, a megszokott környezettől való elszakadás nagyon komoly nehézséget jelent. Ezek a bekövetkező változások az első időszakban a gyermek pszichés és testi állapotában átmeneti zavarokat okozhatnak. A gondozás, a gyermekkel való törődés az első kapocs, ami közel viszi a felnőttet a kicsihez, ami lehetővé teszi az átmeneti problémák kezelését.

Az óvodának a gondozás olyan klasszikus feladata, amit nem adhat fel, amit nem hanyagolhat el, amit nem helyettesíthet mással. Szerintünk addig nem fejleszthető a gyermek, amíg nincs biztonságérzete. Ebből következően az óvodai csoportban leginkább azt kell biztosítani, hogy a gyermek kellemes, jó légkörben végezhesse a tisztálkodást, a WC használatát, öltözködéssel, az étkezéssel kapcsolatos teendőiket. A napirendnek pontosan ezt a folyamatosságot és rugalmasságot kell tükröznie. A hátrányos helyzetű gyermekek esetében a gondozási teendők növekedésével számolunk.

Nem az a cél, hogy a gyermekek helyett, a gyermeket kiszolgálva mindent a felnőttek végezzenek el, hanem, hogy megtanulják önállóan ellátni magukat. Ehhez nyújtanak segítséget a felnőttek. Fontos ezen a területen is a családdal való szoros együttműködés, egymás tájékoztatása és a rendszeresség mindkét fél részéről a gondozáshoz kapcsolódó szokások kialakítása érdekében. Az egyéni bánásmód, az egyes gyermekek sajátos igényeinek figyelembevétele a gondozás esetében is érvényesül.

1.3 Az egészséges életmódra nevelés feltételei és feladatai

Az egészséges életmódra nevelés mai életünkben félreértékelődött, fontossága hosszú távon meghatározza a felnövő gyermekek önmaguk által kialakított életstílusát. Ezért az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű.

- Az egészséges életmód magában foglalja a környezettel való harmonikus együttélést, a természet szeretetét és védelmét. A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása.
- Ismert tény, hogy a mozgásöröm és a szellemi fejlődés egymással szoros kapcsolatban van. A gyermekek mozgásának fejlesztése örömforrás és alkalmas lehetőség az esetleges mozgáshibák korrigálására is. Elő kell segíteni a gyermekek harmónikus, összerendezett mozgásának fejlődését. Az optimális mozgásfejlődéshez biztosítani szükséges a spontán mozgáslehetőségeket, mégpedig az egyéni sajátosságok figyelembe vételével. Ajánlatos tehát minden adódó lehetőséget kihasználni a nap

- folyamán a mozgásra, a gyermeki testi képességek fejlődésének elősegítése érdekében.
- A gyermekek napirendjét úgy kell összeállítani, hogy elkerüljük az egyoldalú terhelést, azaz lehetőleg felváltva biztosítsuk a mozgást és az ülésel járó tevékenységet. A mozgás és pihenés egyensúlyának biztosításával sikerülhet a gyermekek egyoldalú igénybevételét elkerülni.
- Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek minél több időt töltsenek el a szabad levegőn.
- , Kiemelt jelentőségű a gyermekek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése. A napfény, a víz a levegő az eső is edzi erősíti őket. Természetesen az időjárásnak megfelelő ruházatra van szükség kint az udvaron és bent az épületben is. Az udvaron nem csak játszani, étkezni, de nagyon sok féleképpen tevékenykedni lehet. Biztosítunk olyan udvari játékeszközöket, tornaeszközöket, építményeket, amelyek lehetővé teszik a gyermekek sokoldalú mozgásigényének kielégítését.
- Az egészséges életmódra nevelés nem csak az óvoda udvarának és épületének célszerű hasznosítását jelenti, hanem gyakori sétákat, kirándulásokat a szabad természetben, nagyobb füves réteken, dombokon, erdőkben.
- A természet szépségének élvezete, a szabad természetben való játék öröme, a mozgás szabadsága, a mozgást követő pihenés és nyugalom legbiztosabban vezeti el a gyermeket a természet szeretetéhez, védelméhez, és a környezettudatos szemlélet és magatartás kialakulásához. Az óvónő tudatossága abban nyilvánul meg, hogy gondosan megválassza a helyszíneket és felhívja a figyelmet a környezet megóvásának fontosságára. Fontos feladat a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása.

A séták alkalmával, a párosával haladást csak addig követeljük meg a gyermekektől, amíg testi épségük megóvása igényli. Mindig legyen alkalom szabad, önálló mozgásra, futkározásra. A játék, a kirándulások célját és ezzel együtt időtartamát a gyermekcsoport életkori sajátosságaihoz igazítsuk. A szokásrendszer kialakításával azt kell elérni, hogy a tevékenységhez szükséges eszközök bármikor a gyermekek rendelkezésére álljanak és a tevékenységet magát ne korlátozzuk vagy szabályozzuk be.

- Az egészséges életmód szokásainak kialakítása magában foglalja az étkezések körülményeinek és esztétikumának biztosítását. A helyes táplálkozási szokások kialakításánál a rendszeresség az első szempont. Sajnos sok család életvitele éppen ezt a rendszeres, időbeni étkezést nem biztosítja, ezért fokozottan figyelniük kell arra a napirendben, hogy meghatározott időintervallumon belül történjenek az étkezések. Az étkezések közbeni halk beszélgetés, zsongás megengedett, a kulturált étkezési szokások elsajátítása pedig tovább fokozza az egész tevékenységhez kapcsolódó pozitív hatásokat. Mindez újabb adalék ahhoz, hogy a környezet hatásával nevelni tudunk, hogy a példaadás a legerősebb nevelő erő.
- Az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlenzsír-tartalmú

- ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása.

1.4 A csoportok szokásrendszerének kialakítása

Az óvoda mindennapi életének zökkenőmentességét, harmonikusságát és nyugalmát biztosítja, ha megfelelő szokásrendszert sikerül kialakítani. A szokásalakítás hosszú, fáradságos munka, ami olykor unalmasnak is tűnik, hiszen a jó szokásrendszer a mindennap gyakorolt cselekvések sorozatának állandó ismétlése. Azt azonban nyugodtan állíthatjuk, hogy a fáradság később nagyon is megtérül a három –négy évig tartó óvodai nevelés során. A szokásalakításban is elsődleges maga a cselekvés, a tevékenység, ami az egész személyiséget fejleszti.

A feladatmegoldás ez esetben is öntevékenységre és a gyermek aktív együttműködésére épül.

„ A cselekvést motiválja a példa, a cselekvés végrehajtását segíti, könnyíti a szokás és a cselekvést szabályozza a nevelői követelés.”

A szokásrendszer kialakítása az utánpótlás és az ezzel összefüggő azonosuláson nyugszik. A szoktatás esetében tehát a példamutatásnak van kiemelt szerepe. Ez igazán egyszerűen belátható, hiszen köszönni megtanítani gyermeket úgy lehet, ha az óvónő is köszön minden nap minden egyes gyereknek. A szokástanításnak azért is van jelentősége a személyiségfejlesztés szempontjából, mert egy általános tudatmentesítő szerepe van.

A jól kialakított szokások, melyek rendszert alkotnak, nem kívánnak akaratkifejtést a gyermektől, és nem kell koncentrálni sem, hiszen automatikusan cselekszik a gyermek, amikor belép a csoportszobába és köszön, amikor belépés előtt megtörli a lábát, igényévé válik az étkezések előtti kézmosás, stb. A szokásrendszer kialakulásával a mindennapi cselekvések egy része gazdaságosabbá válik, kiküszöbölődnek a felesleges mozdulatok, mindenki számára egyértelmű keretet kap a napi óvodai élet.

A szokásalakítás módja tehát: utánpótlás-ismétlés- tudatossá váló cselekvés.

Azért tekintjük nagyon fontosnak a szokások és szokásrendszerek kialakítását, mert a csoport nyugalmát, derűs légkörét alapvetően befolyásolja a kialakított szokásrendszer minősége. Erre építhető fel a harmonikus, kiegyensúlyozott tevékenységekkel teli napi óvodai élet.

A szoktatás szabályai:

- a szoktatáshoz teljes határozottság szükséges a nevelő részéről
- a szoktatás tökéletes beidegződést, begyakorlást jelent

- a szoktatás alatt nem tehetünk kivételt, nem lehet kihagyás, a szokás automatikussá válása érdekében
- a rendszeres odafigyelés a szokás kialakításának folyamatában ne csupán figyelmeztetést és főleg ne prédikálást, szidást jelentsen
- a pozitív példa, a pozitív motiválás és a tényleges cselekvés vezet a leggyorsabb eredményre. Az öntevékenység, az örömmel végrehajtott cselekvés itt is gyorsabbá és biztosabbá teszi a végeredményt.
- A szokások kialakítását mindjárt az első óvodai napon kezdjük el.
- A megvalósítás sikere a rendszeres napi gyakorláson múlik.
- A szoktatás során célokat tűzünk ki, feladatok elé állítjuk a gyermeket.
- A végrehajtást ellenőrizni, értékelni szükséges. A követelésnél mindig vegyük figyelembe a gyermek adott lehetőségeit, konkrét helyzetét és életkori sajátosságait. Ne legyen túlzott az elvárásunk, de alultervezett sem.
- A szokáskialakítás gyors sikere a csoportban dolgozó óvodapedagógusok, dajkák munkájának teljes összhangjával érhető csak el.

2. A tevékenységek szerepe a nevelési cél elérésében

A gyermek személyisége és a tevékenysége kölcsönösen egymásra hatva fejlődnek.

A gyermek tevékenykedő lény. Személyisége komplex tevékenységek által fejleszthető a leghatékonyabban. A gyermeki tevékenység fogalma összefoglalható az alábbiakban:

- a) Valamilyen belső szükséglet kielégítésének vagy belső követelmény teljesítésének eszköze
- b) Képesség felhasználás, képesség fejlesztés eszköze

A nevelő hatás pedagógiai feltételei:

- a) a tevékenység pedagógiai előkészítése (ráhangolás, tudatosítás, stb.) közös feladata az óvodapedagógusnak, dajkának, és az egész óvodai környezetnek
- b) a tevékenység pedagógiai megszervezése az óvoda dolgozói részéről nagy tapintatot igényel (semmit se végezzünk el a gyerekek helyett, de mindenben segítsünk amikor arra szükségük van a gyerekeknek)
- c) a tevékenység pedagógiai értékelése ugyancsak alapvető feladata az óvoda pedagógusnak. A siker, sikertelenség okai, a jól vagy rosszul megválasztott tevékenységi mód, az együttműködés megléte vagy hiánya, stb. lehet az értékelés kiinduló alapja.

A személyiség felfogható az egyénre jellemző' tevékenység hierarchiaként:

A gyermekek számára meg kell adni a lehetőséget az önállóan megválasztott belsőből fakadó tevékenységre. A gyermeki tevékenység szervezésekor szükséges figyelembe venni a 3-7 éves korú gyermekek tevékenységének jellemzőit. A 3-7 éves korú gyermeket tevékenységi vágy jellemzi. Bármilyen mozgás, cselekvés változás

felkelti a gyermek figyelmét, és utánzásra ösztönzi. A megismerési vágy a kíváncsiság életkori sajátossága az óvodáskorú gyermekeknek.

A gyermek tevékenysége gyakran változik; minél kisebb a gyermek, annál gyakrabban változtatja tevékenységi formáit. Ennek következtében egy adott tevékenység általában rövid ideig tart és nincs mindig összhangban a kitűzött céllal. Az óvodapedagógusnak tudnia kell, hogy az életkor és az egyéni adottság nagymértékben meghatározzák a gyermeki tevékenység minőségét és mennyiségét, tehát ezt figyelembe véve segítheti elő a tevékenységek minél szélesebb kibontakoztatását a csoportban. A 3-7 éves korú gyermek életmegnyilvánulásaiban nem különülnek el élesen a különböző tevékenységek. A gyermek számára a játék lehet munka is és fordítva. A közösségért végzett feladat lehet játék, esetleg a szabadidő kellemes eltöltése.

Az óvodapedagógus feladatai a tevékenységek megszervezésében:

- Biztosítani minél változatosabb, többfajta tevékenység egy időben történő gyakorlásához a megfelelő feltételeket (idő, hely, eszközök, ötletek)
- A tevékenységek megszervezésében támaszkodjon a gyermekek tapasztalataira, a gyermekek aktuális élményvilágára
- Élmények nyújtásával segítse elő a minél sokrétűbb és minél komplexebb tevékenységformák kialakulását az óvodai csoportban.

3. A képességek szerepe a nevelési cél elérésében

A tevékenységközpontú nevelés olyan képességek kifejlesztését jelenti, amelyek a társadalomban létező, elképzelhető pozitív tevékenységek gyakorlásához szükségesek. Végző soron minden alkotó, termelő képesség társadalmilag szükségesnek tekinthető. Az egyéni képesség részben öncél, az önmegvalósítás mértéke, részben a társadalmi létezés eszköze, a társadalmi haladás feltétele, forrása.

Ezt a kettő meghatározottságot a pedagógiának nem áll módjában megkerülni, a belső arányokon, a tendenciákon azonban lehet módosítani, az önmegvalósítás és a társadalom érdekeit szolgáló tevékenység teljes vagy részleges egybeesését elő lehet segíteni.

A tevékenységsszervezés és a képességfejlesztés kölcsönös kapcsolatban áll egymással:

A nevelés a társadalmilag szükséges egyéni képességek intenzív fejlesztése. Ebben a minőségben egyszerre több részfunkciót teljesít; a nevelés:

- orientáló tevékenység is,
- tevékenységsszervezés is,
- képességfejlesztés is.

Az első két funkcióval korábban már foglalkoztunk. Most a harmadik részfunkció sajátosságait és teljesítésének feltételeit vizsgáljuk közelebbről.

A lehetséges emberi képességek és tulajdonságok száma szinte végtelen; ezeket képtelenség lenne áttekinteni és külön-külön formálni. Ez azonban nem jelenti azt, hogy ne lennének a nevelés szempontjából kitüntetett képességosztályok.

A társadalmi és egyéni szempontokból lényeges képességek két nagy csoportba sorolhatók:

1. Az első csoportba tartoznak a **kooperációs** képességek
2. A második csoportba tartoznak a **kommunikációs** képességek.

Az együttműködési és érintkezési képességek jellegét, tartalmát, színvonalát, hatékonyságát, stb. mindenekeelőtt az alapul szolgáló tevékenység társadalmisága (közhasznú volta, kulturális színvonala, relációgazdagsága, stb.) határozza meg. Más szóval: korántsem mindegy, hogy miben kooperálunk, hogy miről kommunikálunk.

A tevékenység több szempontból is bázisa a képességfejlesztésnek:

- a tevékenység a kifejlesztett képesség forrása (mivel a képességek tevékenység közben fejlődnek)
- a tevékenység nemcsak forrása, hanem célja is a képességek fejlesztésének (a képesség, meghatározott tevékenységekre való alkalmasság)
- a tevékenység a képességfejlesztés eszköze (az adekvát képességek csak konkrét tevékenységek által formálhatók a tevékenység a kifejlesztett)
- képességek felhasználásának, kifejtésének színhelye (a képességek csak meghatározott tevékenységekben nyilvánulnak meg).

A képesség és a tevékenység annyira mély és genetikus kapcsolatban áll egymással, hogy csak a reáltevékenységekre alapozott nevelésnek lehet igazi esélye a sikeres képességfejlesztésre, hiszen minden képesség valamilyen tevékenységre való alkalmasság, és a képességek csak tevékenységekben fejlődhetnek ki és nyilvánulhatnak meg. Ez az általános képességekre is érvényes.

Nincs olyan általános képesség, amelynek ne valamilyen konkrét tevékenység lett volna az eredeti forrása. A kommunikációra és a kooperációra való képességet a gyermek a kommunikáció és a kooperáció egymással összefüggő folyamatában a kommunikáció és a kooperáció gyakorlása közben és által szerezheti meg.

Ezek, mint említettük, kitüntetett képességosztályok; bár nem tartalmazzák az emberi képességek összességét, magukban foglalják azokat a lényegi képességeket, amelyek a tudatos emberi élet folytatásához elsőrendűen szükségesek. Az emberi képességek összessége több emberformáló folyamat, pl. a szocializáció, a művelődés eredményeként jelenik meg. Az előbbieket azonban itt is aktív szerepet töltenek be: szervezik, rendezik, hatékonyabbá teszik, stb. az egyén képességstruktúráját.

Az óvodapedagógus feladatai a képességek fejlesztésében:

- Folyamatosan biztosítsa a gyermekek számára, a képességeik kibontakoztatásához szükséges tevékenységek gyakorlásának lehetőségeit
- A folyamatos megfigyelés útján alkosson tiszta képet a gyermek meglévő képességeiről. Ennek ismeretében törekedjen a képességek fejlesztésére

- A kiemelkedő képességű és részképességek fejlődésében elmaradott gyermekekre egyénre szabott fejlesztési terv alapján gyakoroljon hatást
- Minden gyermek képességét önmagához - a saját lehetőségeihez - viszonyítva igyekezze fejleszteni.

VIII. A tudatos fejlesztés feltételei

A 3-7 éves korú gyermek fejlesztése a nevelési céloknak megfelelően a nevelési folyamatban valósul meg. A nevelési folyamat a környezettel való állandó és szoros kapcsolatban zajlik. A nevelési folyamatban a gyermek spontán fejlődése, érése és a nevelési céloknak megfelelő tudatos fejlesztése egymást kiegészítve érvényesülnek. A tudatos fejlesztés az óvodapedagógus által irányított, befolyásolt, de nem kizárólagosan tőle függő folyamat. A társadalmi, gazdasági környezet, a helyi befolyással vannak a fejlesztés tartalmára. A tudatos fejlesztést az objektív és szubjektív feltételek ugyancsak jelentősen befolyásolják.

1. Az objektív (külső) feltételek

ld: az óvoda tárgyi feltételei

2. A szubjektív feltételek

2.1. Az óvodapedagógus és a gyermek aktív együttműködése

A hangsúly az aktív, kétpólusú együttműködésre kerül. Az aktív nevelés tevékenységközpontú és tevékenységre alapozott nevelés. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a gyermeknek éppúgy lehet véleménye, elképzelése, ötlete, javaslata, mint a felnőttnek. Ezt komolyan kell venni és beépíteni a fejlesztési elképzelésünkbe. A gyermeket ugyanis saját környezete, saját tapasztalatai, élményei befolyásolják, amit nem lehet figyelmen kívül hagyni a nevelés folyamatában, hanem éppen ellenkezőleg, ezekre az élményekre, tapasztalatokra szükséges ráépíteni, megtervezni a gyermeki tevékenységeket. A fejlesztés során abból kell kiindulni, ami a gyermeket körülveszi, foglalkoztatja és érdekli. Ezzel válik lehetővé a gyermek aktivitásának bekapcsolása a nevelés folyamatába.

2.2. Az óvodapedagógus modell szerepe

A tevékenységközpontú óvodai nevelés az óvodapedagógust kulcsfontosságú szereplőnek tekinti a nevelési folyamatban. A gyermek utánzási hajlamából következően az óvodapedagógusnak kiemelt azonosulást indukáló szerepe van. Óvodáskorban, de későbbi életkorban is a példa a leghatásosabb nevelő erők egyike. Éppen ezért nagyon fontos, hogy mit és hogyan mond a pedagógus, miként viselkedik, hogy öltözködik, stb.

A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modellértékű szerepet tölt be.

Különösen 3-4 éves korban meghatározó a pedagógus személyisége, hiszen kezdetben a gyermek teljesen kritikátlanul, válogatás nélkül utánoz, kizárólag a szeretett és érzelmileg hozzá legközelebb álló felnőtt kedvéért. Sok múlik tehát azon, milyen értékeket preferál az óvodapedagógus, a gyermek környezete és azon belül elsősorban a család. Gyakran előfordulhatnak értékkonfliktusok a család és óvoda között. Ilyenkor az óvodapedagógusnak rendkívül tapintatosan és kizárólag a gyermek érdekeit figyelembe véve kell közelítenie a megoldás felé.

A gyermek már megtanul és magával hoz bizonyos értékeket a családból, melyeket az óvodában is tiszteletben kell tartani. Az óvónőnek figyelembe kell vennie a családok sajátosságait, szokásait. az együttműködés során érvényesítenie kell az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait. Az óvónő mintegy átveszi, átvállalja a gyermek óvodai életében az anya szerepét. Az ő biztonságot és harmóniát sugárzó egyénisége feltétlenül hatni fog a gyermeki személyiség fejlődésére. Ezért gondoljuk azt, hogy a gyermek harmonikus fejlesztésének alapkövetelménye abból indul ki, hogy a gyermek-felnőtt kapcsolat alapja és mintája egész gyermekkoron át a gyermek-szülő viszony. Ebben a kapcsolatban kell az óvónőnek napközben mintegy helyettesítenie az anyát.

A biztonságérzet egyik biztosítója a testi kapcsolat, az ölelés szorossága. Az óvodában még 6-7 éves korban is igénylik a gyermekek a gyakori simogatást, szeretgetést, ölelést. A gyermek és az óvodapedagógus aktív együttműködése a felnőttől is másfajta beállítódást, viselkedést igényel. El kell fogadnia, hogy nemcsak ő irányíthatja a gyermekeket, hanem a gyermek is hat rá. Kapcsolatuk aktív és kölcsönös. Ez a pedagógusi magatartás feltételezi az önállóság, rugalmasság, döntési képesség, helyzetfelismerő képesség meglétét.

Tudomásul kell vennünk, hogy olyan nevelő képes a gyermeket az életre, az önálló gondolkodásra serkenteni, aki maga is rendelkezik ezekkel a képességekkel. A tevékenységközpontú programmal dolgozó óvodapedagógusok merészen elengedhetik a fantáziájukat, mert minden, a csoportot érintő kérdésben, legyen az napirend, vagy tartalmi kérdés, szervezési probléma vagy az élet adta szituáció, nemcsak lehet, de kell is a lehetőségekhez mérten a döntésekbe a gyermeket bevonni.

2.3. Az óvodapedagógus és a dajka együttműködése

A dajka jelenléte és a szerepe az óvodai nevelésben korábban kevésbé jelentett pedagógiai munkát, sőt azt tapasztaltuk, hogy mintegy kirekesztődtek a dajkák a nevelési folyamatból.

A tevékenységközpontú óvodai program megvalósítása során a dajka munkája az óvodapedagóguséval összehangolttá válik, mert a dajkát a pedagógiai munka közvetlen segítőjének tekintjük. A dajka egyike a gyermeket nevelő felnőttnek, aki éppúgy, mint az óvodapedagógus, magatartásával, teljes lényével, beszédstílusával, öltözködésével, hatást gyakorol a kisgyermekre. Ahhoz, hogy a nevelési folyamatban a dajka közvetlenül és tevékenyen részt vehessen, elsősorban arra van szükség, hogy megfelelő szinten tájékoztatva legyen az óvoda és az adott óvodapedagógusok nevelési elképzeléseit, módszereit illetően.

Tudnia kell, milyen célok érdekében, hogyan kívánják az óvónők a gyermekcsoport fejlesztését megvalósítani. Ez a tudás, megsokszorozhatja a felnőttektől kiinduló nevelő hatásokat.

IX. A KOMPLEX FEJLESZTÉS TARTALMA

Meggyőződésünk, hogy a tevékenységek által nevelődő gyermek felnőve aktív részese lesz saját természeti és társadalmi környezetének kialakításának. Éppen ezért a tevékenységközpontú óvodai nevelés tartalma a tevékenységeken keresztül jut érvényre és a nevelési folyamat, négyes feladatrendszerének elemei a gyakorlatban nem különülnek el egymástól.

A feladatrendszer elemei:

1. Játék és tanulási tevékenység
2. Társas és közösségi tevékenység
3. Munkatevékenység
4. Szabadidős tevékenység

A feladatrendszer elemei egymást átszöve érvényesülnek és valamennyien együtt jelentik az óvodáskorú gyermek nevelésének tartalmát. Ezt azért is szükséges hangsúlyozni, mert a gyermek életmegnyilvánulásaiban sohasem különülnek el a különböző tevékenységek, azok komplex módon, egymást kiegészítve jelennek meg.

Természetes tehát, hogy a feladatrendszer elemei mereven nem választhatók el egymástól, mint ahogy a tevékenységek is összefüggenek egymással. A gyermek számára egy adott tevékenység mint pl. a sepregetés éppúgy lehet játék és munka is, mint ahogy beletartozhat a közösségi tevékenységek körébe, hiszen másokért, másokkal együttműködve végezheti.

Pontosan ez az oka annak, hogy a nevelés tervezésekor nem szedhetjük szét a feladatrendszer elemeit, hanem egységben gondolkodva a tervezett tevékenységekből kiindulva kell a tervezést átgondolnunk. Miután a tanulást a nevelés részének tekintjük, ezért a nevelés és a tanulás tervezésében is a komplex gondolkodásmód, az egymáshoz való kapcsolódás és nem a nevelési területek szétdarabolásának szándéka vezeti gondolatainkat.

1. Játék és tanulási tevékenység

A játék a 3-7 éves korú gyermek alapvető, mindennapjait átszövő tevékenysége. A játék nemcsak azért kitűnő talaja a fejlesztésnek, mert általa szinte észrevétlenül tanul a gyermek, hanem azért is, mert a játékban kiélheti, kipróbálhatja, feldolgozhatja és gyakorolhatja az életben előforduló szituációkat, az őt érő élményeket. Ugyanakkor megoldási módokat kaphat bizonyos élethelyzetekben való viselkedésre, megnyugodhat, kiélheti szorongásait, problémáit és újraélheti kellemes

élményeit, A környező világról sőt a világegyetem egészéről is a játékon keresztül közvetíthetjük a legtöbb ismeretet a kisgyermek felé.

A játék tehát olyan komplex tevékenységforrás, melyet az óvodapedagógusnak tudatosan kell felhasználnia a nevelés folyamatában céljai eléréséhez. Az óvodapedagógus tudatossága természetesen sohasem irányulhat a gyermekre, hiszen kitalált és erőltetett úgynevezett "játékos módszerekkel" nem helyettesíthető a gyermeki tevékenység. A gyermeki tevékenységet - különösen a játékban - nem szabad szűken értelmeznünk. A játéktevékenység tág értelmezése lehetővé teszi, hogy nemcsak a tárgyi, manuális, vagy mozgáshoz kapcsolt tevékenységeket ismerjük el, hanem a "szellemi alkotást" is tevékenységként fogjuk fel a játék során.

A gyermek gondolatban megalkotja, kitalálja a játék szereplőit és bármilyen eszközzel vagy tárggyal helyettesíti azokat. Minden gyermeki tevékenység - beleértve a játékot is - felosztható spontán és az óvodapedagógus által irányított tevékenységre. Nagyon fontosnak tartjuk olyan hangulatok, ingerek tárgyi lehetőségek megteremtését, melyeknek hatására a gyermekek spontán játéka, tevékenysége önmagától beindul. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy nincs szükség a pedagógus által kezdeményezett vagy irányított játéktevékenységre, hiszen köztudott, hogy 3 éves kor táján még kifejezetten igényli a gyermek a felnőttel való együttjátszást. Csupán a helyes arányok megtalálására kívánjuk a figyelmet felhívni. A nevelési folyamat: intenzív képességtermelő jellege ugyanis alapvetően attól függ, hogy milyen szélességben és mélységben képes az óvoda a gyermeki öntevékenység rendszerét kiépíteni. A játékon belül meghatározott eredmény elérését célzó öntevékenység a legfőbb biztosíték arra nézve, hogy az öntevékenység az önfejlődés, az önfejlesztés motívumait, képességeit és készségeit is létrehozza.

Jót és jól játszani - ez a gyermek dolga az óvodában. Az óvodapedagógus feladata megfigyelni a gyermek játékát, felhasználni azt saját nevelési céljai elérése érdekében és szükség esetén indirekt módon befolyásolni. A játék kicsiben maga az élet; az amit a kisgyermek felfog és rekonstruálni képes az őt körülvevő világból. Éppen ezért az életre nevelés is a játékból indul ki és a játék segítségével teljesezhet ki.

A tevékenységközpontú program alapelve, hogy minél több időt, alkalmat és lehetőséget biztosítsunk a gyermekeknek az elmélyült játékra. A játéktevékenységhez szükséges feltételeket, ötleteket és eszközöket azonban az óvodapedagógusnak kell biztosítania. Külön szót érdemel az élmények szerepe a gyermek játékában. Az élmény, legyen az a gyermek egyéni élménye, melyet a családból a környezetből hoz az óvodás, vagy legyen az az óvodai társakkal átélt élmény, rendkívüli jelentőséggel bír az életre való felkészítés folyamatában. A különböző szituációk megteremtése, az élménynyújtás, az óvónő tudatos, átgondolt munkáját feltételezi. Indirekt módon így lehet a gyermeki világot befolyásolni. Természetesen a gyermek spontán élményszerzése éppen olyan fontos, mint a pedagógus által irányított, megtervezett.

A lényeg, hogy a gyermekek élményeiket tevékenységekben éljék meg. Az óvodai nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára – mint életkori sajátosságra -, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve

a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről. Általában a gyermek spontán szerzett élményei és tapasztalatai nem kapnak kellő figyelmet. A legjobb esetben meghallgatják a felnőttek ezeket az élményeket, de nem számolnak a továbbiakban vele. A tevékenységközpontú óvodai nevelés nemcsak feltételezi, hanem el is várja az óvodapedagógus ilyen irányú figyelmét, érzékeny reagáló készséget. Ilyen pedagógiai alaphelyzetben már valóban nem lesz mesterkéltséget és erőltetett a gyermekek képességeire építve, azt alapul véve fejleszteni az egyént éppúgy, mint a csoportot.

A játék tehát, mint az óvodáskorú gyermek alaptevékenysége olyan lehetőséget jelent az óvodapedagógus számára, amit tudatosan felhasználhat a gyermekek fejlesztése érdekében. Az értelmi nevelés feladata egyrészt a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás – alkotóképesség) – fejlesztése. Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

Legfőbb célkitűzéseinket szem előtt tartva, olyan tulajdonságok fejlődhetnek ki a gyermekben a játék folyamatában, ami később a társadalomba való beilleszkedést nagymértékben elősegítheti. Gondoljunk pl. a társakkal való együttjátszás kialakulására, vagy a játékon belüli önállóságra, a másik gyermek játékának tiszteletben tartására, a kezdeményező-készség kibontakoztatásának lehetőségeire, vagy olyan tulajdonságok szükségességére, mint a mások mozgósításának képessége vagy az alá-fölé rendeltségi viszonyok önkéntes kialakítására egy-egy játékszituációban. Beszélhetünk azokról a nagyon is demokratikus, a gyermekközösség elfogadott belső törvényszerűségei szerint kialakított játékon belüli szereposztásokról is, melyek a szimbolikus szerepjátékot a társadalmi gyakorlatban tapasztalható szituációk előzményeivé avatják.

Az óvodapedagógus feladatai a játékkal kapcsolatban:

- Nyugodt légkör biztosítása, az elmélyült játék feltételeinek megteremtése
- A napirenden belül elegendő idő és hely biztosítása a játék számára
- A játékhoz szükséges eszközök folyamatos biztosítása
- Ötletek, lehetőségek, helyzetek teremtése a sokszínű játék kialakulásához
- Az egyéni élményeken túl, közös élmény szerzési lehetőségek kihasználása a játék fejlesztése érdekében
- A gyermeki játék önállóságának tiszteletben tartása
- Szükség esetén bekapcsolódás a játékba, együttjátszás a gyermekekkel

A játék és a tanulás teljes mértékben összekapcsolódik óvodáskorban. A gyermek esetében a tevékenységi vágy ösztönöz a tapasztalatszerzésre, a cselekvésre és közben minden pillanatban újabb és újabb felfedezéseket tesz, azaz tanul a kisgyermek. Játék közben, játékosan szinte észrevétlenül tanul, tehát a játék az óvodai tanulás egyik legfontosabb színtere, de nem kizárólagosan az. A játékon

belül a motoros, a szociális és a verbális tanulás összefonódik, komplex formában jelenik meg.

Az óvodai tanulás azonban szélesebb értelmű annál, hogy csupán a játékkal való összefüggésein keresztül értelmezzük. A nevelési folyamat egésze, azaz valamennyi pillanata alkalmas arra, hogy erőtetés nélkül spontán vagy irányított módon tanuljon a kisgyermek. A tanulás természetesen csupán része a nevelési folyamat egészének.

Legfőbb célkitűzésünk, hogy egyszerre, egy időben kevesebbet, de minőségben és használhatóságában mégis több ismeretet kapjanak a gyermekek. A több érzékszervet igénybe vevő tapasztalás és a sokoldalú cselekedtetés mindennél fontosabb a 3-7 éves korú gyermek fejlődésének szempontjából. Ezt nem lehet kiváltani, vagy helyettesíteni az egyoldalú intellektuális fejlesztéssel, aminek jelentőségét elismerjük, ám mértéke és hatása alatta marad a tevékenységek általi fejlesztésnek.

A közvetlen környezet folyamatos megismerése, az érzékelés és a többoldalú tapasztalatszerzés azért központi kérdése a tanulási folyamatnak, mert szerintünk kevesebbet, de azt jobban, alaposabban, több oldalról megközelítve kell a gyerekek számára közvetítenünk és velük együtt átélnünk. Miután a gyermek a világot komplex módon érzékeli, észleli és éli meg, ezért a tanulás során is ebből kívánunk kiindulni. Ez az oka annak, hogy komplex foglalkozások rendszerén keresztül jut el a gyermekhez az, ami számára a világból megismerhető, befogadható ismeretet, tapasztalatot jelent.

Egyáltalán nem mellékes az a szempont sem, hogy azok a tanulási tapasztalatok, melyeket óvodáskorban szereznek a gyermekek, hatással lehetnek az iskolai tanuláshoz való viszonyukra is. Nem mindegy, milyen érdekeltség fejlődik ki a gyermekben a tanulással kapcsolatban, hiszen már kialakulnak annak csírái, hogy később örömmel tanul-e a gyermek. Képes lesz-e saját motiváltságából kiinduló erőfeszítésre a tanulás során. Ennek a belső motiváltságnak a kialakítását kezdjük meg az óvodában.

A tanulási tevékenység esetén is azt szeretnénk elérni, hogy örömmel és önként vegyen részt ebben a folyamatban a gyermek, ne csupán külső motiváció (jutalom) készítse erre. A cél az, hogy megfelelő színvonalú feladatok elé állítsuk a gyermeket. Természetesen minden gyermek esetében képességeinek megfelelő feladatokról van szó. A követelményeket az egyéni teljesítőképességhez kell mérni. A sikerélmények erősítik a, gyermek önbizalmát és bátorságot adnak neki az újabb, nehezebb problémák megoldásához.

A sorozatos kudarcok ellentétes hatást váltanak ki. A gyermek bátortalanná, félőssé, visszahúzódomá válik, alulértékeli önmagát és alatta marad saját teljesítőképességének. Az óvodapedagógus szerepe tehát itt is kiemelkedő abban, hogy milyen feladat elé állítja az egyes gyermekeket, mennyire képes megismerni és fejleszteni a gyermeket egyéni adottságainak figyelem-bevételével.

A program keret jellege biztosítja az óvodapedagógusok számára a gyermek igényeihez, egyéniségéhez, teherbíró képességéhez igazodó tanulási kereteket és formákat. A nevelés egészén belül megvalósuló tanulás az óvónő által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretek között valósul meg. Beszélgetések, tapasztalatszerző séták, kötött és kötetlen stb. formájában

egyaránt megoldhatók a napi élet bármely mozzanatában. Ez teljes egészében az óvodapedagógus kompetenciájába tartozó kérdés.

Az óvodapedagógus feladatai a tanulással kapcsolatban:

- Értelmi képességek fejlesztése (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás)
- A gyermek megismerési vágyának, kíváncsiságának sokoldalú érdeklődésének kielégítése
- Lehetőséget kínálni a gyermek számára olyan szituációk átélésére, ahol megismerhetik a felfedezés, a kutatás örömeit
- A gyermekek egyéni érdeklődésének megfelelő tevékenységek biztosítása
- A gyermekek önállóságának, figyelmének, kitartásának, pontosságának, feladattudatának fejlesztése Olyan tapasztalatok szerzéséhez nyújtson segítséget a gyermeknek, amelyben saját teljesítőképeségét is megismerheti

2. Társas és közösségi tevékenység

A gyermekkel szemben támasztott két fő követelmény: tanuljon meg másokkal érintkezni és együttműködni. A kooperációs és kommunikációs képességek pedagógiai szempontból sikeres formálásnak legfontosabb feltétele, hogy a tevékenység - társadalmi és egyéni –érték tartalma és hasznossága nyilvánvaló, felismerhető, tudatosítható, átélhető legyen.

Az együttműködési és érintkezési képességek jellegét, tartalmát, színvonalát, hatékonyságát, stb. mindennek előtt az alapul szolgáló tevékenységek társadalmisága (közhasznú volt, kulturális színvonala, relációgazdagsága stb.) határozza meg. Pedagógiai programunk négyes feladatrendszerre megfelelő bázist nyújt a kooperációs és kommunikációs képességek kifejlesztéséhez. A társas és közösségi tevékenységek állandó gyakorlás által történő kifejlesztése rendkívüli fontossággal bír a társadalmi gyakorlatra való általános felkészítés, azaz az életre nevelés szempontjából. Pedagógiai programunk a gyakorlat szükségleteiből kiindulva vezeti le a társadalmi követelmények rendszerét.

A tulajdonságok, a képességek, a készségek, a szükségletek olyan rendszerét kívánja formálni, amelynek segítségével a gyermekek részvétele a napi életben (társadalmi gyakorlatban) egyszerűbbé, könnyebbé, gyorsabbá válik. A társadalom élete, a társadalmi gyakorlat pedig jórészt a társas és közösségi kapcsolatok keretén belül zajlik. Nagyon fontos feladat tehát már az óvodában tudatosan törekedni a közösségben zajló folyamatok, a társas kapcsolatok és a közös tevékenység kibontakoztatására. Mindez természetesen nem jelenti a egyén fejlesztésének mellőzését. A jó közösséget mindig egyéniségek alkotják, mégpedig olyanok, akik egyéni akaratukat, ambícióikat, vágyaikat képesek a közösség keretein belül is megvalósítani. Az élet is ilyen. Bizonyos korlátok között kiélhetjük magunkat, azaz nekünk éppen úgy szükséges alkalmazkodnunk másokhoz, ahogyan mások is alkalmazkodnak hozzánk.

A cél az, hogy az adott lehetőségek között a legtöbbet legyünk képesek egyéniségünkben kihozni, ezzel is gazdagítva a közösséget. Minden gyermek egyéniség, akinek lehetőséget kell biztosítani személyisége pozitív és széleskörű

kifejlődéséhez. A társas és közösségi kapcsolatok kialakítása a tevékenység bázisára támaszkodva a teljes nevelési folyamatot átfogja. Az óvodai csoport, az óvodai közösség sikeres formálása esetén a társadalom számára igen hasznos közösségi érzés, közösségi tudat és magatartás mellett mások megbecsülése, a különbözőség elfogadása, a közös szokások kialakulása, a hagyományok tiszteletben tartása, sőt a csoport közvéleménye is kialakul. A csoportban elfogadott normák befolyásolják a gyermekek cselekedeteit. Ha mindehhez még nyitott légkör, demokratikus és szeretetteljes irányítás társul, akkor tág teret nyitunk a gyermekek önállósága, tenni akarása és döntési képességének kibontakoztatása irányában. A nevelőközösség szerepe ebben a folyamatban meghatározó.

A nevelőközösség belső tartása, gyermekszeretete, kivívott tekintélye és világos, pontos, tudatos, célirányos nevelő tevékenysége nélkül az elképzelt gyermekközösség kialakítása nem sikerülhet. Az óvodai gyermekközösség kialakítása a tevékenységek rendszerén keresztül valósítható meg. Az óvodában minden tevékenységnek a gyermek egyéni öröme túl a közös élményt is kell erősítenie. A társas kapcsolatok, a közös munka, az együtt játszás és a komplex foglalkozások rendszere is az együvé tartozás érzését erősíthetik, ha tudatosan igyekszünk ezt létrehozni.

A lényeg, hogy a tevékenykedtetés sokszínű, változatos legyen, és a tevékenykedtetésen legyen a hangsúly. Mindent kipróbálhasson a gyermek, kivételt csak a testi és szellemi épségét veszélyeztető tevékenységek képeznek. A közösségi szokások kialakítása pedig a tevékenységek végzését segítse, a gyermekek cselekedeteit irányítsa. A szokások tegyék lehetővé, hogy az egyik gyerek ne zavarja a másikat a tevékenység végzése közben, a szokásrendszer tegye lehetővé a gyermekek között jobb együttműködést, egymás tevékenységére figyelmet, vagy a közös tevékenység során kialakuló viták lerendezését stb. Nem fegyelmezni, hanem tevékenységgel és az ehhez szükséges hellyel, eszközzel kell segíteni a gyermekeket' abban, hogy minél nagyobb önállóságra tegyenek szert óvodai életük során. A helyes szociális viselkedés megtanulásának színtere az óvodai csoportközösség.

A felnőtt és gyermek között nem a feltétel nélküli szófogadás, hanem a demokratikus partnerviszony kialakítása a cél. Az óvodapedagógus ugyanúgy vegye figyelembe a gyermek jogos kívánságait és igényeit, mint ahogy a gyermektől is elvárja a szokások, szabályok betartását. A gyermekek egymás közötti és a felnőttel való kapcsolatában egyaránt a szabadságra, a nyíltságra és az őszinteségre kell építeni. A közösség lehetőséget teremt az önálló kapcsolatok kialakítására, a különböző nézőpontok megismerésére, a konfliktusok kezelésére és megoldására. Ezek a folyamatok pedig a másokkal szembeni tolerancia kialakulásához vezetnek. A társas és közösségi tevékenységek a nevelőmunka egészét átszövik.

Az óvoda nyitottsága, óvodáskor végéig biztosítja a szülőknek a nevelőmunkába történő közvetlen betekintést. Ez mindkét fél számára (szülő-óvodapedagógus) megnyugtató és biztonságot jelentő lehetőség, amit a gyermek érdekében kétoldalúan lehet hasznosítani. Az óvodapedagógusnak éppúgy szüksége van a nevelőmunkában a szülőktől érkező információkra, javaslatokra, mint fordítva. Az óvoda nyitottsága, hagyományok teremtésével, nyilvános, közös programok, ünnepek segítségével tovább növelhető.

Az óvodapedagógus feladatai a társas, közösségi tevékenységgel kapcsolatban:

- Biztonságos, nyugodt, félelemmentes óvodai mindennapok biztosítása, amiben lehetőség kínálkozik a gyermekek közötti, valamint a gyermekek és felnőttek közötti minél gyakoribb kontaktusfelvételre. A felnőttekkel és a társakkal kapcsolatos viselkedési szokások kialakítása és gyakorlása természetes szituációkban
- A gyermekcsoporton belül az együttműködés, az együttjátás, együttdolgozás képességének kialakítása és gyakorlás
- A konfliktusok kezelése
- A társakért, a csoportért érzett felelősségérzet alakítása
- A demokratikus szabályok betartásának gyakorlása
- Arra nevelni a gyermekeket, hogy megértést és toleranciát tanúsítsanak a társaik irányában

3. Munkatevékenység

Az életre való felkészítés nem nélkülözheti a munkatevékenység lehetőségeinek kiaknázását. A munka az óvodás gyermek számára játékos jellegű, gyakran nem is választható szét a játék és munkatevékenység. A munkatevékenység fejlesztő hatását nem vonhatjuk kétségbe. Az értékteremtő munka pedagógiai funkciója nem a szakismeretek gyakoroltatása, hanem a gyermek értékteremtő együttműködési képességeinek fejlesztése. Éppen ez az a terület, ahol az erőfeszítés és az eredmény kapcsolata közvetlenül érzékelhető, belátható, átélhető a gyermek számára. Ez a folytonos visszajelzés a legnagyobb motiváló erő, ösztönző, megerősítő tényező. Nem elsősorban a munka tárgya, hanem megszervezésének módja fejt ki a már említett nevelő-fejlesztő hatást. Itt is érvényes, amit a tevékenységről általánosságban elmondunk: alapvető követelmény az önállóság, az öntevékenység lehetőségeinek megteremtése.

A különböző munkafajták: önkiszolgálás, naposság, a gyermekek saját személyiségével kapcsolatos munkák, a csoport érdekében elvégzett munkák vagy a kerti munka közös vonásaként azt kell kiemelni, hogy mindez tényleges munkavégzést, azaz tevékenykedtetést jelentsen az óvodában. Minden olyan munkát elvégezhetnek a gyerekek, amihez kedvük van és testi épségük veszélyeztetése nélkül képesek azt megvalósítani. A gyermek önkéntességét, nyitottságát, megismerési vágyát, aktivitását, érdeklődését tudatosan igyekezzünk felhasználni nevelési céljaink megvalósítása érdekében. A gyermek éppúgy élvez a munkatevékenységet, mint a játékot, ha tiltásokkal vagy túl nehéz feladatokkal nem szegjük kedvét. A munka az életre való felkészítést, a társadalmi gyakorlat megismerését éppúgy szolgálja, mint a személyiség fejlesztését és ha mindez pozitív élmények átélésének forrása lehet, akkor a gyermekek szívvel, lélekkel fogják végezni.

Az első feladat olyan munkalehetőségek biztosítása, ami a gyermek számára elfogadható. Ezen kívül igen nagy fontosságú, hogy a végzés során biztosítsuk a teljes önállóságot. A munkatevékenység a felkínált lehetőségek közül önállóan választható és sohasem a gyermekre kényszerített feladat legyen. Válgjon a csoport

számára magától értetődő és természetes dologgá, hogy mindenki dolgozik, amikor szükséges és mindenki a kedvének, egyéniségének, képességeinek megfelelő munkát végezheti.

Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a munkavégzés ne időszakonkénti, hanem rendszeres, folyamatos tevékenység legyen, ami beépül az óvodai mindennapokba. A munkafajták közül ki kell emelnünk az önkiszolgálást, aminek az óvodáskor kezdetétől fogva igen nagy a jelentősége. A gyermekek magukkal kapcsolatban minden teendőt- testápolás, öltözködés, étkezés, környezetük rendben tartása- a lehető legkorábbi időtől kezdve próbáljanak önállóan végezni.

A munka megosztása során fontos feladatnak tartjuk, hogy a gyerekek megtanuljanak önállóan dönteni, feladataikat egymás között megosztani. Pontosan olyan módon, mint amikor szerepjáték játék megkezdése előtt elosztják egymás között a szerepeket. A nagyfokú önállóság és döntési helyzetek, döntési képességek gyakorlásának lehetőségei együtt szolgálják a gyermekek életre való felkészítését. Arra azonban mindenütt van lehetőség, hogy a gyerekek tisztán tartsák saját környezetüket, közösen megjavítsák, megtisztítsák játékaikat, hogy maguk rendezzék be a csoportszobákat, maguk díszítsék fel a termet, stb.

Véleményünk szerint a kerti munka az a terület, ahol ez az értékteremtő képesség még tisztábban kimutatható. Fontosnak tartjuk tehát az óvodában az élősarok kialakítását és a kerti munka megvalósítását, mert a nevelésben játszott szerepén túl a természet, és a környezet és az ember kölcsönhatásának megtapasztalására igen nagy lehetőséget nyújt a gyermekcsoport valamennyi tagjának. Tavasztól őszig lehet tevékenykedni a kertben és közben rengeteg tapasztalatot-ismeretet szereznek a gyerekek. Óvodai kert alatt valódi kertet értünk, ahol a zöldségeket és virágokat nevelhetnek a gyerekek.

Az óvodapedagógus feladatai a munkatevékenységgel kapcsolatban:

- Minden gyermeknek biztosítson lehetőséget arra, hogy önkéntesen, önállóan, kedve és képessége szerint elvégezhesse az önmagával kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, illetve a társai érdekében végzett munkatevékenységet.
- Folyamatosan biztosítsa, bővítse a munkatevékenységhez szükséges, gyermekek számára megfelelő munkaeszközöket
- A munkaeszközök számára biztosítson olyan helyet, ahol a gyermekek elérhetik és használhatják a szükséges eszközöket.
- Adjon lehetőséget a gyermekeknek bármilyen őket érdeklő munkatevékenység elvégzéséhez, még akkor is, ha a gyermek tevékenységi vágya és képességei nincsenek teljesen összhangban
- Arra törekedjen, hogy minden munkatevékenység örömet jelentsen a gyermekeknek és teljes önállósággal végezhessek azokat.

4. Szabadidős tevékenység

A szabadidő igazi tartalma: a termékeny idő-felhasználási lehetőségek közötti szabad választás.

Ez az öntevékenység, ez is döntés. Különösen a kisgyermek számára az, aki eleinte a felkínált sokfajta tevékenység közül igazából nem, vagy csak nagyon nehezen tud választani. Egyszerre szeretne mindenütt ott lenni, mindennel játszani, mindent megfigyelni. A szabad, autonóm egyéniség által determinált öntevékenység egyenlő a döntéssel. Ennek közelébe kell eljuttatni a gyermeket. Az ilyen döntést ugyanis már nem befolyásolják természeti szükségességek, társadalmi kötelességek.

A szabadidős foglalkozásoknak azért kell a saját, semmivel sem helyettesíthető helyüket és szerepüket kivívniuk a nevelési intézményekben, mert másképpen a gyermek sohasem tanulhatja meg, hogyan gazdálkodjon az önmaga számára felszabaduló, rendelkezésre álló idővel. Ebben a tevékenységi szférában sem képzelhető el, hogy a hosszú ideig szoroson irányított gyermek egyszer csak öntörvényei szerint cselekvő önálló egyéniséggé válik. A kívülről irányított ember, különösen, ha hozzászoktatták tartósan önállótlan helyzetéhez, nem lesz képes belülről, önmaga által irányított emberré válni.

Az alapvető társadalmi tevékenységet és az individuális tevékenységi formákat ötvöző nevelési rendszer nem képzelhető el, hogy a társadalom tagjai elsajátítsák a társadalmi és egyéni lét fenntartásához és gyakorlásához szükséges képességeket. Ezeknek a képességeknek a sokrétősége, elméleti és tapasztalati megalapozottsága, egymást erősítő és kiegészítő jellege az egyike azoknak a nagy horderejű feladatoknak, melyeknek megvalósítását az óvodában lehet elkezdni. Az óvodában persze sajátosan- az iskolától eltérő módon- értelmezzük a szabadidős tevékenységet. Ennek oka elsősorban az, óvodások egész nap az óvodában tartózkodnak, önállóan és a lehetőségekhez mérten szabadon tevékenykednek. (bábozás, festés, rajzolás, zene-tánc, játéktanulás, sakk, társasjáték, filmvetítés, mese-vers, barkácsolás, stb.) közül. Egész nap folyamán jut idő arra, hogy a gyermekek az óvónő által felkínált lehetőségek közül (p szabadon választhassanak.

Az óvodapedagógus feladatai a szabadidős tevékenységek megszervezésében

- Választásra felkínált tevékenységek listáját bővítse, időszakonként gondolja át a változtatások lehetőségét és szükségességét. Egyszerű, saját maga és a gyerekek által készített eszközökkel segítse elő a gyermekek fantáziájának fejlődését
- Egész nap folyamán keressen és kínáljon lehetőséget az egyéni képességek fejlesztésére, a differenciált gyakorlásra, a gyermekek egyéni kéréseinek teljesítésére.

X. A KOMPLEX TEVÉKENYSÉGI FORMÁK RENDSZERE

A komplex tevékenységi formák lényege:

- a) Komplex rendszereket, folyamatokat értelmeznek az óvodás gyermek szintjén
- b) A tevékenységi formákat probléma centrikusság és egy-egy vezető szempont megléte jellemzi
- c) Az óvónő által kezdeményezett tevékenységeken tudatosan és tervszerűen integráljuk az adott problémához tartozó ismereteket

1. A társadalmi érintkezést megalapozó , komplex tevékenységi formák

1.1 Anyanyelvi nevelés

Az anyanyelv a legfontosabb eszköze a szociális kapcsolatok kiépítésének és az emberek közötti kommunikációnak. A beszéd és a gondolkodás egymással szoros kapcsolatban áll. Ha tehát az anyanyelvi nevelés feladatait fontosnak tartjuk és a gyermeket nyelvi fejlesztésben részesítjük, nemcsak tisztábban és jobban fog beszélni, hanem a gondolkodása is fejlődik. Az óvodai anyanyelvi nevelés komplex folyamat, ami a nevelési folyamat egészében jelen van. Minden feladatot, minden tevékenységet áthatva, segíti a gyermek önbizalmának kifejlődését, szociális kapcsolatainak kialakítását és elősegíti a gyermek zökkenőmentes iskolai tanulásának megkezdését. A rossz kifejezőképességgel rendelkező, beszédében gátolt gyermek gondolkodási képességét nem tudja megfelelően használni.

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel – az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van.

Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

Ugyanakkor egy kevésbé intelligens gyermek jó kifejezőképesség birtokában jobb teljesítményt képes felmutatni. Ezért fordul elő gyakran, hogy a fejletlen beszédkészségű gyermeket gyakran teljesítménye alatt értékelik. Minden gyermek beszédét meghatározza az otthoni nyelvi környezet.

Az óvoda fejlesztési feladatainak tehát a család, a környezet megismeréséből kell kiindulni és a gyermek egyéni képességeinek megismerésén keresztül kell hatást kifejteni. A fejlesztésnek a gyermek élményeihez kapcsolódva és tapasztalatszerzéssel egybekötve lehet értelme.

Az óvodapedagógusnak arra kell lehetőséget biztosítani, hogy nyugodt légkörben életszerű helyzetekben minden gyermek beszélhessen arról, ami érdekli, ami foglalkoztatja. Semmiféle türelmetlenség vagy a gyermek korlátozása nem megengedhető az anyanyelvi nevelés során. Az óvoda tevékenységgel gazdag élete, a kellemes, nyugodt légkör alapvetően meghatározza az anyanyelvi nevelés fejlesztését. Ilyen körülmények között a gyermekek szívesen és gyakran beszélnek.

A nap folyamán bármikor adódhat lehetőség a beszélgetésre, de célszerű a hétfői napokon erre külön is tekintettel lenni, hiszen ilyenkor otthonról és a külső környezetből hozott rengeteg élményt és tapasztalatot mondják el a gyermekek. A környezet példamutató, tiszta és szép beszéde mintát nyújt, ösztönzést ad a kisgyermeknek a beszédre.

Különösen fontos, hogy az óvodapedagógus ügyeljen beszédének stílusára, a hanglejtésre, a dinamika, a hangsúly megfelelő alkalmazására. Beszéde legyen érthető, egyszerű és világos. Figyeljen arra, hogy a gyermekek mindig választ kapjanak kérdéseikre. Ne vegye el a gyermekek kedvét javítgatással és figyelmeztetéssel a folyamatos beszédétől. Dicsérje és biztassa a bátorabban beszélő gyermekeket, serkentve őket a beszédre. A gyermekek anyanyelvi fejlettségét folyamatosan kísérelje figyelemmel. Figyeljen arra a gyermekekre, amelyek beszédhibával, beszédgátalossággal, beszédhibával küzd. Szükség esetén kérje ki szakember segítségét.

Az óvodapedagógus feladatai az anyanyelvi nevelés fejlesztésében:

- Beszélgetésre alkalmas, nyugodt, kiegyensúlyozott légkör megvalósítása
- A beszédöröm biztosítása: arra nevelni a gyermekeket, hogy bátran nyilatkozzanak meg, mondják el élményeiket.
- Lehetőséget teremteni minden gyermeknek a folyamatos beszéd gyakorlására
- Képesé tenni a gyermekeket arra, hogy tudjanak másokat is meghallgatni.
- A gyermekek szókincsének folyamatos bővítése
- A beszédszínvonal emelése olyan formában, hogy a gyermekek képesek legyenek a nyelvi kifejezés eszközeit variálni.
- Beszédmegértés fejlesztése
- Beszédtechnika fejlesztése, a helyes kiejtés fejlesztése példamutatással
- A gyermeki kérdések inspirálása, megválaszolása
- A beszédhibák megfelelő módszerekkel történő javítása

1.2 A külső világ tevékeny megismerése – matematika tartalmú tapasztalatok

Programunk a matematikai ismerettartalmak komplex kezelésére, az óvodai élet egészén belül megvalósuló fejlesztésre kívánja a hangsúlyt helyezni. Ez természetesen azt jelenti, hogy a matematikai nevelés komplex formában a gyermek észlelésére, érzékelésére és megismerési vágyára épülve valósul meg, a gyermek életkori sajátosságait figyelembe véve: utánzásos, minta-modellkövető, spontán játékos tapasztalatszerzés, az óvodapedagógus által irányított megfigyelésre épülve, gyakorlati problémafelvetés és feladatmegoldás, a gyermeki kérdésekre, válaszokra adott magyarázatok, az óvónő által kezdeményezett tevékenységi formákban.

A gyermek már az óvodába kerülés előtt felfigyel a dolgok mennyiségi és minőségi összetevőire: Érdeklődéssel fordul a matematikai információk felé. Az óvodai nevelés építhet ezekre a korai tapasztalatokra, még akkor is, ha azok pontossága csak a gyermek számára fontos, érzelmileg hangsúlyos helyzetekben megbízható. Az óvodáskort jellemző gondolkodási sajátosságokkal (invariancia, állandóság hiánya) a matematikai nevelés folyamán is számolni kell. Fontosnak tartjuk, hogy a kisgyermekkorban a család által nyújtott matematikai ösztönzéseket

időben kövesse a tudatosabb óvodai nevelés, a gyermek egyenletes fejlődését biztosító módszerekkel. Az óvodáskort jellemző fejlődésbeni egyenetlenség, a korai családi fejlesztés eltérései azt sugallják, hogy a matematikai nevelés terén két életkori szintet jelöljünk meg:

- **Az első szint:** bevezetés a matematikában, - általában a gyermek kb. 5. életévéig tart.
Feladata: a matematikai kíváncsiság és érdeklődés kibontakoztatásának segítése, a matematikai beállítódás, szemlélet megalapozása.
- **A második szint:** Az intenzív fejlesztés szakasza, az 5-6-7 életévben.
Feladata: részképességek, gondolkodási műveletek, szokások elsajátítása. Eligazodás a gyakorlati életben a tevékeny élet megkedveltetése.

A tevékenységek végzése, a folyamatos cselekedtetés rengeteg olyan szituációt hoz felszínre, ahol természetes környezetben folyhat a matematikai tapasztalatok szerzése. A perceptuális, motoros, a verbális és a szociális tevékenységek aktív átélése együttesen nyújt lehetőséget a matematikai ismeretek és összefüggések megláttatására.

Az óvónő által kezdeményezett tevékenységek alkalmat adnak arra, hogy a korábban mozaikszerűen megszerzett benyomásokat rendszerezzük, a megfigyelések, tapasztalatok körét szélesítsük és mélyítsük, belső érdeklődésből fakadó tanulás, a gyermek negyedik életéve után egyre gyakrabban igényli és képes is kisebb-nagyobb csoportban az óvodapedagógus által irányított formában a mélyebb és sokoldalúbb összefüggések feltárására.

Az óvodapedagógus és a társak jelenléte mobilizálja a gyermek tanulási teljesítményét, tudását, viselkedésének és magatartásának tartalmait. Azt, hogy a matematikai nevelés tartalmából melyiknél elégedhetünk meg a játékidőben szerzett benyomásokkal, vagy mely matematikai összefüggést dolgozzuk fel azt az óvodapedagógus dönti el.

A matematikai nevelés tartalmának szoros kapcsolatban kell lennie az életre neveléssel. A gyermeket körülvevő környező valóság mennyiségi és térbeli viszonyai, formái természetes napi szituációkban megfigyelhetők. Tevékenykedés közben a megismerő képességek (érzékelés, észlelés, megfigyelés, emlékezés, tapasztalás, megértés, problémalátás, problémamegoldás) fejlesztése szinte észrevétlenül megvalósítható. Játék és szabadidőben folyamatosan létrejöhetnek olyan szituációk, melyek alkalmasak matematikai tartalmak közvetítésére akkor, ha az óvodapedagógus képes az adódó lehetőségek felismerésére és kihasználására.

Az óvodapedagógus feladatai a matematika tartalmú nevelés terén:

- Az óvodapedagógus feladata olyan eszközök, és tevékenységek biztosítása, ami felkelti a gyermekek érdeklődését és természetes élethelyzetekben teszi lehetővé számukra matematikai tapasztalatok és ismeretek megszerzését.
- Az óvónő által kezdeményezett matematikai tartalmú tevékenységeknek minden esetben támaszkodnia kell a gyermekek ötleteire, igényeire, aktuális élményeire. A matematikai képességek fejlesztését játékosan, játékba építetten szükséges megvalósítani.

2. A társadalmi gyakorlat belső összefüggéseit tükröző komplex tevékenységi formák

2.1 A külső világ tevékeny megismerése – környezeti tartalmú tapasztalatok

Ezek az óvónő által kezdeményezett tevékenységi formák, mint elnevezéséből is kitűnik, szeretnék egységben megmutatni és érzékeltetni azt, ami a valóságban is teljes egységben érzékelhető. Nem vagyunk hívei a szétszabdalt, szeletelt formáknak, mert azok nem képesek az életben megmutatkozó sokszínűség mellett az összefüggések feltárására.

A tevékenységközpontú program célja az, hogy a gyermeknek segítséget nyújtson ahhoz, hogy a világot megismerje és megértse a maga egészében. A gyermeket körülvevő világ megismerésében a közvetlen megfigyelésre és a tapasztalatszerzésre építünk.

A természet szeretetére kívánjuk nevelni a gyermekeket, természet közeli élettal, a természet, a környezet szeretetének bizonyításával, példát mutatva a gyermek számára. Azt kell bennük megerősíteni, hogy mennyire összefügg mindez egymással és milyen nagy az ember felelőssége a természeti és társadalmi környezet megóvása szempontjából. A tapasztalatszerzés mindig a valódi környezetben történik, ezért az óvónő által kezdeményezett tevékenységi formák legtöbb esetben a szabad természetben vagy az óvoda környezetben, udvarán zajlanak.

Legfontosabb feladat megismertetni a gyermeket azzal a természeti környezettel, amelyben él, felhívni a figyelmet annak értékeire és szépségeire. Ez képezi majd az alapját a később kialakuló természetszeretnek. A fák, a virágok, az apró kis állatok megannyi ismeretet, feladatot jelentenek a kisgyermeknek. A séták, kirándulások, az óvoda udvarán és kertjében vagy az elősarokban végzett tevékenységek tanulási, tapasztalási lehetőséget kínálnak a gyermeknek, tehát komplex tapasztalatszerzési lehetőségről van szó. Az önálló és csoportos megfigyelések révén értékes tapasztalatokhoz juthat a természetben végbemenő folyamatokról és összefüggésekről. Már az óvodában fel lehet és fel kell készíteni a gyermeket arra, hogy társadalomban élünk, ami a közvetlen környezetünkön keresztül hat ránk.

A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

A gyermeket demokratikus társadalmi rendben való élésre készítjük fel, amelyben különböző vélemények, értékítéletek lehetnek egymás mellett. Meg lehet éreztetni a gyermekekkel, hogy mindenkinek lehetősége van saját lelkiismeretének megfelelően dönteni. A tolerancia, mások véleményének, érzéseinek, és gondolatainak tiszteletben tartása arra neveli a gyermeket, hogy képes legyen elfogadni másokat. Mindez pedig a társadalomban való harmonikus, kiegyensúlyozott élethez feltétlenül szükséges. Természetesen ide tartozik a mások (idősebbek, felnőttek, társak) tisztelete és szeretete is. Ilyen pedagógiai légkörben

fejlődik a gyermek ítélőképessége és természetes viselkedés formájává válik a más felfogásokkal szembeni tolerancia. Ugyanakkor lehetőséget kap az önálló véleménynyilvánításra, önbizalmának növelésére. A környezetvédelem vagy a problémák erőszakmentes megoldásának kérdése már az óvodás gyermek szintjén is felvethető és beépíthető.

A természet-társadalom-ember egymástól függő, egymást feltételező, egymást kiegészítő fogalmak rendszere, melynek lényege a kisgyermek szintjén már óvodáskorban is megérthető, megérezhető.

Falusi környezetben, a természettel szorosan együtt élve, gazdag lehetőségek adódnak a természet megismerésére, megszerettetésére, és a természetvédelem megalapozására.

Színterek

Csoportszoba:

- természetsarok kialakítása
- növényápolás, gondozás, cserepes növények átültetése, talajcsere,
- kísérletek (pl. virágfestés, szennyezett és tiszta víz hatása a növényekre)
- megfigyelések
- fűszernövények vetése - gondozása - felhasználása
- évszakoknak megfelelő tablók készítése,
- élő és élettelen "tárgyak" gyűjtése,

Udvar

- sziklakert kialakítás folyamatosan,
- virágoskert kialakítása folyamatosan

Ezek gondozása, termés-betakarítás, felhasználás (munka közbeni megfigyelések, víz, fény, talaj igények stb.)

- "fogadj örökbe egy fát" gondozása, megfigyelése,
- udvar tisztántartása (gereblyézés, évszakonkénti szükséges munkák elvégzése)
- környezetünkben és a munkák során felbukkanó élőlények megismerése

Óvoda szűkebb környezete adta lehetőségek

- A település fontosabb intézményei egymástól nem messze találhatóak. Séták alkalmával már a kiscsoportosokkal is megismertethetők.
- Óvoda központi fekvésű, közlekedési ismeretek jól szemléltethetők és elsajátíthatók.
- Patak és a rét közelsége, jellegzetes állat és növénytársulások megfigyelésére ad lehetőséget (természetes vizek védelme, lehetőségek kihasználása a természetvédelem területén, madárvilág megfigyelése, néhány faj ismerete).
- Házi állatok saját környezetben való megfigyelése, megismerése. (Folyamatos fejlődés, megfigyelése).

Életkoruknak megfelelő szinten, bekapcsolódás a környék betakarítási munkáiba (zöltség betakarítás, szőlőszüret).

Tágabb környezet adta lehetőségek

- környező domboság növény és állatvilágának megfigyelése, megismerése, védelme (néhány megfigyelt növény és állatfaj felismerése)
- óvodai éveik alatt legalább egyszer, valamelyik vadaskertbe látogatás
- Alsó és Felső tó növény és állatvilágának megismerése, gyermekek figyelmének ráirányítása környezetünk gazdag növény és állatvilágára, pozitív érzelmi hozzáállás kialakítása, ezzel megalapozva a természetet védő és megbecsülő, környezettudatos életre nevelést.

Természet és környezetvédelmi jeles napjaink

Víz napja (március 22.)

Föld napja (április 22.)

Madarak - fák napja (május 10.)

2.2 Születéstől – felnőttkorig

A természet-társadalom-ember fogalomkörhöz szorosan kapcsolódnak és a nevelés egészében jelen vannak azok a mozzanatok, amikor a gyermekek újra játsszák életüket. Újraélik az óvodában mindazt, amit a mindennapokban, a családban, az óvodában vagy tágabb környezetükben tapasztalnak, látnak hallanak. A környezettel való szoros kapcsolat az életfolyamatok újrajátszása nemcsak arra ad lehetőséget a gyermeknek, hogy a benne lévő feszültségek feloldódjanak, hanem elősegíti számára a társadalomba való későbbi bekapcsolódást, szocializálódást.

A születéstől-felnőttkorig címmel megfogalmazottak magukban foglalják a testápolástól, a közlekedésig, a családtól a helyes viselkedésig mindazt, ami a gyermekeknek támpontot nyújthat a környezetében meglévő szabályok megismeréséhez éréséhez és gyakorlásához.

A szokások elsajátítása, a társadalomban való beilleszkedéshez szükséges magatartásformák kialakítása valósulhat meg játékosan, a gyermek érdeklődésének és igényeinek figyelembevételével.

Az óvodapedagógus feladatai

- Olyan feltételek megteremtése, amely lehetővé teszi minél több tapasztalat szerzését a természetben.
- Tudatosan törekedjen az óvodapedagógus arra, hogy minél több élményt gyűjtsenek a gyerekek saját természeti és társadalmi környezetükből.
- Biztosítani minden eszközt és lehetőséget a gyermekeknek természetben való folyamatos tevékenykedtetéshez
- Biztosítani a feltételeit annak, hogy az óvodában élősarok, konyha és/vagy virágoskert működjék
- környezetvédelmi tapasztalatok gyűjtése
- megismertetni a környezetvédelem alapjait: a föld, a levegő, a víz, a növény és állatvilág, valamint a tájvédelem meghatározó szerepét.
- a környezet és természetrombolásának és pusztításának példáit is megmutatja

- környezetbarát szokások megalapozása, például takarékoskodás a vízzel, árammal, papírral, ill. hulladékkezelés, szelektálás elemi közlekedési szabályok megismertetése
- múzeumlátogatásokat szervezése

3. Művészeti tevékenységek

A művészet ismerete, szeretete, esetleg valamely művészeti ág művelése az egyetemes emberi kultúra megismerése már óvodáskorban elkezdődhet. Az esztétikum már nagyon korai életkorban hat a kisgyermekre.

Az óvodapedagógus mindennapi feladatai közé tartozik megismertetni a kicsiket a világ szépségeivel. Megcsodálni egy madár énekét, megvizsgálni az őszi falevél színeit, a virágzó fákat vagy egy szép színes mesekönyvet kezünkbe venni ugyanazt az esztétikai élményt jelentheti. Nagyon fontos a művészeti nevelés szempontjából az, hogy esztétikus, egyszerű, átlátható, nyugalmat árasztó környezet vegye körül a gyermeket.

A szépen berendezett csoportszoba, az óvoda esztétikussága és harmóniája komoly hatást gyakorol a gyermekre. Nem lehet elégszer elmondani azt sem, hogy egy kellemes benyomást keltő, jó ízlésű óvodapedagógus mennyit tud tenni szinte észrevétlenül, saját példájával a művészeti nevelés érdekében. A művészet nem más, mint a világ megismerése sajátos nézőpontból, egyéni szűrőn keresztül. Mindez azt jelenti, hogy a művészeti nevelés mindenek előtt az egyéniség színeinek kibontakoztatását jelenti. Ezért sohasem célszerű sémákat, felnőtt által kidolgozott elképzeléseket megvalósítani a gyerekekkel. Mindig arra törekedjünk, hogy ő maga találja ki és valósítsa meg elképzeléseit, csupán akkor nyújtunk ehhez segítséget, ha azt a gyermek maga kéri és igényli.

A kreativitás az alkotó gondolkodás és cselekvés kialakítása a művészeti tevékenységek legfontosabb feladata. Akinek van fantáziája, vannak ötletei, aki problémák megoldását dolgozik, aki gondolatait és érzéseit ki tudja fejezni, aki önmagát új, másfajta módon éli meg, az kreatív ember. Az újat alkotás, a változások elindítása, az önálló egyéniség kifejezése szintén a kreatív emberek sajátossága. Az óvodáskorban hihetetlenül nagy lehetőségei vannak a kreatív képességek kibontakoztatásának. Az óvodában a gyermekek kreativitásának megnyilvánulását elsősorban az oldott légkör, a nagy mozgás és szabadságtér, valamint a megfelelő eszközök biztosítása segíti elő.

Minél több alkalmat kell adni arra, hogy a gyermekek érzéseiket, gondolataikat, ötleteiket a játékban, az ének-zenében, a bábozásban a rajzolásban, stb., kifejezésre juttassák. A tapasztalatszerzés itt is alapvető fontosságú feladat. Minél több eszközzel ismerkednek meg a gyermekek, minél biztosabban kezelik azokat, annál több lehetőségük adódik önmaguk kifejezésére. Az óvodapedagógus felelőssége igen nagy, hiszen a gyermek fogékony mindenre, mindent befogad, minden érdeklő, mindent utánoz, mindent válogatás nélkül kedvel. Az óvodapedagógus véleményét - különösen akkor, ha szeretetteljes kapcsolatban van vele - szinte fenntartás nélkül elfogadja. Amit az óvó néni szépnek lát, az neki is tetszeni fog. Ezért fontos, hogy jó ízlésű, művészetet kedvelő ember foglalkozzon a kisgyermekkel.

A művészeti tevékenységek fogalma rendkívül sokrétű, összetett és komplex jellegű. Ebbe a fogalomkörbe a mese, vers, az ének-zene, a bábozás, a tánc, a játék, a dramatizálás, a festés, az agyagozás, a rajzolás, a barkácsolás éppúgy beletartozik, mint a környezet esztétikája. A művészeti tevékenységek tehát nem egy, az óvónő által kezdeményezett tevékenységet jelöl, hanem olyan tevékenységeket, melyeket játékidőben vagy a szabadidőben éppúgy gyakorolhatnak a gyermekek, mint a nap folyamán bármikor.

A komplexitás itt nem jelent mást, mint az életben egyébként előforduló jelenségek megörökítését valamilyen formában. Az ősszel lehulló falevelet színezhajjuk, festhajjuk, lerajzolhajjuk, énekelhajjuk és mesét, verset mondhatunk róla, bábokat készíthetünk belőle. Ez így együtt jelentkezik a valóságban is és ennek kell visszatükröződnie a tevékenységekben is.

3.1 Verselés, mesélés

Mesélni minden nap szükséges az óvodában. Nem teszünk különbséget a kezdeményezés vagy az elalvás előtti mese között. Mindkettő fontos a maga helyén és idején. A lényeg csupán az, hogy minden nap meséljük, vagy verseljük valamilyen formában, reggel vagy délben, elalvás előtt vagy délután.

A mese-vers kezdeményezések anyaga változatos legyen, gerincét a magyar népmesekincs megismertetése adja, a kortárs és klasszikus irodalmi művek mellett. Fontosnak tartjuk a szülők szemléletének formálását a semmivel nem helyettesíthető bensőséges kapcsolatot feltételező és alakító mesélés iránt, valamint a magyar kultúra értékeinek átörökítését.

Teremtsünk lehetőséget a gyermekek önálló szöveg és mesemondásához. Segítsük elő, hogy megfelelő eszközökkel el is játszassak a gyermekek a nekik tetsző meséket. A gyakori ismétlést, a mese többszöri feldolgozását kedvelik az óvodások, erre legyünk tekintettel. Kedvelt tevékenysége az óvodásoknak a bábozás és a dramatizálás. Mindkettő szorosan kapcsolódik a meséléshez, mondókázáshoz, verseléshez. Az irodalmi élmények feldolgozását segítsük elő különböző eszközök, anyagok, barkácsolási lehetőségek biztosításával.

A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat.

Az óvodában a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi -, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

3.2 Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

(gyurmázás, agyagozás, rajzolás, festés, batikolás, vágás, ragasztás, varrás, barkácsolás stb):

Ezek a tevékenységek a gyermekek kedvencei közé tartoznak. A feladat elsősorban az, hogy biztosítsuk a zavartalan és sokrétű tevékenykedés külső feltételeit. A gyermekek számára megszokott és elérhető helyen mindig álljon rendelkezésre mindenféle anyag és eszköz amivel a gyermek fantáziájának megfelelően dolgozhat, alkothat. Nagyon célszerű a vizuális tevékenységek és a munkatevékenységek összehangolása, hiszen a szabad, önálló tevékenykedés gyakran jár együtt viszonylagos rendtelenséggel.

Szokás kérdése, mennyire képesek a gyermekek környezetüket ilyen széles skálájú tevékenységrendszer mellett is rendben tartani. A tevékenységek megszervezéséhez kitűnő pedagógiai alapot adnak az évszakok változásai, a természet szépségei, a gyermek által megérthető világ tárgyai és eseményei. Ugyancsak kitűnően hasznosíthatók a vizuális tevékenységek számára a az ünnepek, melyek érzelmileg is közel állnak a gyermekekhez és megmozgatják a fantáziájukat. Ahhoz, hogy kibontakozhasson a gyermekek alkotókedve, teljes önállóság szükséges.

Az ötlettől a megvalósításig főként bátorítást, útmutatást és dicséretet várnak a gyermekek. Nem szükséges, sőt káros, ha uniformizáló nevelési módszerekkel elveszük a gyermek bátorságát az egyéni kifejezőmódotól. Lehetőséget teremtünk a gyermekeknek arra, hogy bármikor kipróbálhassák képességeiket. Minden csoportszobában egy kis sarkot vagy szekrényt biztosítunk, ahol a barkácsoláshoz szükséges eszközöket, felszereléseket, anyagokat tároljuk, olyan módon, hogy a gyermekek bármikor hozzájussanak.

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül.

Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.

3.3 Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Az óvodai ének-zene nevelésnek jelentős hagyományai vannak. A magyar népdalok, mondókák, gyermekdalok világa ma is élő és felhasználható hagyomány. Szinte valamennyi ünnepünkhöz kapcsolódik olyan dalanyag, melyet megismertethetünk a gyerekekkel. A néphagyományörzés mellett a Kodály alkotta módszer is folyamatosan megújulva megtartotta kapcsolatát az életre neveléssel. Az ének-zene és az ehhez kapcsolódó mozgás ugyanúgy az óvodai mindennapok része, mint a napi mesélés vagy séták és kirándulások.

Tehát ez a feladat sem korlátozható csupán egy adott időtartamra. Napközben bármikor adódhat lehetőség éneklésre, mondókázásra vagy körjátékok játszására. Az óvónő által kezdeményezett ének-zene tevékenységek inkább összefoglalják, elmélyítik a gyermekek ismereteit és alkalmat adnak a képességek fejlesztésére. Az élményt nyújtó közös éneklés, a körjáték vagy a mondókázás a művészeti és az esztétikai nevelés szempontjából is kitüntetett helyet kap. A Kodály Zoltán útmutatásai alapján

Forrai Katalin által kidolgozott óvodai ének-zenei nevelés alapjaira épülő fejlesztés a tevékenységközpontú óvodai nevelésen belül hatékonyan megvalósítható. Ezzel biztosítható a gyermekek ének-zenei kultúrájának megalapozása, a néphagyományörzés és az ének-zenei nevelés színvonalának megőrzése

Az óvodapedagógus feladatai a művészeti tevékenységek megszervezésében:

- Úgy alakítsa ki a gyerekek bevonásával a csoportszobát, hogy ott a különböző tevékenységet kereső gyermekek nyugodtan, kényelmesen dolgozhassanak.
- Biztosítson minél több eszközt, időt és helyet a művészeti tevékenységek gyakorlásához, ezzel is ötletet adva a gyermeki fantáziának.
- Nyújtson lehetőséget a vizuális és kommunikációs tevékenységek összekapcsolására
- Segítse elő a gyermekek önálló elképzeléseinek megvalósítását
- Adjon lehetőséget a gyermekeknek arra, hogy minél több élményt átélve megvalósíthassák elképzeléseiket
- Az óvodapedagógus a mindennapi mesélés, verselés, mondókázás biztosításakor ügyeljen a gyermekkel való szoros érzelmi kapcsolat, a megteremtésére.
- igényes zenei kultúrát képviselő dalok, dalos játékok, mondókák kiválogatása, ezek összeállítása az életkornak és az adott csoport képesszintjének megfelelően.
- A migráns gyermekek hazájának kulturális értékeit is figyelembe vevő dal és zeneanyag választás.
- nyelvi képességek fejlesztése mondókázással, gyermekdalokkal és zenei képességfejlesztő játékokkal.
- igényes hangszerjátékkal és zenehallgatással a zenei fogékonyság megalapozása

4. Mozgás fejlesztés

A tevékenységközpontú óvodai nevelés lényeges eleme a testi fejlesztés. A 3-7 éves gyermekek egészséges testi fejlődésének biztosítása nem képzelhető el a rendszeres, játékban gazdag, az egyéni képességeket messzemenően figyelembe vevő, kellő aktivitást és terhelést biztosító mindennapi testnevelés nélkül. Ismert tény, hogy a mozgásöröm és a szellemi fejlődés egymással szoros kapcsolatban áll.

A mozgásfejlesztés tehát hozzátartozik, hogy maximálisan biztosítsuk a spontán mozgáslehetőséget, mégpedig az egyéni sajátosságok figyelembevételével. Ajánlatos tehát minden adódó lehetőséget kihasználni a nap folyamán a mozgásra. Rendkívül fontos a szabad levegőn való tartózkodás minél hosszabb idejű biztosítása.

A gyermekek napirendjét úgy célszerű összeállítani, hogy azzal elkerüljük az egyoldalú terhelést és lehetőleg felváltva biztosítsuk a mozgást és az üléssel együtt

járó tevékenységeket. A mozgás és pihenés egyensúlyának biztosításával sikerülhet a gyermekek egyoldalú igénybevételét elkerülnünk.

Az egészséges életmód szokásainak megalapozását óvodáskorban kell elkezdennünk. A mozgás megszerettetése, a mozgásigény kielégítése az óvodai testi nevelés fontos feladata, amit csak a helyesen megválasztott mozgásanyag változatos gyakoroltatásával érhetünk el.

A megfelelő intenzitású, derűs légkörű testmozgás biztosítja a motoros képességek fejlődését, melynek egyre magasabb szintje előfeltétele a bonyolultabb mozgások eredményes végrehajtásának, ezáltal a mozgás-műveltség fejlődésének. A természet erőivel - napfény, levegő, víz, - történő edzés kedvező hatását sem szabad figyelmen kívül hagyni, ezért a mindennapi testnevelést lehetőleg a szabadban célszerű tartani.

Az intenzív, változatos gyakorláshoz megfelelő helyre és eszközre van szükségünk. A jó eredmény eléréséhez az optimális tárgyi feltétel biztosításán túl azonban az Óvodapedagógus és a gyermek aktív közreműködése is elengedhetetlen. A nyugodt, derűs légkörű játékban gazdag kellő intenzitású napi 20-30—perces testmozgás nem csak a kondicionálás és koordinációs képességek fejlődése, biztosítja, hanem hozzájárul a gyermeki személyiség differenciált fejlesztéséhez is.

A mindennapi testnevelés hatásának maximális kifejtéséhez szükségesek olyan objektív és szubjektív feltételek, amelyeket meg kell teremtenünk, és amelyek megsokszorozzák az egyébként elérhető eredményeket.

4.1 A mindennapi mozgás objektív feltételei

Elsősorban a megfelelő hely biztosításáról kell szólni.

Mivel a testnevelés döntő többségét a szabadban valósítjuk meg, az udvar kialakításában arra kell törekednünk, hogy különböző felszínű területeket hozzunk létre, amelyek biztosítják a különböző mozgásfejlődéshez szükséges terepet. Nem csak az udvaron végzett mozgást használjuk fel a gyermekek mozgásának fejlesztésére, hanem a hosszabb túrákat és sétákat is.

Minden, ami az óvoda udvarán található, (fák, bokrok, homokozó, játékeszközök, stb.) felhasználhatók a mindennapi testnevelés feladatainak megvalósításához.

Ugyanez mondható el az épületen belül szervezett mindennapi testnevelésre is.

Mindenkor nagy gondot kell fordítani az alkalmazásra kerülő kézi és tornaszerek, berendezési tárgyak épségére, tisztaságára, valamint arra, hogy könnyen elérhetők legyenek, megfelelő számban álljanak rendelkezésre. Az eszközök előkészítése az óvodapedagógus, a gyermekcsoport és a dajka aktív együttműködésére ad lehetőséget.

A mindennapos mozgás szubjektív feltételei:

Az óvodapedagógus személyisége, testi neveléshez való viszonya nagymértékben meghatározza a gyermekcsoportban folyó mindennapi testnevelés eredményességét. A testgyakorlatok mintaszerű végzésével, a játékba való aktív

bekapcsolással kedvezően motiválhatja a gyermekeket, építve utánzási hajlamukra, segítve a rendszeres testmozgáshoz való pozitív viszonyuk kialakulását.

Az örömmel, derűs légkörben, együttesen végzett gyakorlás hozzájárul az egészséges életmód szokásainak megalapozásához is, ezért nagyon lényeges, hogy az óvodapedagógus minden megnyilvánulásán tükröződjön az, hogy szívesen mozog együtt a gyermekekkel és örül a gyermekek mozgásban elért sikereinek.

A mindennapi testnevelés tartalmát döntő mértékben a természetes mozgások, gyakorlatok képezik (járások, futások, ugrások, függések, egyensúlygyakorlatok). Ezeket kiegészíti néhány talajtorna elem, valamint a kézi szerekkel végezhető gyakorlatok. Természetesen ide tartoznak a testnevelési játékok is. A lényeg, hogy minden mozgásforma, amit a gyermekek képesek elvégezni, a mindennapi testnevelés keretébe beépíthető.

A mozgásfejlesztés feladatai:

- legyen lehetőségük a gyermekeknek saját testük mozgását átélni
- a gyermeki szervezet sokoldalú arányos fejlesztése
- motoros képességek fejlesztése
- vázizomzat erősítése
- helyes testtartás kialakítása
- sokoldalú mozgástapasztalatokat szerezzenek a gyermekek az alapvető mozgásformák gyakorlása által.
- folyamatosan fejlődjön a gyermekek mozgása és egyensúlyérzéke.
- a kéz finom mozgásainak fejlesztésére nyújtsunk változatos lehetőségeket.
- segítsük elő a gyermekek harmonikus, összerendezett mozgásának kialakulását.

Az óvodapedagógus feladatai a mindennapi mozgás megszervezésében:

- Legfontosabb feladat, hogy minden nap adjon lehetőséget a gyermekeknek minél hosszabb időtartamon keresztül a szabad levegőn való tartózkodásra.
- Biztosítsa a gyermekek szabad mozgásgyakorlásának a **feltételeit**.
- Adjon ötleteket, irányítsa a gyerekek figyelmét a szabadban **és** az épületen belül is a legoptimálisabb terhelést biztosító napi mozgáshoz.
- Változatos eszközök és a gyermekek önálló, szabad mozgásának biztosításával tegye lehetővé, hogy a mindennapi testnevelés örömet jelentsen a gyermekek számára.

XI. A NEVELÉS TERVEZÉSE ÉS IDŐKERETEI

A tevékenységközpontú óvodai nevelés céljának és feladatainak ismeretében a pedagógiai ráhatások rendszerét a gyermekek egyéni adottságaihoz igazodva tervezzük meg. Az óvodapedagógus számára alapvetően fontos feladat a teljes

nevelési folyamat tudatos átgondolása még akkor is, ha jelentős mértékben építünk a spontán, gyermeki ötletekre, tapasztalatokra. A tervezésben tudatosan vegyük számításba, hogy az egyes gyermekek fejlődési üteme különböző és a gyermek fejlődését tekintve is különböző szinteken lehet egyik vagy másik képességét illetően. A fejlődés dinamikája tehát egy-egy gyermek esetében a különböző területeken más és más lehet. A nevelés és tanulás tervezése egy tömbben, egymással szoros kölcsönhatásban valósítható meg.

A tervezés során a 4-es feladatrendszerből kiindulva tervezzük meg a gyermeki tevékenységeket és ezen keresztül a szükséges fejlesztéseket. A cél és a feladatok ismeretében a fejlesztést hosszú távon, éves, féléves periódusokban gondoljuk át, ám konkrét formában tervezni inkább egy vagy két hetes periódusokban célszerű, hiszen csakis ez esetben nyílhat lehetőségünk a gyermek spontán ötleteinek és tapasztalatainak begyűjtésére és a nevelőmunkában való felhasználására. A gyermeket foglalkoztató élmények és tapasztalatok éppen olyan részei a nevelésnek, mint az óvodapedagógus által előzetesen átgondolt és megtervezett feladatok. A gyermeki személyiség fejlesztése, az életre való felkészítés feltételezi a gyermek szűkebb és tágabb környezetében megszerzett, átélt élményeinek és tapasztalatainak, ötleteinek, aktuális tevékenységeinek beépítését a nevelőmunka egészébe.

Ezért a tervezés során külön is biztosítani szükséges a gyermeki tapasztalatok előre nem tervezhető tartalmának megjelenítését a tervező és megvalósító munkába. A gyermekek folyamatos megfigyelése, az óvodások élményeinek meghallgatása és közös élmények nyújtása a tervezés előkészítő folyamatához tartozik. A rövid időszakot átfogó tervezés ugyanakkor lehetővé teszi olyan nevelési alaphelyzet kialakulását, amiben a gyermek és az óvodapedagógus aktív egymásra hatása képes a nevelési, tervezési folyamatot befolyásolni. Alapvetően a tevékenységek megtervezéséből kiindulva a nevelés-tanulás komplex egymásra hatását figyelembe véve szükséges tervezni.

A tervezésnél ne az ismeretanyag növelése, hanem a több alkalommal, sokoldalúan, különböző nézőpontokból való megközelítésre helyezzük a hangsúlyt. Kevesebbet, de alaposabban, többoldalú tapasztalatszerzés és tevékenykedtetés segítségével tervezzük meg.

A heti ütemterv megírása egyben a napi vázlatot is megadja az óvónő számára, ezért nem szükséges a külön vázlatírás. Ennél fontosabb azonban, hogy feljegyzéseket vezessünk a gyermekek fejlődési üteméről, hogy konkrét megfigyelések adjanak alapot az egyéni differenciált fejlesztés megtervezéséhez. A gyermekek ötleteinek, javaslatainak feljegyzése, összegyűjtése, a tevékenységek sokszínűségének megtervezéséhez nyújt segítséget.

A fejlesztés módszere

A fejlesztés módszere az egyénre szabott differenciált fejlesztés a csoport keretein belül. Az óvodapedagógus dönti el, hogy adott esetben kötetlen kezdeményezés vagy kötött tevékenységi forma keretein belül kívánja elképzeléseit megvalósítani. A fejlesztést, a tevékenység formáját ne a gyermekek életkora, hanem fejlettségi szintje határozza meg. A gyermekek önállóan, spontán szerzett tapasztalatai nagyon jó kiindulópontot jelentenek az óvodapedagógus számára a

tudatos, irányított tapasztalás megszervezéséhez. A világban eligazodni készülő gyermek felkészítése az életre feltételezi olyan szituációk megélését, ahol szabadon alkothat, dönthet, gondolkodhat, cselekedhet.

A lényeg mindig az legyen, hogy cselekvés közben, cselekvések sorozatában aktív közreműködéssel érzékeljen, tapasztaljon, tanuljon a gyermek és valódi, a környezetben meglévő problémával foglalkozzon. Az óvoda feladatai közé tartozik a kiemelkedő képességekkel rendelkező gyermekek felismerése és fejlesztése. A szellemi fejlesztés legfőbb célja abban nyilvánul meg, hogy a gyermeket aktivitásra, a problémák meglátására és kifejtésére bátorítsuk és képessé tesszük azok megoldására. Kreatív problémamegoldásra ösztönözzük a gyermeket. Ennek kialakításához mindenekelőtt az szükséges, hogy az óvodában legyen elegendő idő a tevékenykedésre és a tapasztalatszerzésre.

A nevelőmunka elemzése és értékelése az óvodapedagógus folyamatos feladata, az értékelés tapasztalatai adnak támpontokat a nevelőmunka tervezésének irányvonalairól.

A fejlesztés kerete

A teljes nevelési folyamat, a gyermeki tevékenységre, önállóságra, döntési helyzetekre és sokoldalú tapasztalatszerzésre épül.

A nevelési folyamatba szervesen illeszkedő tanulási folyamat, melynek részei:

- önálló és irányított tapasztalatszerzés
- kötetlen és kötött tevékenységek komplex rendszere

Csoportszervezés

A csoportokat úgy szervezzük, hogy korban közel álló gyermekek kerüljenek egy – egy csoportba.

A csoportokat jól ismert növény nevekkel (Ibolya, Napraforgó, Tulipán, Pillangó, Méhecske) jelöljük.

A nevelés időkeretei

A nevelés céltudatos megtervezése során alakítjuk ki a gyermekek óvodai életrendjét, időbeosztását. A heti rend és a napirend az a szervezeti keret, ami biztosítja a gyermek számára a nyugodt, kiegyensúlyozott, kiszámítható óvodai környezet megteremtését. A gyermek egészséges „fejlődéséhez szükséges a mozgásos tevékenységek és a pihenés váltakozó biztosítása. A napirend lehetővé teszi a szabad levegőn való hosszú idejű tartózkodást, a szokásrendszer kialakítását, a gyermeki tevékenységek szabad kibontakozását.

A napirenden belül a legtöbb időt a gyermekek legfontosabb tevékenysége, a játék kapja. A szabad levegőn való tartózkodás, a gyermekek gondozásával kapcsolatos teendők (étkezés, tisztálkodás, alvás) ugyancsak beilleszthetők a játéktevékenység egész napos folyamatába. Reggel, különösen tavasszal és nyáron a szabad levegőn való tartózkodás természetes része a gyermekek napi életének. A hűvösebb idő beköszöntével is szükséges a szabad levegőn való mindennapi tartózkodás, csupán annak időtartamát csökkentjük.

A napirend biztonságot, támpontot ad és állandóságot jelent a gyermek számára. A napirenden belül rugalmasan figyelembe vehető az egyes tevékenységek időigénye. A napirend ezen kívül annak megfelelően, ahogy az

évszakok váltakoznak vagy a gyermeki tevékenységek fejlődése ezt indokolta teszi, változtatható, módosítható.

A napirend a gyermekek nyugodt napi életét biztosítja, figyelembe veszi a fejlődés közben bekövetkezett változásokat. A gyermekek szokásrendszerének kialakításával biztosítjuk a napirenden belül megvalósuló tevékenységek végzésének zavartalanságát.

A napirend általános időkeretei

Játék és szabadidős tevékenység	5 óra
Étkezés, pihenés	3 óra
Öltözés, tisztálkodási tevékenység	1,5 óra
Óvónő által kezdeményezett tevékenység	5 perc- 35 perc

A napirendben az egyes tevékenységekre fordítható idő rugalmasan változtatható a körülmények, váratlan események hatására.

Hetirend:

A hetirend kialakítása természetesen az óvónő feladata.

Számtalan variációval az adott óvodai csoport és a gyermek igényeinek, képességeinek figyelembevételével nemcsak az óvónő által kezdeményezett tevékenységi formák helyei, de az időkeretek is változtathatók.

Az óvónő feladatai a nevelőmunka dokumentálásával kapcsolatban:

Féléves nevelési terv készítése
Heti tanulási terv készítése
Negyedéves nevelési-tanulási tevékenységek értékelése
Gyermekek személyiség lapjának vezetése
A gyermekek értékelése, mérése,
Egyéni fejlesztési terv

XII. Fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés az óvodai nevelési folyamat eredményeként a gyerekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben az óvodából iskolássá érik.

Testi fejlettségi szint:

- első alakváltozás, testarány változás
- fogváltás megkezdődése
- arányosan fejlett, teherbíró képesség
- mozgása összerendezett, harmonikus
- erőteljesen fejlődik a mozgáskoordináció, finommotorika,
- mozgását, viselkedését, testi szükségletei szándékosan irányítani képes

Lelki fejlettség

- nyitott érdeklődésű, készen áll az iskolába lépésre
- tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek
- érzékelése, észlelése differenciálódik
- önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésése és felidézés
- szándékos figyelem - időtartama-terjedelme növekszik
- cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás kialakulóban van
- Az egészségesen fejlődő gyermek érthetően, folyamatosan kommunikál, elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások amelyek a természeti –társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.

Szociális fejlettség

- Készen áll a gyermek az iskolai élet és a tanító elfogadására
- képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre
- képes a kapcsolatteremtésre felnőtellel és gyermekekkel egyaránt egyre több szabályhoz képes alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségleteit, kielégítését
- feladattudata kialakulóban van, amely a feladat megértésében, feladattartásában, eredményes elvégzésében nyilvánul meg, kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

Az óvodában folyó nevelőmunkát akkor tekintjük sikeresnek, ha az óvodáskor végére meghatározott jellemzőkhöz hozzárendelt sikerkritériumokat legalább 80 %-ban teljesítettük.

1. Sikerkritériumok

Az egészséges életmód kialakítása

- szükségleteit képes késleltetni
- szükségleteit képes önállóan kielégíteni
- WC-zést követően használja a toalett papírt
- a tisztálkodási eszközre vigyáz, tisztán tartja, használat után helyére teszi
- szennyező tevékenység végzését követően kezet mos, és szárazra törli
- önállóan öltözik, vetkőzik, ha kell segítséget kér
- cipőjét befűzi, bekötésével próbálkozik
- ruháikat összehajtván teszi a helyére
- képes önállóan eldönteni, miből mennyit tud elfogyasztani
- kulturáltan étkezik
- szívesen fogyaszt zöldség, gyümölcsfélét
- vigyáz környezetének rendjére és tisztaságára
- ismeri a szelektív hulladékgyűjtés hogyanját és mikéntjét
- szívesen mozog a szabadban, évszaktól függetlenül
- életkorának megfelelően edzett
- ismeri és betartja a balesetvédelmi magatartásformákat

Mozgás

- igényli a mindennapos mozgást
- mozgása harmonikus, összerendezett
- téri tájékozódása kialakult, irányokat meg tud különböztetni
- magabiztosan alkalmazza a jobb-bal kifejezéseket
- ismeri saját testét, testrészeit, képes meg is nevezni és beazonosítani fizikai erőnléte, állóképessége életkorának megfelelő
- kialakult szem-kéz, szem-láb koordinációja
- fejlett az egyensúlyérzékelése
- tud rollerezni vagy biciklizni
- a mozgásos játékok, gyakorlatok téri helyzetek felidezésére képes, vizuális memóriája korának megfelelően fejlett
- ismer legalább egy labdajátékot
- ismeri legalább 2-3 kéziszer (labda, ugrálókötél, karika) használatát
- érdeklődik valamely sportág iránt
- képes alkalmazkodni társaihoz, korának megfelelően fejlett az önuralma, toleráns, együttműködő, segítőkész
- ismeri a csapatjáték szabályait
- egészséges versenyszellemmel képes küzdeni

Anyanyelv , verselés, mesélés

- szívesen mesél, báboz, dramatizál
- gondosan bánik a könyvekkel
- néhány mesét, verset, mondókát képes emlékezetből felidézni
- folyamatosan összefüggő mondatokkal fejezi ki magát
- kérdésre minimum egyszerű mondattal válaszol
- szóincse korának megfelelő
- jól használja a metakommunikációs eszközöket
- bátran és szívesen kommunikál társaival és a felnőttekkel
- társára odafigyel, türelmesen végighallgatja mondanivalóját
- a közölt információt megérti
- bátran kérdez
- tud szemkontaktust teremteni és tartani
- udvariassági kifejezéseket használ
- beszéde tagoltsága, hangsúlya, hanglejtése, megfelel anyanyelvünk követelményeinek
- várja, igényli a mesehallgatást
- tud történetet kitalálni, azt elmondani, megjeleníteni
- a migráns kisgyermek is megérti az óvodai élethez szükséges kifejezéseket, és képes megértetni magát.

Játék

- örömmel, önfeledten játszik
- képes egyéni ötlet vagy élmény alapján építeni, konstruálni
- építmény lemásolására képes
- képes élményei eljátszására
- szívesen vállal szerepet

- szabályjáték során betartja a szabályokat
- másokat is figyelmeztet a szabályok betartására
- egészséges versenyszellemben tevékenykedik
- problémahelyzetekben kreatív megoldásra törekszik

Munka

- *önkiszolgáló tevékenységek*
- a testápolással kapcsolatos munkafolyamatokat önállóan, szükség szerint végzik
- étkezésnél helyesen használják a kanalat, kést, villát, szalvétát, merőkanalat
- öltözködésnél önállóak, tudnak gombolkozni, próbálkoznak a megkötéssel
- önkiszolgáló tevékenységre fordított idő, fejlettségük növekedésével arányosan csökken
- *alkalomszerű munkák*
- pontosan megértik mit várunk el tőlük, és azt önállóan teljesítik
- bonyolultabb feladatokat is örömmel végeznek el, és annak szervezésében is önállóak
- időnként olyan megbízatásoknak is eleget tesznek, amelyek otthoni előkészületeket igényelnek
- *közösségi munkák*
- a közösségért végzett munkák vállalásánál megjelenik helyes önértékelésük, önbizalmuk.
- terítésnél ügyelnek az evőeszközök esztétikus elrendezésére
- felelősi munkákat szívesen vállalnak, önállóan teljesítik
- a környezet rendjének megőrzésére ügyelnek, segítenek annak tisztán tartásában. (csoportszoba, udvar, óvoda környezete)
- vigyáznak játékaikra és rendben tartják azokat
- munka jellegű tevékenységeiket a felelősségérzet, a feladattudat és kitartás jellemzi
- *környezettudatos viselkedés megalapozását segítő munkák*
- a szemetet szelektíven helyezik el az adott gyűjtőkben
- szívesen segítenek a falevelek összegyűjtésében
- a virágokat nem tépik le, hagyják eredeti helyükön, eredeti szépségükben szívesen ápolják a növényeket a csoportszobában és az udvaron egyaránt
- télen gondoskodnak a madarak etetéséről

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

- élvezettel hallgat zenét
- tud ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni
- tud néhány dalt tisztán, helyes szövegkiejtéssel egyedül is énekelni
- tud dallam, vagy ritmusmotívumokat egyénileg visszaénekelni, visszatapsolni
- tud társaival térformákat alakítani
- a különböző mozgásokat és táncmozdulatokat társaival együtt, egyöntetűen, esztétikusan végzi
- tud élvezettel, irányítás nélkül játszani legalább 5 dalos játékot
- felismeri a halk-hangost, és tud halkán, hangosan énekelni, beszélni

- megkülönbözteti az egyenletes lüktetést a dal ritmusától. Tudja mindkettőt mozgással, járással tapssal a dalból kiemelni
- megbeszélés vagy egyéni ötlet alapján az éneklést ütőhangszerekkel tudja kísérni

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

- örömmel, saját kezdeményezésére ábrázol
- képalkotásban kifejezi gondolatait, élményeit
- elképzelés után meseszereplőket stb. hangulatot is kifejezve jellegzetes színekkel, formákkal, mozgással ábrázol.
- tud egyszerű formákat papírból kivágni, hajtogatni, ragasztani
- önállóan és csoportosan is készít játékot, kelléket, ajándékot
- téralakításban, építésben másokkal együttműködik
- ábrázolása változatos színhasználatot és tagoltságot mutat
- emlékezet utáni témákban a részleteket is ábrázolja
- díszítő, tervező feladatot változatos színekkel, rajzolással, festéssel papírmunkával, agyagba karcolással stb. megold
- tud különféle technikával képet alkotni, technikát önállóan a rendelkezésre álló anyagból megválasztani
- helyesen fogja és használja a ceruzát, ecsetet, ollót
- alkotás közben ügyel környezetére és saját maga, munkája tisztaságára
- szereti maga körül a harmóniát, a szépet, szívesen díszíti környezetét
- képes rácsodálkozni a szépre, esztétikus látványra, képes esztétikai véleményt mondani.
- ismer 2-3 műalkotást, jellegzetes épületet, hidat
- vonalvezetése balról jobbra halad.

A külső világ tevékeny megismerése

- megkülönbözteti az évszakokat és a napszakokat
- ismeri környezetébe növényeit, állatait, részt vesz a növények gondozásában és a természetvédelemben
- Képes két kiterjedést, vagy mennyiséget egymással egyenlővé, ugyanannyivá tenni, vagy valaminél kevesebbet, nagyobbát, többet létrehozni.
- helyesen használja a tő és sorszámneveket
- tud tízes számkörben bontani, részhalmazokat egyesíteni
- meg tudja állapítani: több, kevesebb, ugyanannyi
- helyesen használja a térbeli viszonyokat jelentő névutókat
- környezetéről elemi ismeretekkel rendelkezik. Tudja lakcímét, testvérei nevét, szülei foglalkozását, saját születési helyét és idejét
- tudja óvodája nevét
- kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.
- ismeri és betartja környezetébe közlekedésének legfontosabb szabályait, s a közelben lévő közintézményeket ismeri

- a tárgyakat legalább 10-ig meg tudja számlálni, össze tud hasonlítani forma, szín nagyság szerint

Tanulás

- az egyszerű feladatokat megérti
- ha a helyzet megkívánja, kivárja amíg rá kerül a sor
- érdeklődik környezete tárgyai, jelenségei és az ezzel összefüggések iránt
- feladataik végrehajtásában kitartó
- szándékos figyelmének időtartama életkorának megfelelő
- él benne a tanulás és iskola utáni vágy
- tevékenységének eredményeit reálisan értékeli
- képes a már elsajátított ismeretek szándékos fejlesztésére
- munkatempója, feladattartása életkorának megfelelő
- szándékos figyelemre képes
- szívesen vesznek részt tervezett, szervezett irányított játékokban, tevékenységekben a tanuláshoz szükséges kompetenciák koruknak megfelelően fejlettek
- a részképesség-és tanulási zavaros gyermekek időben megfelelő szakemberhez kerülnek
- a tehetséges gyermekek is megtalálják a kiemelkedő képességüknek megfelelő tevékenységet

Érzelmi nevelés, szocializáció

- ragaszkodik csoporttársaihoz és a csoportban dolgozó felnőttekhez
- igényli a csoportban kialakult szokásrendszer alkalmazásához
- a játékszereken megosztja társaival
- segíti társait a tevékenységekben
- türelmesen meghallgatja társait és a felnőtteket
- a csoportba érkező vendéget udvariasan és szeretettel fogadja
- udvariassági formák betartásával kommunikál
- érdeklődik társai iránt, meghallgatja őket
- konfliktushelyzetekben társaival egyezkedik
- számon tartja társai hiányzásának okát
- konfliktushelyzetet mindkét fél számára elfogadhatóan, viszonylag önállóan old meg, szükség szerint felnőtt segítségét kéri
- érzelmein, indulatain korának megfelelően tud uralkodni. a közösség érdekében szívesen vállal munkát
- feladattudata kialakulóban van
- korának megfelelően kialakult felelősség érzete, képes egyszerű döntések önálló meghozására
- igényes a saját tevékenységével szemben
- érkezéskor, távozáskor köszön
- megtalálja helyét a közösségben, abban jól érzi magát
- türelemre, kitartásra képes
- a szülőkkel való kapcsolata a kölcsönös bizalom, tisztelet és elfogadás elvén működik

2. A nevelő munka dokumentumai

Csoport napló

tartalom: féléves nevelési tervek
heti tanulási tervek
negyedéves értékelések megfigyelések

Személyi lapok

tartalom: anamnézis
beszoktatás, óvodakezdés
családlátogatás tapasztalatai
jelentős élettörténeti események
gondok, nehézségek, problémák
egyéb lényeges megfigyelések
három havi, féléves, éves értékelések

Gyermekek fejlődésének mérőlapjai

tartalom: egészséges életmód, mozgás
testi fejlettség
anyanyelv, verselés, mesélés
éneke, zene, énekes játék, gyermektánc
rajzolás, festés, mintázás, kézimunka
külső világ megismerése
tanulás
szocializáció
érzelmi fejlettség
munka jellegű tevékenységek
játék

A hetirend a napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, a rendszerességet, a nyugalmat segíti elő az óvodai csoportban és lehetőséget nyújt a szokásrendszer segítségével az óvodások napi életének megszervezéséhez. A hetirend, különösen a nevelési év elején teljesen másképp alakulhat, mint a nevelési év végén. Különösen a beszoktatás idején figyeljünk arra. Hogy minél lazább, rugalmasabb és alkalmazkodóbb hetirendet állítsunk össze.

Később, az óvodai élet utolsó éveiben a hetirend és a napirend pontosabb betartását helyezük előtérbe. A hetirend összeállításánál arra kell figyelni, hogy jusson elegendő idő a gyermeki tevékenységek, kezdeményezések, ötletek és javaslatok meghallgatására, kipróbálására vagy közös megvitatására. A rugalmasság, a helyzethez való alkalmazkodás elősegíti, hogy a hetirend a gyermek életének észrevétlen szabályozója legyen.

3. Az óvoda nevelő munkájának értékelési és mérési rendszere

Feladat	Dokumentum	Ideje	Felelős	Ellenőrzés
Családlátogatás	Személyi lap	Óvodába járás kezdete, szükség esetén	csoportok óvodapedagógusai	igazgató
Anamnézis	Személyi lap	Óvodába járás kezdete	csoportok óvodapedagógusai	igazgató
Beszoktatás, megfigyelések	Személyi lap	Óvodába járás kezdete	csoportok óvodapedagógusai	igazgató
Gondok, nehézségek	Személyi lap	Folyamatos	csoportok óvodapedagógusai	igazgató
Egyéb lényeges megfigyelések	Személyi lap	Folyamatos	csoportok óvodapedagógusai	igazgató
Jelentős élettörténeti események	Személyi lap	Folyamatos	csoportok óvodapedagógusai	igazgató
Nevelés, tanulás értékelése	Személyi lap, csoport napló	Három havonta, félévente	csoportok óvodapedagógusai	igazgató
Év végi értékelés	Személyi lap, csoport napló	Június 30.	csoportok óvodapedagógusai	igazgató
Gyermekek fejlődésének mérése	Mérőlapok, személyi lap	3 évesek: beszoktatás végén 4-5-6 évesek: életév betöltésekor	csoportok óvodapedagógusai	igazgató

XIII. ÓVODAI INTEGRÁCIÓS FEJLESZTŐ PROGRAM

1. Integrációs program célja

hogy az óvodai nevelés azon területeit, amelyek kiemelkedő jelentőséggel bírnak a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlődésére, elősegítse. A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek iskolai sikerességének záloga a megfelelő minőségű és időtartamú óvodáztatásuk.

Az iskoláskor kezdetéig a gyerekek fejlődésének üteme messze meghaladja a későbbi életszakaszok fejlődésének sebességét. Az élet első éveit meghatározó jelentőségűek az idegrendszer, a tanulás, az adaptációs készségek alakulásában. Az alapvető készségek, melyek a sikeres iskolakezdés feltételei, kisgyermekkorban, óvodáskorban az agyi érési folyamatok lezárulásáig - megterhelés nélkül - rendkívül hatékonyan fejleszthetők. A

kisgyermekkorban történő pedagógiai támogatás jelentősen csökkentheti a későbbi iskolai kudarcokat. A szegényebb családok gyermekei öt éves korukra lényegesen elmaradnak kognitív fejlődésükben kedvezőbb helyzetű társaikhoz képest.

Az elmaradás oka a gyermeki fejlődés nem megfelelő ösztönözése a szülők korlátozott erőforrásai, a megélhetési nehézségek okozta terheltség és az otthoni

környezet hiányosságai miatt. Tudatos óvodai pedagógiai munkára van szükség ahhoz, hogy a hátrányokat az óvodai nevelés csökkenteni tudja.

Nemzetközi tapasztalatok azt mutatják, hogy a hátrányos helyzetből származó lemaradások - szakszerű, a gyermek társadalmi helyzetére érzékeny pedagógiai szemlélettel és módszerekkel, a szülőket partnerré téve, velük együttműködve - sikeresen ellensúlyozhatóak. A szülőkkal való együttműködés az otthon és az óvoda világának találkozásával, szülők és nevelők közötti kölcsönös tisztelet alapján valósítható meg, melyben az óvodapedagógusoknak helyzetüknél és képzettségüknél fogva kiemelt szerepük és felelősségük van.

Óvodai integrációs programunk (óvodai IPR) célja, hogy meghatározza az óvodai nevelés azon területeit, amelyek kiemelkedő jelentőséggel bírnak a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlődésének elősegítésében. Nem ad meg részletes pedagógiai tartalmakat, választandó nevelési tervet, nem nevez meg, nem ír le konkrétan alkalmazandó programokat, viszont kinyilvánítja azt a pedagógiai alapállást, amelyet megfelelőnek tart az érintett gyermekek esélyegyenlőségének elősegítésében. Az óvodai IPR nem jelent külön programot az óvodai munkában, hiszen minden pontja a hatályos jogszabályok figyelembevételével az Óvodai nevelés országos alapprogramjára épül figyelembe véve az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvényt.

Az óvodai IPR egy olyan rendszernek tekinthető, amelynek elemeit a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek érdekében nagyobb tudatossággal és mérhetően is nagyobb eredményességgel kell a nevelési folyamat fókuszába állítani. Az óvodai IPR legfőbb jellemzője a **gyermekközpontú** és **családorientált** szemlélet, amely a kora gyermekkori fejlődés kérdésében kompetens minden szakma szerepét egyenrangúan fontosnak és egymást kiegészítőnek tartja. Így ösztönzi az együttműködések kialakítását azokkal a szolgáltatókkal, melyek a szülőket támogatják, számukra erőforrást jelentenek, illetve a gyermekeknek szolgáltatásokat biztosítanak.

2. Kiemelt területek

2.1 Szervezési feladatok

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek **óvodai beíratásának támogatása** (a teljes körű, minél hosszabb ideig tartó óvodáztatás biztosítása a célcsoport körében.

Beóvodázási program: Az Oktatási Hivatal nyilvántartása alapján az óvodáskorú gyermeket nevelő családok megkeresése, az óvodázás előnyeinek, szükségességének felvázolása és a beóvodázás elvégzése, a minél hosszabb óvodai nevelés biztosítása. Az **igazolatlan hiányzások minimalizálása** érdekében rendszeres családlátogatást kell beiktatni azoknál a családoknál, ahol az óvodai hiányzás gyakori.

A szülők munkába állását lehetővé tévő **nyitva tartás kialakítása** érdekében minden az óvodák napi nyitvatartási ideje 10 óra.

Nevelőtestület együttműködése érdekében rendszeressé kell tenni a team munkát valamennyi munkatárs részvételével, amelyeknek része a háromhavonkénti értékelés, az esetmegbeszélések és a hospitálások.

Pedagógiai munka kiemelt területei

- Az óvodába lépéskor komplex állapotfelmérést, részletes anamnézist kell készíteni a belépő gyerekről erre elkészített formanyomtatvány áll rendelkezésre családlátogatás alkalmával.
- Kommunikációs nevelés (szókincs, nyelvi kifejezőkészség, beszédértés, beszéd észlelés fejlődésének elősegítése)
- Érzelmi nevelés, szocializáció (az intézményes nevelésbe illeszkedés elősegítése, bizalom, elfogadás, együttműködés)
- Egészséges életmódra nevelés (egészségtudat kialakítása, táplálkozás)
- Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése.
- Korszerű óvodapedagógiai módszerek (a gyermek kezdeményezéseire támaszkodó módszerek, differenciálás, kooperatív technikák, mozgás, zene felhasználása, szülőkkel való partneri együttműködés módszerei).

A foglalkozások célcsoportjai: tehetséges és felzárkóztató foglalkozást igénylő gyerekek.

A foglalkozások formája: egyéni és differenciált kiscsoportos foglalkozás.

2.2 Gyermekvédelemmel, az egészségügyi ellátással, szociális segítségnyújtással kapcsolatos munka

- Egészségügyi szűrővizsgálatok elvégzése minden, illetve speciális probléma esetén az arra rászoruló gyermek esetében (a gyermek fejlődésének nyomon követése, regisztrálása, szükség esetén szakorvosi - szemészet, fülészet, ortopédia - vizsgálatának) kezdeményezése, megszervezése.
- Gyermekorvosi, védőnői tanácsadás rendszeres elvégzése (a szülők számára az együttműködő partnerekkel kialakított közös programok).
- Gyermekjóléti szolgáltatások kezdeményezése illetve szervezése (ruhák, játékok, könyvek gyűjtése, adományozása, kölcsönzése; kirándulások, rendezvények látogatása).
- A szociális ellátórendszerrel való aktív együttműködés (egyetlen gyermek se maradjon ki az óvodából a szülők szegénysége, az óvoda által kért természetbeni és pénzbeli hozzájárulások fedezetének hiányában).

Együttműködések kialakítása az óvodán kívüli szervezetekkel, különösen az alábbiakkal

- Gyermekjóléti, családsegítő szolgálat (a szülők támogatása, erőforrásainak feltárása)
- Védőnői hálózat (a gyermekek óvodai beíratásának támogatása; korai képesség gondozással kapcsolatos tanácsadás)
- Szakmai szolgáltatók (konzultációk a gyermek fejlődéséről, szolgáltatások biztosításának megtervezése és biztosítása)

- Roma Nemzetiségi Önkormányzat illetve civil szervezetek (a gyermekek óvodai beíratásával, a hiányzás csökkentésével, iskolaválasztással, szülői programokkal kapcsolatos együttműködés)
- Feladat megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

2.3 Óvoda-iskola átmenet támogatása

- Iskolaérettség elérését támogató pedagógiai munka (a tanulási képességek megalapozása, a tanulási és egyéb részképesség zavarok kialakulásának megelőzése, megoldási készítés, monotonia túrés, figyelemkoncentráció, az alkotásvágy szükségesség szintjének kialakítása)
- Iskolaválasztás (a kijelölt iskolával, a szabad iskolaválasztással, a halmozottan hátrányos helyzetűek előnyben részesítésével, a sajátos nevelési igényűvé minősítéssel kapcsolatos felvilágosítás, tanácsadás) támogatása
- Az érintett iskolákkal közös óvoda - iskola átmenetet segítő program kidolgozása (DIFER mérés 4 éves korban, hospitálások, esetmegbeszélések, szakmai műhely, közös programok)
- A gyerekek fejlődésének után követése legalább az általános iskola első évében.

2.4 Szülőkkel való kapcsolattartás, együttműködés

- Személyes kapcsolat kialakítása minden szülővel.
- A gyermekek egyénre szabott beszoktatásának biztosítása.
- Rendszeres napi, vagy heti, negyedéves, féléves tájékoztatás a gyermekek fejlődéséről, az egyéni fejlesztési napló bejegyzéseinek megbeszélése, a gyerekek alkotásainak megmutatása, elemzése.
- Egyéni beszélgetések, gyermekneveléssel kapcsolatos nézetek kicserélése, a család szokásainak, értékrendjének megismerése, megértése.
- Szülői közösségek kialakítása, rendezvények szervezése, pl. farsang, karácsony, anyák napja, kirándulás stb.
- Partnerközpontú működés, szülői igények kiszolgálása.

2.5 Intézményi önértékelés, eredményesség

- Intézményi önértékelés készítése.
- Eredményesség (indikátorok teljesülése: beóvodázási arány, hiányzás csökkenése, DIFER mérésnél a hozzáadott érték, iskolakezdés megfelelő időben, sajátos nevelési igényűvé minősítés csökkenése, normál tantervű, integrált iskolai környezetbe történő beiskolázás, szabad iskolaválasztás érvényesülése, iskolaérettség elérése) mérése.

3. GYERMEKKÉPÜNK

Gyermekeinket az óvodában érzelmi biztonság, nyugodt szeretetteljes légkör, vegye körül. Kötelességünk minden egyes gyermeket megismerni, megérteni, és olyannak elfogadni amilyen. Hiszen a gyermek senkinek nem hasonlítható, egyedi, mással nem helyettesíthető szociális lény, akit csakis önmagához képest szabad fejleszteni.

A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését:

- genetikai adottságok
- érszervi és nemi különbségek
- vérmérsékleti
- pszichoszociális hatások - a mikrokörnyezet és a makrokörnyezet hatása határozzák meg.

E tényezők hatásának következtében a gyermekeknek sajátos, életkoronként változó testi és lelki szükségletei vannak. Ezért programunkban egy-egy gyermek személyiségét is differenciáltan, a különböző képességek fejlődésbeli eltéréseit tolerálva közelítjük meg.

A családi nevelést tiszteletben tartva, azt segítve - megerősítve szeretnénk, hogy az óvodánkba járó kisgyermekek vidám, boldog, gondtalan éveket töltsenek nálunk, szeretetben, érzelmi biztonságban.

4. ÓVODAKÉPÜNK

Elsősorban a szülők felé nyitott, hiszen a szülőkkel kialakítandó új minőségi kapcsolatra, a velük való szoros együttműködésre építjük az óvodai nevelést.

Az óvoda a családi nevelés kiegészítője, hiszen családi értékeket közvetít a gyermekek felé, még akkor is, ha funkciózavarai következtében nem mindig működik jól.

A családi nevelés kiegészítésére törekszünk úgy, hogy

- bevonjuk a szülőket az óvoda életébe, szakmai támogatást adunk a neveléshez,
- a szülők igényéhez igazítva gyarapítjuk pszichológiai, pedagógiai ismereteiket,
- a családokkal közösen gazdagítjuk a gyermekek tapasztalatait,
- közvetítő szerepet vállalunk a családok, és a speciális szolgáltató szociális ellátó intézmények között,
- közreműködünk az etnikai kisebbség kulturális értékeinek megőrzése érdekében.

Tudomásul kell vennünk, hogy a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű családok esetében a gyermekek érdekében fel kell vállalnunk a családi nevelést, pótló tevékenységet is. Az etnikai kisebbség esetében gyakrabban kerülhet erre sor a nehéz helyzetben lévő cigánycsaládok tekintetében. Szeretetteljes légkört kívánunk kialakítani következetes fegyelemre neveléssel, különös tekintettel az egymás testi épségének óvására, a segítőkészség kialakítására, a toleráns magatartásra. Biztosítani kívánjuk az élmény-gazdag mindennapokat a gyermekek lelki, testi fejlődésének mindenekelőtti szem előtt tartásával.

5. ÓVODAI NEVELÉSÜNK CÉLJA ÉS FELADATAI

A 3-7 éves gyermekek sokoldalú fejlődésének támogatása /az eltérő egyéni szükségletek és életkori jellemzők ismeretében / a személyiség kibontakoztatása. A gyermekek fejlődésének általános tendenciáin túl az egyedit, a másságot, a különbözőséget felismerve, értéként elfogadva közelítsünk a gyermekekhez.

Kiemelten alapozzuk meg:

- a személyiség autonómiáját,
- a saját szükségletei kifejezésének képességét,
- az érzelmi gazdagságot,
- a kultúrált magatartás szokásait,
- az önfejlesztő képességet,
- a másság tolerálását,
- a társakkal való együttműködést,
- a döntés, választás, a problémamegoldó gondolkodás, a kreativitás képességét,
- a természeti, társadalmi környezetük, és a művészetek iránti érzékenységüket.

5.1 Az óvoda szociális ellátó funkciója

Az óvoda mással nem pótolható funkciója: a nevelő, fejlesztő, teljes személyiséget formáló feladatköre. A személyiségfejlesztő folyamatból eredően egyszerre individualizáló és szocializáló. A másságot, az egyéni különbségeket toleráló fejlesztés különös hangsúlyt kap. Nem zárja ki azonban az együttélésre, együttes tevékenységekre, együttműködésre való felkészítést. E két folyamat egyensúlyának megteremtésére törekszünk, hiszen az egyén fejlődése együtt zajlik az őt körülvevő társak fejlődésével, mert óvodai csoportban él.

A fejlesztés módszere a differenciálás, valamint a személyiségfejlesztésben kiemelt szerepet kap a másság, a tolerancia, az identitástudat alapjainak lerakása, az egyéni és életkori sajátosságok függvényében.

Feladataink:

A gyermek egyéni erősségeinek és hátrányainak feltárása:

A tevékenységek tudatos befolyásolásával segíteni a személyiség kibontakoztatását figyelembe véve az

- egyéni adottságokat, képességeket, szokásokat
- nembeli, érésbeli, vérmérsékleti különbségeket
- a szociális háttér determinációját
- a családok értékrendjének sokféleségét.

5.2. A gyermekek lelki és testi egészségének fejlesztése

A tevékenységközponton belül:

A pedagógusok koordinációjával és a gyermeki szabadság biztosításával támogatjuk a szocializáció szempontjából fontos szokásokat és magatartásmódokat.

- a kontaktuskeresés, a kommunikáció, és a társalgás technikáinak elsajátítása

- a társas kapcsolatokban a konfliktusok békés megoldása, kevésbé bevonva a felnőtteket.
- önszabályozás, önkontroll alakulása.
- az együttműködés kiteljesedése a gyermekek játékába is.

Az értelmi fejlődésben:

A gyermekek eltérő tapasztalataira építve, de a közös élményekre, érdeklődésükre, kíváncsiságukra alapozva biztosítjuk a gondolkodás egységét.

Természetesnek tartjuk, hogy a különböző képességek alapjait jelentő veleszületett diszpozíciók egy személyiségben belül is különböznek.

5.3 Individuális nevelés

Az individualizáló nevelés olyan pedagógiai megközelítés, amely figyelembe veszi, amit a gyermekek egyéni különbségként magukkal hoznak.

Az egyéni különbségeket toleráló felnőtt magatartása modell értékű a gyermekek számára!

Programunkban az individualizáló nevelés egyszerre erősíti az egyediséget, és fogékony az együttműködésre. Támogatja a gyermekek szocializációját, és áthatja az óvodai élet minden tevékenységét. Az azonos korú gyermekek között is jelentős fejlődésbeli különbségek vannak, melyek megnyilvánulnak:

- a gyermek eltérő biológiai szükségleteiben
- az adottságokban
- a tapasztalatban
- a mozgásigényükben
- a szociabilitásukban
- az érdeklődésükben és egyéni élményeikben
- az én-képben, a tanulás stílusában
- a kontaktusteremtésben.

Nagy hangsúlyt kap a másság szakszerű kezelésének szükségessége a cigánygyerekekkel foglalkozó óvodákban. Szokásaiknak az óvodai életbe való beillesztése csak egy családi hangulatú, harmonikus, derűs légkörű óvodában lehet. A szociokulturális hátrányt kompenzálni kell, segítséget kell adni a hátrány leküzdéséhez.

A cigánygyerekek esetében súlyosbítja a helyzetet, hogy eltérő kultúráról van szó, bár az óvodánkba járó roma gyerekek nagy része – már a szülei sem – rendelkeznek megfelelő identitástudattal. Probléma tehát, hogy sem szociálisan, sem kulturálisan, sem mentálisan nem tartoznak már a cigányok közé /hagyományörzés, nyelvismeret stb./, de románoknak tartják magukat.

Fontos, hogy ne erőszakkal alakítsuk a gyereket, hanem a türelem, megértés, elfogadás, előítélet mentesség legyen vezérlő alapelvünk, de a társadalmi együttélés szabályainak megfelelően hagyjuk egyéniségét kialakulni. A legfontosabb nevelő tényező a példaadás, a differenciálás és a türelem. Nem a különbözősége helyezzük a hangsúlyt, hanem az azonosságokat keressük sok-sok türelemmel.

5.4 Differenciálás

A gyermekek közötti különbözőségekhez, fejlődésbeli eltérésekhez való alkalmazkodás, amely alapján az óvodapedagógus minden gyermeket az egyéni képességeinek ismeretében, és a saját fejlődési ütemében fejleszt.

A differenciálás az individualizálást megvalósító:

- szemléletmód
- metodikai eljárás
- szervezeti keret
- tevékenységi munkaforma
- a tartalom feldolgozásának módja

A differenciált fejlesztés feltételei

a) Egyénenként meg kell ismerni, és regisztrálni kell a gyermekek képességeit, erősségeit, és gyenge pontjaikat.

A gyermekek óvodába lépésétől kezdve vezetni kell a Fejlődési Naplót, felvenni a gyermekek anamnézisének otthon családlátogatás alkalmával, és az össze a gyermekek értelmi képességeivel, testi és anyanyelvi fejlettségével, érzelmi és akarati tulajdonságaival szociabilizációs fejlettségével kapcsolatos adatokat, felméréseket. Kerüljenek be ezekhez, az adatokhoz az egyénre szóló fejlesztési tervek, azok a feladatok, amelyek egy-egy részterület felzárkóztatását szolgálja, vagy a tehetséges gyermek továbbfejlesztését, a tehetség gondozást célozzák meg.

b) A gyermek folyamatos **megismerése tevékenységek közben** /játék, szabadidő. Étkezés, foglalkozás/. A megfigyelés felismerhetővé teszi viselkedési szokásait, kedvenc tanulási területeit, kiugró képességeit, vagy elmaradottságát, és fejlődési folyamatát. Beszéljünk sokat a gyerekekkel, és hagyjuk, hogy legyen ő a főszereplő. A gyermek boldogan beszél önmagáról, és szívesen tevékenykedik együtt a felnőttel. Napjainkban a gyerekek sokkal jobban igénylik az odafordulást, a rájuk figyelést, a beszélgetéseket.

Differenciálás a szabad játékban és tevékenységközpontokban:

- szervezzünk közös élményeket, amelyekből tevékenységek indukálhatók
- segítsük, támogassuk, lendítsük tovább a holtpontra jutott tevékenységet
- biztosítsuk az eszközöket a gyermekek eltérő érdeklődésére számítva
- differenciálásra törekvés a technikák megválasztásával
- szerepjátékokban eszközökkel, szerepekkel, tevékenységekkel differenciálni
- differenciálni a manipulációs, konstrukciós és építőjátékokban

A szabad játékban a játék önkéntessége sérthetetlen.

5. 5. Szocializáció

Az óvodapedagógus és a gyermek kapcsolatának legfontosabb alapelvei:

- személyre szóló pedagógiai hatások
- szeretetteljes elfogadás
- pedagógiai optimizmus a kommunikációban
- segítségadás a gyermekek egyéni problémáinak megoldásában
- a személyiség értékeinek hangsúlyozása és elfogadtatása a többi gyerekkel
- törődés a gyermek lelki-teszt szükségleteivel.

A szocializáció fejlesztése folyamán:

- a gyermek társas kapcsolatainak megfigyelése és alakítása - erősíteni a baráti tördéseket, társakhoz segíteni a magányosokat
- közös élmények forrásainak gazdagítása, a társadalmi tapasztalatok körének bővítése
- a megkezdett feladatok befejezésére ösztönzés
- motiválás az akadályok leküzdésére
- hetente legalább egyszer szervezzünk a gyermekek által, vagy óvónő által javasolt témában beszélgető kört, hogy a gyerekek jobban megismerhessék egymást, kifejezőképességük javuljon, és tartsák tiszteltben egymás beszédét és véleményét.

6. A halmozottan hátrányos, helyzetű gyermek integrációs nevelésének alapelvei

A gyermek fejlődéséhez, fejlesztéséhez szükséges egészséges környezet és eszközrendszer

- hangulatosan berendezett csoportszoba és udvar
- lehetőségek kuckók kialakítására.

A gyermekek helyes gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése.

- az eltérő egyéni igények kielégítése
- az éhesen érkező gyermekek étkeztetése
- a személyes intimitás védelme WC használatkor, és más esetekben, ha a gyermek igényli
- a különböző családi háttérből érkező gyermekek helyes higiénés és étkezési szokásainak kialakítása
- személyes gondozottság kialakítása
- fontos a hátrányos környezetből érkező gyermekek számára ezeken felül a mozgás és pihenés összhangjának megteremtése, és egy helyes élet, biológiai ritmus kialakítása.

Testi képességek fejlődésének elősegítése

A testi képességek fejlesztésének fő célja a mozgás megszerettetése, az egészséges edzettség kialakítása. A gyermekek mozgásszükséglete befolyásolja optimális terhelhetőségüket.

A fejlesztés legfontosabb színtere az óvoda udvara, melyet minden évszakban biztosítanunk kell.

Feladataink:

- adjunk minél több lehetőséget, hogy a gyermekek kedvük szerint, kötetlenül mozoghassanak de, alkalmazzunk mozgásos szabályjátékokat is.
- az egyéni eltérésekre épülő, de életkoruknak megfelelő terhelést adjunk a gyermekeknek

- fejlődésüket mindig önmagához mérjük, és a kis lépéseket is becsüljük meg, dicsérettel jelezvén a gyermeknek, hogy sikerélményhez juttassuk.

A gyermekek lelki egészségének védelme, edzése

Feladataink:

- az óvoda pszichés klímájának folyamatos szinten tartása
- a gyermek szociális biztonságérzetének megteremtése
- a gyermeki viselkedésben jelentkező zavarok kiszűrése, az okok feltárása, és a segítségadás módjának meghatározása
- az óvodai alkalmazottak empátiás készségének fejlesztése, a személyes autonómia védelme
- folyamatos preventív feladat: a tárgyi és személyes stressz tényezők csökkentése.

6.1 Emocionális fejlesztés

Óvodáskorban, a magatartás megnyilvánulásaiban meghatározó szerepe van az érzelmeknek. Elengedhetetlen, hogy az óvodában a gyermeket az érzelmi biztonság, derűs, szeretetteljes légkör vegye körül.

Az egyén érdekeit szolgálja a helyesen kialakított viselkedéskultúra, amely tartalmazza az ÉN számára fontos tűrési határokat.

Az óvodapedagógus segíti a kulturális beilleszkedést az által, hogy tolerálja a családok, a gyermekek, az értékek másságát, és sokszínűségét. Tanítsuk a gyermekeket az emberek közötti különbségek elfogadására, értékelésére, és hogy hajlandóak legyenek saját értékeik, előítéleteik őszinte vizsgálatára.

A hátrányos helyzetű gyermekeknek fokozottan szükségük van az empátiára, a féltő, gondoskodó szeretetre, hogy érezzék, hogy a velük foglalkozó pedagógus elfogadta őket. Akit megismernek, elfogadnak, ahhoz végérvényesen ragaszkodnak, nemcsak a gyermekek, hanem a szülők is. Fontos, hogy az óvodapedagógus személyesen adjon példát, személyes kapcsolata alakuljon ki a gyermekkel.

A bizalom, példaadás, tisztelet, és következetesség elengedhetetlen a hátrányos helyzetű gyermekek nevelésében. Mentessük őket a megaláztatásoktól. Minden gyermekben van érték, amit felszínre kell hozni, és meg kell erősíteni. Csak kis lépésekkel lehet előre haladni, együttesen jókedvűen - a másság elfogadásával.

6.2 Az anyanyelv fejlesztése

Az óvodánkba járó roma gyerekek nem beszélik ősök nyelvét, legfeljebb néhány szlenget, gyakran használt kifejezést ismernek. Gyakran használnak viszont a köznyelvben közönségesnek, obszcénnek tartott szavakat, amelyeket ki kell radírozni szókincsükből azáltal, hogy kulturált kifejezésekkel helyettesítjük be, és dicsérettel erősítjük meg ezek használatát.

A hátrányos helyzetű családokban a beszéd és kommunikációs készség hiányai nagyon szembetűnők.

- hiányos szókincs,
- kiejtési hibák,
- rossz névelő használat,
- igekötők, ragok, határozószók helytelen használata,

- tetszés szerinti szórend
- szavak összeillesztésének rendszertelensége
- gyenge mondatszerkesztés
- egyéni kommunikációs stílus, amit a családból hoz, amely sokszor ellentétben áll a kultúrált beszéddel, az óvoda gyakorlatával.

Ezeket az iskolakezdésig feltétlenül korrigálni kell, ezért feltétlenül foglalkoznunk kell a beszédképesség fejlesztésével, a beszédhibák javításával, hangok kiejtésével, valamint a kommunikáció fejlesztésével. Az intézménynek lehetősége van saját berkeken belül heti egy alkalommal logopédus foglalkoztatására.

Az óvodapedagógus elsődleges feladata itt is a példaadás, valamint beszédjavító foglalkozások, szituációk szervezése.

- nyelvi játékok: beszédképességet alapozó, fejlesztő játékok, hanganalizálás, mesemondó, folytató, befejező foglalkozások
- logopédiai játékok
- bábozás
- dramatizálás

6.3 Verselés, mesélés

Az anyanyelvi nevelésen túl elősegíti

- a gyermekek érzelmi nevelését,
- empátiaképességének fejlesztését,
- a versekhez, mondókákhoz, dramatizálásokhoz kapcsolódó mozgások során a szem - kéz koordinációját
- intellektuális fejlődését
- szókincsének gyarapodását
- a meséből a gyermek magába szívja a gondolkodásmódot, fejleszti igazságérzetét, felfelfogóságát.

6.4 Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A zenei nevelés teljes személyiséget formáló, minden tevékenységben benne rejlő lehetőség. A beszéd a ritmusérzék fejlesztésén keresztül is kiválóan tökéletesíthető. A cigánygyermekre, és minden gyermekre jellemző a zenei érdeklődés. Örömmel vesznek részt a dalos játékokban, tudnak és mernek is dalolni, táncolni. Ezen keresztül sok- sok sikerélményhez juttathatjuk őket, és közelebb kerülhetünk hozzájuk a további, más területen való fejlesztés érdekében.

6.5 Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A gyermekek alkotás közben gazdagodnak, manuálisan fejlődnek, érzékszerveik, gondolataik, és érzelmeik. Akaratuk és kitartásuk edződik, szín és formaérzékük, térlátásuk gazdagodik. Hagyjuk, hogy a kacsatok világából csodákat hozzanak létre. Minél változatosabb technikák alkalmazásával adjunk lehetőséget az önkifejezésre, és miközben átéli az alkotás örömét, buzdítsuk őket, hogy be is fejezzék a munkát. Ez sikerélményt ad, önbizalmuk erősödik és újabb alkotásra serkent. Ösztönző, motiváló környezetben a gyermekek örömmel tevékenykednek, közben finommotoros képességük, képzeletük, ábrázolási képességük fejlődik.

6.6 A külső világ tevékeny megismerése

Az a pedagógiai folyamat, amely megalapozza a környezettudatos, környezetre figyelő magatartást. Kialakíthatók azok a szokások, magatartási formák, amelyek a környezettel való harmonikus együttélést biztosítják majd a későbbiekben. A falusi gyermekeknek jó a természethez való viszonyuk, hiszen természet-közelben nőnek fel, ismerik a növényeket, állatokat. Fontos a minél több, minél sokoldalúbb tapasztalatszerzés. Nyissuk ki előttük a világ kapuját, sok-sok sétával, kirándulással tegyük színesebbé a mindennapjaikat. Ismeretszerzés közben mód nyílik szerepek, magatartásformák elsajátítására, és a környezeti értékek felismerésére. A természeti és a társadalmi környezettel kapcsolatos szokások: az élet tisztelete, az állat és növényvilág védelme. Alakítsuk ki a környezetükkel kapcsolatos igény szintjüket: környezeteszétika. Önálló tapasztalatszerzéskor használjuk ki a véleménykérés, kommunikáció lehetőségét.

7. A CSALÁDOK BEVONÁSA AZ ÓVODA ÉLETÉBE

Programunkban minden szülői részvételt szívesen fogadunk, nem lehet azonban az óvodai nevelésben az óvodapedagógus szerepét a segítő szülővel behelyettesíteni. A szülők felelősségérzete megnő az által, hogyha bevonjuk őket az óvoda életébe, megtapasztalja az óvodapedagógus felkészültségét, a gyermek fejlesztésére tett erőfeszítéseket, és hogy családjával szemben nincsenek előítéletek. Az óvodapedagógus sok- sok információt szerezhet a családokról, a gyermek otthoni háttéréről. Ez segít abban, hogy jobban megismerhessük a gyermekek egyéni eltéréseit, adottságait, érdeklődését, erősségeit, valamint a szülők gyermekekkel szemben támasztott elvárásait. Az őszinteség, a segítőkész emberi hangnem bizalmat kelt a hátrányos helyzetű szülőkhöz, különösen, ha látja, és tapasztalja, hogy gyermekét elfogadják.

A cigány családok szokás és értékrendje különböző, ám az a szülő, aki már maga is járt óvodába, onnan pozitív emlékei vannak, szívesen engedi a saját gyermekét is, és örömmel fogadja az óvodapedagógus instrukcióit.

Tegyük hát az óvodát olyanná számukra, hogy szívesen fogadják tanácsainkat, azt látván, hogy mi sem teszünk különbséget, és szívesen és szeretettel neveljük, oktatjuk gyermekeiket.

8. GYERMEKVÉDELEM

Óvodánkban a gyermekvédelmi munka egyre fontosabb jelentőségű. A társadalmi, gazdasági viszonyok változásával magasabb lett a mindennapi gondokkal, megélhetéssel küszködő családok száma. A munkanélküliség nőtt és ezzel egyenes arányban a hátrányos helyzetű családok száma is emelkedett. Gyermekvédelmi munkánk hosszú távú célja a helyi sajátosságok: mentálhigiénés óvodai rendszer kialakítása, minden óvodás korú gyermekekre kiterjedő preventív tevékenység megszervezése, a speciális segítséget igénylő gyermekek komplex gondozása.

Programunk személyiségekre épül, enyhíti a szociokulturális ártalmakat, megelőzheti a magatartási és tanulási zavarok kialakulását.

Feladatai:

- őrizze meg, enyhítse, elhárítsa azokat a hatásokat, amelyek a gyermekekben károsító jellegűek, másrészt segítse azoknak a hatásoknak az érvényesülését, amelyek hozzájárulhatnak a gyerekek zavartalan fejlődéséhez.
- az óvodai gyermekvédelem magába foglalja a gyermekközösség egészére kiterjedő, ezen belül minden egyes gyermek harmonikus személyiségfejlesztéséért kifejtett pedagógiai tevékenységet.
- a gyermekekre való fokozott odafigyelés teszi lehetővé, hogy időben fedezhetjük fel a személyiségfejlődési problémákat (nehezen nevelhetőség, testi, szellemi fejlődésben való elmaradás).
- a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése is csak korai felderítés alapján lehetséges.
- gyermekek zavartalan fejlődéséért, a gyermekek védelméért az óvodai nevelőtestület együttesen felelős.

A gyermekvédelmi megbízott feladatai:

- minden tanév elején összegyűjti a hátrányos helyzetű, veszélyeztetett gyermekek adatait,
- munkatervet készít, mely tartalmazza a kapcsolattartás formáit,
- a feladatokat időrendben rögzíti, javaslatokat tesz, nevelési tanácsadóhoz, Értelmi Képességet Vizsgáló Bizottsághoz, segíti a csoport gyermekvédelmi munkáját,
- gyermekvédelmi továbbképzéseken részt vesz, az ott hallottakról tájékoztatja kollégáit.

9. SPECIÁLIS FELADATOK

Az óvodába érkező gyermekeket a házi orvos előzőleg megvizsgálja. Ha a gyermeknek fejlődési rendellenessége van, vagy speciális fejlesztést igényel, lehetőség szerint az óvónő megszervezi a fejlesztését óvodán belül vagy a pedagógiai - pszichológiai szakszolgálaton keresztül. Logopédiai – fejlesztőpedagógiai foglalkozásokon.

Amennyiben a gyermek egészségi problémái, magatartása, viselkedésének zavara meghaladja az óvodai nevelés lehetőségeit, az óvónő feladata, hogy a gyermeket és szüleit megfelelő szakemberhez irányítsa. Ezekben, az esetekben az óvónőnek igen nagy tapintatra van szüksége, legjobb, ha a szülő maga győződik meg a problémáról óvodai tevékenység közben. Így elérhető, hogy a szülő jogának, szerepének tiszteletben tartásával a gyermek nevelése, fejlesztése bizalmon alapuló közös ügyé váljon.

Mutató megnevezése (mértékegységgel)

A HHH gyerekek beóvodázási mutatójának megtartása, illetve a 100%-os beóvodázás megvalósítása.
A gyerekek rugalmas beszoktatása.
Napi kapcsolattartás a szülőkkel.
Kommunikációs délutánok, közös programok szervezése.
Családi napok szervezése.

Célérték

Az óvoda és a család kapcsolatának szorosabbá tétele.

Az iskola és az óvoda kapcsolattartásának rendszeressé tétele.

Iskolalátogatás a leendő elsősztályosokkal, közös foglalkozás.
Mérés-értékelés. Közös rendezvények.
Nyomonkövetés.

Közös óvoda-iskola átmenetet segítő program: DIFER mérés.
A HHH gyerekek fejlesztésének megalapozása.

Óvoda-iskola átmenet magasabb szakmaiságának megvalósulása.

A gyermekek fejlettségi szintjének megismerése a HHH gyerekek fejlesztésének megalapozása

Az iskolások kulturális rendezvényeinek, ünnepségeinek rendszeres látogatása a nagycsoportosokkal.
A pedagógusok ismerkedése az iskola leendő tanulóival.

Az óvodások iskolai élettél való megismertetése

A társadalmi-szakmai környezettel való szoros együttműködés..
Fenntartás

Kölcsönös kapcsolat fenntartása.

10. DIAGNOSZTIKUS FEJLŐDÉSVIZSGÁLÓ RENDSZER (DIFER) HASZNÁLATA

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek iskolai sikerességének záloga a megfelelő minőségű és időtartamú óvodáztatásuk. Az iskoláskor kezdetéig a gyerekek fejlődésének üteme messze meghaladja a későbbi életszakaszok fejlődésének sebességét. Az élet első éveit meghatározó jelentőségűek az idegrendszer, a tanulás, az adaptációs készségek alakulásában. Az alapvető készségek, melyek a sikeres iskolakezdés feltételei, kisgyermekkorban, óvodáskorban az agyi érési folyamatok lezárulásáig - megterhelés nélkül - rendkívül

hatékonyan fejleszthetőek. A kisgyermekkorban történő pedagógiai támogatás jelentősen csökkentheti a későbbi iskolai kudarckokat.

Az eredményesebb iskolakezdés és a gyerekek hatékonyabb megismerése érdekében a Diagnosztikus fejlődésvizsgáló rendszer (DIFER) első és második osztályban történő alkalmazása mellett lehetőségeink szerint bevezetjük azt a középső és nagycsoportok számára is. A több évet átfogó mérés lehetőséget ad arra, hogy a gyermekek fejlődési ütemét figyelemmel kísérjük, szükség esetén beavatkozzunk, ugyanis minden készség és képesség évekig tartó fejlődése, vagyis elsajátítási folyamata különböző fejlődési szinteket elérve jut el az optimális használhatóságig.

A DIFER mérés célja, funkciója, hogy segítse az eredményes iskolakezdést. Ismeretes, hogy az első tanévek eredményei döntően meghatározzák a tanulók jövőjét. Az első évfolyamokon elsajátítandó alapkészségek eredményessége nagymértékben az úgynevezett kritikus elemi készségek fejlettségétől függ. Az íráskészség elsajátításának előfeltételét, kritikus elemi készségét az úgynevezett ÍRÁS MOZGÁS-KOORDINÁCIÓ fejlettsége, az olvasási készségét a BESZÉDHANGHALLÁS fejlettsége határozza meg. A nyelvileg közölt információk vételének egyik alapvető feltétele a RELÁCIÓ SZÓKINCS fejlettsége, a matematikatanításé az ELEMİ SZÁMOLÁSI KÉSZSÉG fejlettsége, a tudásszerzés, a tanulás kritikus feltétele pedig többek között a TAPASZTALATI KÖVETKEZTETÉS és a TAPASZTALATI ÖSSZEFÜGGÉS KEZELÉS képességének fejlettsége. Az eredményes iskolakezdés döntő feltétele a SZOCIALITÁS

A mérés eredményére épülő tudatos pedagógiai munkának célja a meglévő hiányosságok leküzdése, a sikeresebb iskolakezdés.

11. Sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése

Óvodánk integrált csoportkeretben fogadja a többi gyermekkel együtt nevelhető sajátos nevelési igényű **beszédfogyatékos, érzékszervi foggyatékos (látási, hallási)** gyermekeket.

A fejlesztés célja:

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjában megfogalmazott lehetőségek alapján, az integrált nevelés során a sérült illetve lassabban fejlődő funkciók lehető legkorábbi és leghatékonyabb, folyamatosan biztosított speciális fejlesztése mellett a gyermekek életminőségének javítása, beilleszkedésük segítése, melynek eredménye a saját magát elfogadó teljes életet élő, boldog gyermek.

A fejlesztés alapelvei

- A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését kizárólag megfelelő képzettségű szakember láthatja el.
- A fejlesztés feladatait integráltan, csoporton belül az óvónők minden esetben a megfelelő szakember útmutatásai alapján végezhetik.

- Az óvodai nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására a sérülés mértékének megfelelően törekszünk.
- Ennek érdekében a napirend során mindig csak annyi segítséget adunk a gyermek számára, hogy önállóan tudjon tevékenykedni.

A fejlesztés feladatai

- Óvodába kerülés során a sajátos nevelési igényű gyermekekről a szakszolgálatoktól (gyógypedagógiai, orvosi, pszichológiai) szakvélemény kérése, beszerzése.
- Együttműködés a Gyógypedagógiai Szakszolgálattal (kontroll vizsgálat kérése, kompenzációs lehetőségek bővítése).
- megfelelő külső szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.
- Empatikus magatartás, a másság elfogadása és elfogadtatása a szülőkkel és a gyermekekkel, a másságot elfogadó környezet megteremtése.
- Érzelmi élet gazdagítása (élmények, mintakövetés, szocializáció).
- Sokoldalú, harmonikus személyiségfejlesztés differenciált módszerekkel.
- Együttműködés a pedagógiai szakszolgálatokkal – szakvélemény, kontrolvizsgálat, az óvodapedagógusok részére szaktanácsadás – (Szakértői Bizottság, Pedagógiai tanácsadó)
- Együttműködés a családdal – másság elfogadása – gyógypedagógiai tanácsadás.
- Óvodánk az SNI gyermekek óvodai nevelését a többi gyermekkel azonos óvodai csoportban látja el. Ha számuk nem éri el 15 főt, az ilyen igényű gyermekek számára az eszközök használatát más köznevelési intézménnyel történő együttműködés keretében oldjuk meg.

XIV. NEMZETISÉGI NEVELÉS

Intézményünkben a roma gyermekek körében, roma/cigány kulturális nevelést folytatunk, magyar nyelven.

A nemzetiségi óvodai nevelés hazánk egységes nevelési- fejlesztési rendszerének része, mely az Óvodai nevelés országos alapprogramjával összhangban valósítja meg sajátos célkitűzéseit és feladatit.

Mint ahogy társadalmunk, városunk lakossága is sokszínű: kulturáltságban, anyagi lehetőségeiben, nemzeti és etnikai hovatartozás tekintetében.

Óvodánkban a nemzetiségi nevelésben való részvétel a szülő/törvényes képviselő írásos nyilatkozata alapján történik.

Megszervezésének alapelvei

- a résztvevő pedagógusoknak ismerniük kell a nemzetiség szellemi és tárgyi kultúráját, hagyományait, szokásait.
- a nevelőmunkát kiegészíti a nemzetiségi önkormányzattal, a családdal (szülőkkel, nagyszülőkkel stb.) a civil szervezetekkel való együttműködés,
- beletartozik a hagyományápolás, és a nemzetiségi identitás tudat megalapozása.

Feladata

- A cigány kultúra és hagyományok értékei közül megismertetni a gyerekekkel azokat, amelyek az életkori sajátosságaikhoz igazodnak.
- Olyan módon felkészíteni a gyerekeket a sikeres iskolakezdésre, hogy tudatosan építsen a cigány kultúra és a többségi kultúra közötti különbözőségekre és hasonlóságokra.
- A magyar és roma gyermekek megismertetése egymás hagyományaival, szokásaival és azok tiszteletben tartására nevelés.
- Biztosítani a roma gyermekek számára a cigányság kulturális értékeinek megismerését: történelméről, irodalmáról, képzőművészetéről, zenei és tánckultúrájáról a hagyományaikról szóló ismeretek átadása.
- Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek azonosítása a jogszabályoknak megfelelően.
- Az integráció megvalósításához a csoport szervezés során a megfelelő arányok betartása.
- A hátrányok csökkentésére törekvés, az egyenlő hozzáférés biztosítása (eszközök, lehetőségek, tevékenységek).
- Hátrányok kompenzálása a fejlesztési feladatok differenciált, egyénre szabott segítségével.
- Minél több közösen megélt élmény biztosítása – kulturális stb.
- A különböző rendezvényekbe minél több hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek bevonása.
- Családokkal való jó együttműködésre való törekvés, minél több közös rendezvény szervezése.
- Szociális segítségnyújtás: jelzés hivatalos fórumokon, családlátogatás, igényfelmérés.

Alkalmazott módszerek, eljárások

- differenciálás
- kooperatív technikák
- projektmódszer
- drámapedagógia

Segítő kapcsolatok a feladatok megvalósításában

- gyermekjóléti-, és családsegítő szolgálat,
- egészségügyi szakemberek – különösen védőnő,
- szociális szakemberek, előadók,
- iskola, az óvoda-iskola átmenet megkönnyítése érdekében
- roma nemzetiségi önkormányzat

Első lépésnek tartjuk a szülők megnyerését az óvodai neveléshez, az esélyegyenlőség megteremtéséhez.

Kiemeljük az óvodába lépés előtt a beszoktatás fontosságát, és ezt kommunikáljuk a roma szülők felé is. Biztosítjuk számukra is a szülővel való beszokást az óvodába a nevelési év kezdetén. Lehetővé tesszük, hogy napközben is meggyőződhesen gyermeke biztonságáról. Fokozottabban figyelünk arra, hogy a testvérek egy csoportba kerüljenek megnyugtató a szülő számára, hiszen bizalmatlanságuk az óvoda iránt mindenki által ismert. Féltik gyermeküket, csak maguk mellett tudják biztonságban.

Hangsúlyozzuk, hogy képesek vagyunk a különbözőség tolerálására, ezt közvetítjük a gyermekcsoport és a nem roma szülők felé. Ezt tapasztalhatja valamennyi szülő az óvodakülönböző rendezvényein, szülői értekezleten, kirándulások alkalmával stb.

Városunk Roma Nemzetiségi Önkormányzata támogatja munkánkat. Segítségünkre van a felmerülő problémák megoldásában, a családok szociális és egyéb problémáinak megoldásában.

A családokkal való kapcsolattartás során beszél az érintett szülőknek az óvodában folyó munkáról, annak fontosságáról a gyermek fejlődésével összefüggésben.

1. A felzárkóztatás tartalma

1.1 Gondozási feladatok

A gondozási feladatokat minden óvodapedagógus a saját csoportjába járó gyermekekkel gyakoroltatja, alakítja szokásaikat a mindennapok folyamatában, az egyéni hiányosságok és az eltérő ütemű egyéni fejlesztés figyelembevételével.

A gyermekek, beilleszkedését nehezíti az eltérő értékrend a család és az óvoda között. Fontos, hogy fokozatosan vezessük be a gyermekeket az óvoda helységeinek, eszközeinek megismertetésébe.

Az alapvető higiénés szokások kialakítására nagyobb hangsúlyt fektetünk, több időt, lehetőséget teremtünk ezek gyakorlására.

- Helyes hatékony kézmosás bemutatása, gyakoroltatása (szappan, körömkefe használata).
- Saját törölköző használata.
- WC használata, papír használat, WC lehúzás, kézmosás WC használat után.
- Étkezések előtti kézmosás.
- Zsebkeendő használatának kialakítása.
- Fölösleges ruhadarabok önállóan levetése, illetve az időjárásnak megfelelő öltözködés igényének kialakítása.
- Étkezésnél az evőeszközök megismertetése, arra törekvés, hogy rendeltetésszerűen használják.
- A fogkefe, fogkrém használatának megismertetése, törekszünk arra, hogy szokásukká váljon ezek használata.

1.2 Készségek, képességek fejlesztése

Minden óvodapedagógus a napi tevékenységek során, az egyéni eltéréseknek megfelelően végzi a csoport többi tagjával együtt. Munkánk során figyelmet

fordítunk a kimagasló zenei képességű, jó ritmusérzékű, kezűgyességű gyermekek fejlesztésre.

Játék és valóságtudatuk jó, szabályismeretük a praktikus nevelés miatt kissé elmarad az életkori szinttől, de fejleszthető. Egyéni fejlesztő programmal pótolható a gyermekek játékeszköz ismerete, használata.

A **munka** megszervezése nem okoz gondot a praktikus családi nevelés miatt. Azok a munkafolyamatok kapnak nagyobb hangsúlyt az óvodában, amelyek a családban nem ismétlődnek. Hangsúlyozottabb a fokozatosság és a rendszeresség elvének érvényesülése. A gyermekek tanulásában a családi hatások fokozottabban érvényesülnek: utánzás, modellkövetés, kevés a verbalizmus. A családban a szociális, az érzelmi, a viselkedéses, a felfedező tanulás erőteljesebb, a kognitív szféra működtetését nem tartják annyira fontosnak.

Az óvoda feladata az eltérő tapasztalás, élményhatás, ismeret, tudásanyag megismertetése és pótlásának megszerzése, az iskolakezdéshez az esélyegyenlőség megteremtése.

Az **anyanyelvi, irodalmi nevelés** során gyakran találkozunk a gyermekek körében hiányos fogalomismerettel. Gyakoribb a gyermekek körében az életkori beszédhiba. A szókincsgazdagítás lehetőségei körül gyakrabban alkalmazzuk a képolvasást, a hangutánzó játékokat, a mesedramatizálást, a bábozást. A verbális önállóság fokozásához dialógusokra épülő játékokat kezdeményezünk. Az óvodai irodalmi nevelés a roma gyermekek identitás tudatának kialakítását segíti.

Vizuális nevelés területén az ábrázoló tevékenységekhez szükséges tárgyi feltételek gyakran hiányoznak a családban. Ezek pótlásáról gondoskodunk az óvodában.

Zenei nevelés területén jellemző a gyermekek érdeklődése. Megmutatkozik tehetségük a szép, tiszta éneklésben, a dallam gyors elsajátításában. Egyes csoportokban megvalósítható az emelt szintű zenei nevelés, a korai tehetséggondozás.

A **környezet megismerésére** nevelés során fontos, hogy az óvodapedagógus ismerjék a gyermekek eltérő élményanyagát, a hiányzó elemeket pótolják, bővítsék a meglévő tapasztalatokat. Megismertetjük a gyermekekkel a számukra nehéz gyűjtőfogalmakat, részokatjuk arra, hogy élményeiket merjék szóban kifejezni.

A **matematikai tartalmú nevelést** jól szolgálja a családok együttélése, gyakorlatias életvezetése. A gyermekek matematikai érdeklődése és tudása azonban kicsit egyoldalú, amire otthon szükség van azt feltűnően jól, amire nincs, azt egyáltalán nem tudja. Az ismerős területeket felszínre hozva feladatunk a gyermekeket elvezetni az ismeretek felé. A matematikai nevelésben állandó vizsgálódás tárgya a tárgyi világról a képi, a képiről a fogalmi, az elvontabb felé milyen mértékben képes a gyermek elmozdulni. Figyelmet fordítunk a cigány gyermekek értelmi fejlődésében a

tanulékonyásra, az emlékezeti tevékenységre, a képszerű síkon történő műveletvégzésre.

1.3 A képességfejlesztés hangsúlyos területei

- Kondicionális képesség (erő, állóképesség, gyorsaság)
- Térérzék, szem- láb- kéz koordináció
- Figyelem
- Testséma, irányok, téri tájékozódás
- Finommotoros koordináció, megfigyelőképesség
- Érzékelés, tapintás
- Esztétikai érzék, illetve ritmusérzék

2. A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

A családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként

- A gyermekben kialakul a pozitív érzelmi viszony a nemzetiség kultúrája iránt
- Életkorának és egyéni képességének megfelelően olyan szókinccsel rendelkezik, amely lehetővé teszi, hogy a megszerzett ismereteket közvetítse
- Tájékozódni tud kommunikációs helyzetekben
- Ismeri az anyanemzet kultúrájából merített dalokat, meséket, verseket, mondókákat.

XV. AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE

1. Együttműködés a családdal

Az alapelveinkkel összhangban, saját nevelési céljainkat és feladatainkat a családi nevelés kiegészítéseként terveztük meg, mert tiszteletben tartjuk, hogy a **gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége**. Szeretnénk gyermekeink fejlesztését a szülők együttműködésével megvalósítani, melynek alapja a **kölcsönös bizalom és tisztelet**. Ebben az együttműködésben felvállaljuk a kezdeményező szerepet.

Együttműködés formái:

- családlátogatás
- beszoktatás
- közös programok:
  - o karácsony
  - o anyák napja
  - o gyermeknap
  - o évzáró ünnep

Fontos, hogy az ünnepek emelkedjenek ki a mindennapokból, mind külsőségeiben, mind tartalmában.

Nyílt nap

A nyílt nap célja a szülőknek lehetőséget biztosítani a napi óvodai életbe való betekintésre. A szülők személyes élményeik alapján, gyermekük, új vonásait, tulajdonságait fedezhetik fel.

Képet kaphatnak gyermekük közösségben elfoglalt helyéről, viselkedéséről, teljesítőképességéről, egyúttal módjuk van társaikkal való összehasonlításra is.

Átélik a szabad játék készségekre, képességekre gyakorolt hatását, a gyermek kompetenciáinak fejlődését.

A nyílt nap idejéről egy héttel előbb faliújságon tájékoztatjuk a szülőket.

Fogadóóra

Megtartását célszerűnek tartjuk személyre szabottan, igény szerint időpont-egyeztetés után lebonyolítani. Ezek az alkalmat adnak lehetőséget olyan információk cseréjére, melyek a gyermekkel és közvetlen környezetével kapcsolatosak, bizalmas jellegűek. A fogadóórát óvónő és szülő egyaránt kezdeményezheti.

Szülői értekezlet

Az értekezlet célja az óvodát, a csoportot, a gyermekeket, szülőket érintő legfontosabb témák, feladatok, programok, esetleges problémák megbeszélése. Az óvónő feladata a szülők tájékoztatásán kívül, véleményük meghallgatása, javaslataik figyelembe vétele. Az értekezlet idejéről, témájáról a csoport faliújságján, egy héttel korábban a szülőket tájékoztatni kell. Jelenléti ív írása és jegyzőkönyv készítése kötelező.

2. Kapcsolattartás más intézményekkel, szakszolgáltatókkal

Az óvodai élet alatt a **Pedagógiai szakszolgálatok** (Nevelési Tanácsadó, Pedagógiai Szolgáltató Központ, Tanulási képességeket vizsgáló Szakértői Bizottság),

egészségügyi szolgáltatók (orvos, szakorvos, védőnő, a Szociális Alapszolgáltató Központ) a gyermekek nevelését speciális szakismereteikkel segítik.

A **közművelődési intézmények** (könyvtár, múzeum) a gyermekek érdeklődését és életkori sajátosságait figyelembe véve látogatják csoportosan pedagógus vezetésével, vagy egyénileg szüleikkel.

Az **iskolával való kapcsolattartás** célja az óvoda-iskola átmenet megkönnyítése.

Formái:

5-6-7- éves gyermekek látogatása az iskolába az óvónővel

iskolai szervezésű programokon való részvétel

egymás munkájának megismerése kölcsönös hospitálással

szakmai tapasztalatcsere, a gyermekek fejlődésének nyomon követése

A **Kárpát-medence** magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda a külhoni magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és – lehetőségei szerint – szakmai kapcsolatot tart fenn.

XVI. GYERMEKVÉDELEM AZ ÓVODÁBAN

Az óvodapedagógus alapvető feladata, hogy maximálisan biztosítsa a gyermek alapvető szükségletét, az érzelmi biztonságot. Úgy szervezi az óvodai környezetet – személyi- és tárgyi feltételrendszert, -, hogy az hatásrendszerével elősegítse minden gyermek számára az optimális fejlődési folyamatot.

Az általános elvárások közül- tolerancia, nyitottság, elfogadó, segítő, támogató attitűd, szeretetteljesség, következetesség-kiemelten fontos, hogy az óvodapedagógus nevelő-fejlesztő munkája során mindig vegye figyelembe a gyermek egyéni képességét, tehetségét, fejlődési ütemét, szociokulturális háttérét, segítse **tehetsége kibontakoztatásában, valamint hátrányos helyzetéből való felzárkóztatásában.**

1. Célunk

A gyermekek alapvető szükségleteinek kielégítése, gyermeki és emberi jogainak érvényesítése

Hátránykompenzálással az esélyegyenlőség biztosítása az eltérő szociális és kulturális környezetből érkező gyermekek számára.

Hátrányos helyzetű gyermek: akinek családi körülményei szociális helyzete miatt rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát a jegyző megállapította.

Halmozottan hátrányos helyzetű gyermek: hátrányos helyzetű gyermekek közül halmozottan hátrányos helyzetű, akinek a törvényes felügyeletét ellátó szülője, - a gyermekek védelméről szóló törvényben szabályozott eljárásban tett önkéntes nyilatkozata alapján- a gyermek három éves korában legfeljebb az iskola nyolcadik évfolyamán folytatott tanulmányait fejezte be sikeresen: halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek is, akit tartós nevelésbe vettek.

A gyermek hátrányos helyzetére utaló jelek

- a család csekély bevétellel, alacsony jövedelemmel rendelkezik, melynek nagy része vagy teljes egésze segély, nyugdíj, vagy ezekkel egy kategóriába eső bevétel, továbbá alkalmi munka után járó jövedelem.
- Szűkös lakáskörülmények, kis alapterületű lakásban több személy él együtt, így kevés az egy főre eső alapterület.
- egészségtelen lakhatási feltételek
- a szülők alacsony iskolai végzettsége
- deviáns környezet szocializációs ártalmi- alkoholizmus, drogfüggőség, játékszenvedély
- család hiánya- állami gondozásba vett, illetve onnan kikerült gyermek, egyszülős család, elvált szülők.
- beteg, vagy korlátozott képességű szülők, akik fizikailag nem képesek gyermekük megfelelő ellátására, gondozására

Veszélyeztetettség: olyan- a gyermek vagy más személy által tanúsított-magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja, vagy akadályozza.

Az óvoda igazgatója köteles:

- jelzéssel élni a gyermek veszélyeztettsége esetén a gyermekjóléti szolgálatnál
- hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén.

A gyermek veszélyeztetésére utaló jelek:

- fizikai bántalmazás
- a gyermek szexuális zaklatása
- szülői felügyelet hiánya
- elhanyagoló szülői magatartás
- hajléktalanság, rendkívül rossz lakáskörülmények
- pszichés bántalmazás
- éhezés, nem megfelelő táplálkozás
- indokolatlan hiányzás az óvodából
- minimális jövedelmi viszonyok

2. Feladataink

Az óvónő feladatai

- az óvodába járó gyermek szociális, szociokulturális családi hátterének megismerése
- szükség szerint környezettanulmány végzése
- hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű és veszélyeztetett helyzet jelzése a gyermekvédelmi felelősnek
- hátrányos és halmozottan hátrányos gyermek differenciált nevelése, fejlesztése
- a rendszeres óvodába járás figyelemmel kísérése, szükség esetén a hiányzás jelzése a gyermekvédelmi felelősnek

A gyermekvédelmi felelős feladatai

- szükség szerint családgondozó, védőnő segítségének igénybevétele.
- anyagi gondokkal küzdő családok támogatására az igazgató tájékoztatása a térítési díj csökkentése érdekében
- felterjesztés segélyre
- nyilvántartás vezetése
- beszámoló készítése

Az igazgató feladatai

- a gyermekvédelmi tevékenységhez a feltételek biztosítása: gyermekvédelmi felelős megbízása, feladatok, kompetenciák kijelölése nevelő testületi szinten
- bizalom elvű kapcsolat kiépítése a családokkal
- törvények, rendeletek naprakész ismerete, a munka hozzáigazítása
- veszélyeztetettség esetén a Gyermekjóléti Szolgálat tájékoztatása
- étkezési kedvezmények meghatározása a törvényi jogszabályoknak és az önkormányzati rendeleteknek megfelelően. Ezek dokumentálása.
- A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetben lévő családok segítségének lehetőségei:

- tájékoztatás az igénybe vehető segélyekről, támogatásokról
  - kedvezményes étkezési díj biztosítása
  - a szülők által ajándékozásra behozott gyermekruhák, játékok elajándékozása a rászoruló családoknak
  - A gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a veszélyeztetettség megelőzése és megszüntetése érdekében
az óvoda köteles együttműködni:
- az óvoda orvosával, védőnőjével
  - gyermekjóléti szolgálattal
  - önkormányzat illetékeseivel

3. Sikerkritérium

- csökken a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek száma
-
- minden rászoruló időben megkapja a segítséget
- a szülők bátran fordulnak az óvónőkhöz és a vezetéshez gondjaikkal
- anyagi okok miatt egyetlen gyermek sem marad ki az óvodából
- segítő szervezetekkel hatékony együttműködés alakul ki

XVII. EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI PROGRAM

Az egészséges életmódra nevelés célja a gyermekek egészséges életvitel-igényének alakítása, egészségük megtartására, megerősítése testi fejlődésük elősegítése a nevelőtestület által kidolgozott szokás- és szabályrendszer alapján.

Az óvodapedagógus feladatai

1. A gyermekek gondozása, testi - lelki szükségletük kielégítése, egészségének védelme, óvása, megőrzése. A betegségmegelőzés, az egészségmegőrzés szokásainak alakítása.
2. A gyermekek szabad mozgásigényének kielégítése, edzése, harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése, a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése.
3. Baleset megelőzés és elsősegélynyújtás
4. A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges biztonságos környezet megteremtése, higiéniai szabályok kialakítása, környezettudatos magatartás megalapozása.
5. Testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése
6. A bántalmazás, erőszak megelőzése.

Az egészségfejlesztés területei

Egészséges táplálkozás, mindennapos testmozgás, személyi higiéné, testi és lelki egészség fejlesztése, a bántalmazás az erőszak megelőzése, baleset megelőzés és elsősegélynyújtás.

1. A gyermekek gondozása, testi szükségletük kielégítése, egészségének védelme, óvása, megőrzése, a betegségmegelőzés, az egészségmegőrzés szokásainak alakítása

- Óvodába lépéskor kérdőíves módszerrel információt gyűjtünk a gyermekről főként testi szükségletei, családból hozott szokásai megismerése érdekében, mert ezek ismerete alapozza meg a gyermek jó közérzetét, ami minden tevékenységhez szükséges.
- Negyedévente, a hátrányos helyzetű gyermekek esetében szükség szerint többször is testsúly és testmagasság mérést végzünk, rögzítjük a fejlődés ütemét, mely minden gyereknél másként alakul. Az összehasonlító közös mérésekkel a gyermekek megismerik egyéni külső jellemzőiket, amely a gyermeki én megismerését segíti elő.
- A helyes életritmus életkoronként eltéréseket mutat. A napi életritmus, a rendszeresen, megszokott időben végzett tevékenységek visszahatnak az életfolyamatokra. A gyermekek óvodában eltöltött idejét tudatosan, élettani szükségleteik figyelembevételével tervezzük.
- A gyermekek gondozásának feltétele az óvodapedagógus, a dajka, a pedagógiai asszisztens és a gyermekek közötti meghitt, megértő viszony, a természetes testközelség megléte. A gyermekek attól fogadnak el gondoskodást, akik őszinte, hiteles viselkedéssel, bizalom-keltő meta jelzésekkel közelednek feléjük és tapintatot, elfogadást közvetítenek. Ilyen feltételek mellett megismerhetők a gyermekek igényei, családból hozott szokásai.
- A speciális gondozást igénylő gyermekek ellátása érdekében megfelelő szakembert vonunk be, együttműködünk szülővel.

Egészséges táplálkozás

- A gyermekeknek különböző táplálkozási szokásaik vannak. A szülők segítségével megismerjük ezeket, és toleranciával fogadjuk az egyéni különbségeket.
- Kulturált körülmények között a fogásokat folyamatosan felszolgáljuk. Az étkezési szokások kialakításánál kerüljük a szükségtelen várakozási időt.
- Életkoruknak, fejlettségüknek megfelelően kanál, villa és kés helyes használatával megismertetjük a gyerekeket. Az étkezés végén az asztalok

- rendjének helyreállítását irányítjuk.
- Biztosítjuk a nap bármely szakában, a teremben és az udvaron egyaránt a folyadékpótlás lehetőségét.
- Fokozottan ügyelünk a táplálék érzékeny gyermekek diétájára. Lehetőség van arra, hogy a diétás étrendet a szülő is biztosítsa, bevihesse, vagy rendeljen számára ilyen ételt.
- Az egészséges táplálkozásra nevelés érdekében a napi programba alternatív egészségfejlesztő programot kapcsolunk (pl. projektek), játékos alkalmat teremtünk arra, hogy a gyermekek maguk is részesei legyenek egyszerűbb ételek elkészítésének (pl. salátakészítés), őszi piacot, zöldséges üzletet, kerteket látogatunk meg. ismerkedünk gyümölcsökkel, zöldségfélékkel. Minden érzékszervet megmozgatunk a tapasztalatszerzés során, mindezeket versekkel, mondókákkal, mesékkel, körjátékokkal kísérve tesszük még vonzóbbá a gyermekek részére.
- Óvodánkban tálaló konyha működik. Nem az étel elkészítése, hanem az étkezés lebonyolítása alkotja az óvodapedagógus egészségpedagógiai feladatát. Az étkezéshez való előkészületben a gyermekek is vegyenek részt - életkori fejlettségüknek megfelelő szinten -, és legyenek részesei étkezésük az önkiszolgálásnak (folyamatos reggeli szervezése).
- A főzőkonyhával a változatos étrend érdekében a vezetők folyamatosan konzultálnak.
- A Központi főzőkonyha - mint közétkeztető - feladata az óvodások élettani energia- és tápanyagigényeinek megfelelő összetételű és jellegű táplálék biztosítása. A naponta előállított ételek elkészítése, az étrend összeállítása a 37/2014. (IV.30.) EMMI rendelet alapján történik, melyet 2015. szeptember 1-jétől kötelező alkalmazni. A rendelet részletesen szabályozza a bölcsődékben, óvodákban, iskolákban, kórházakban adható ételek összetételét és elkészítésének szabályait. E rendelet előírásait figyelembe véve csökkentették a napi bevitt só- és cukormennyiséget. Szénsavas és cukrozott üdítőt, koffeintartalmú italt, energiatalt egyáltalán nem kapnak a gyerekek. A magas zsírtartalmú húsokat és húskészítményeket is mellőzik.
- A felhasználási előírások, korlátozások és tilalmak szerint az italként kínált tej és tea csak meghatározott mértékben tartalmaz hozzáadott cukrot. A szükséges folyadékot teával, ivóléval (100 %-os), ivóvízzel, biztosítják. Naponta biztosítanak (3-szori étkezés esetén) két adag zöldséget vagy gyümölcsöt, melyből egy adagot nyers formában kapnak a gyerekek. Továbbá naponta kapnak két adag gabona alapú élelmiszert, melyből egy adag teljes kiőrlésű.

Tisztálkodás

- A tisztaság alapvető fontosságát, a betegségmegelőzés és fertőzések megelőzésének jelentőségét életkor specifikus módszerekkel tudatosítjuk a gyermekekben. A gyermekek egészségének védelmére, testük, ruházatuk gondozására, rendszeres és szükségszerű tisztálkodásukra, illetve a közvetlen

- környezetünk tisztántartására is hangsúlyt fektetünk.
- A napirend keretei között elegendő időt biztosítunk a gondozási teendők egyéni tempó szerinti végzésére.
- A befogadási időben a gyermekekkel együtt végezzük a teendőket, hogy megtanulhassák a fogásokat, a testápolási szokások sorrendjét. Később a fokozatosság betartásával törekszünk arra, hogy egyre önállóbban elégítsék ki szükségleteiket.
- A higiéniai szokások, szabályok kialakításánál biztosítjuk a szükséges intimitást.
- Az óvodában megbetegedett gyermeket (láz, hányás, hasmenés, kiütés, erős köhögés) el- különítjük – orvosi szobában - fokozott gondoskodással vesszük körül, míg szülei meg nem érkeznek.
- A fertőzések terjedését gyakori szellőztetéssel, lehetőség szerint papírtörölköző használatával, a gyermekek által használt eszközök, játékok fertőtlenítő lemosásával igyekszünk megelőzni, gátolni.

Öltözködés

- Elegendő időt és szükséges segítséget biztosítunk az öltözködésben és a ruházat elhelyezésében. Fokozatosan kialakítjuk az önállóságot
- A gyermekek polcában tartalék ruhákat tárolunk, hogy szennyeződés esetén a beszkolódott ruhadarabokat tisztára tudjuk cserélni.

Pihenés

- Ebéd után a gyerekek szükségleteinek megfelelően a nyugodt pihenés feltételeit biztosítjuk, (a terem szellőztetése, az ágyak megfelelő elhelyezése a lehető legnagyobb távolságban).
- A gyermekek alvásigényének egy részét az óvoda elégíti ki. A nyugodt pihenés feltétele a csend, és a biztonság. Az elalvás előtt mesélünk és altató dalokat dúdolunk, énekelünk.
- A három-négy éves gyermekeknél gyakran előfordul, hogy alvás alatt pszichés okok miatt bevizelnek. Tapintatos, szeretetteljes bánásmóddal csökkenthetjük a gyermekekben az emiatt
- kialakult feszültséget, törekszünk a szülőkkel való partneri, jó emberi kapcsolatra, mely megszüntetheti a kiváltó okokat.
- Az ágyneműről és annak tisztításáról a szülő gondoskodik, általában kéthetente és a gyermek minden megbetegedése alkalmával.

2. A gyermekek mozgásigényének kielégítése, edzése, harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése, a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése

- A mindennapi **szabad mozgás** nélkülözhetetlen eleme az óvodai életnek. Biztosítjuk, hogy a gyermekek a természetes nagymozgásokat, mozgáselemeket egyénileg, szabadon ismételhessék a sokféle mozgásfejlesztő eszközökön. Emellett szervezett mozgásos tevékenységek szolgálják a gyermekek harmonikus, összerendezett mozgásának fejlődését, mozgás-koordinációjának fejlesztését, ellenálló képességük növelését.
- Időjárástól függően napi 1-3 órát levegő és napfény edzést biztosítunk a fokozatosságot betartva. Köd, -15 fok, eső, viharos szél esetén nem tartózkodunk az udvaron. -5 C fok alatti hőmérséklet esetén csak rövidebb ideig levegőznek a gyerekek. A nyári napirendet az egész napos levegőn való
- tartózkodásra építjük (kivétel az erős napsugárzás miatt a 11-15 óra közötti időszak).
- Mozgásszükségletük kielégítése érdekében növeljük a szabadban tartózkodás aktivitás-fokát (zenés-mozgásos percek, kocogás, mozgásos szabályjátékok).
- Az óvodapedagógus feladatai a mozgásigény kielégítése és testi képességek fejlesztése. Változatos napi és heti rendben biztosítjuk a gyermek mozgásigényének folyamatos kielégítését. Prevenciós, fejlesztő tornák beiktatásával segítjük a gerincdeformitások megelőzését. Láb- boltozatot erősítő fejlesztő játékos mozgást végzünk.
- Minden nap szervezünk mozgástevékenységet csoportszobában vagy udvaron, a tornateremben. Heti 1 kötelező tornaszobai mozgásfoglalkozást szervezünk.
- Edzési lehetőséget a testnevelés, környezet, levegő, nap kihasználásával biztosítjuk. Megtervezzük a helyet, időt, és a közegekben való mozgást fokozatos terheléssel, figyelembe véve a korosztályok életkori sajátosságait.

3. Baleset megelőzés és elsősegélynyújtás

- Fontos, hogy a gyermekek rájöjjenek; hogy egy kis odafigyeléssel és óvatossággal rengeteg baleset és a vele járó fájdalom elkerülhető lenne. A gyerekeket megismertetjük a vészhelyzetekben, vagy balesetek során elvégzendő legfontosabb teendőkkel, illetve ezek közül is azzal, amit ők el is tudnak végezni. Ide tartozik a segítségkérés (felnőtt értesítése), a beteggel való kapcsolatteremtés és a könnyebb sérülések ellátása. A gyerekek megtanulják, hogy egy-

egy hétköznapi tárgy (pl.: bicikli, mászóka, autó, gyógyszer) milyen veszélyforrásokat hordoz magával, illetve mire érdemes odafigyelniük a balesetek megelőzése érdekében.

Módszere a szerepjáték, mesélés, bábozás, könyv és képolvasás, társasjátékok, beszélgetés.

- A gyermekekkel - az óvodai nevelési év elején, valamint szükség szerint

- (foglalkozás, ki- rándulás stb. előtt) ismertetjük az óvó-védő, az egészségük és testi épségük védelmére vonatkozó előírásokat, a tilos és az elvárható magatartásformákat.
- Óvodán kívüli programon felhívjuk a gyermekek figyelmét a helyes eszközhasználatra, a biztonságos közlekedés szabályaira, kirándulásra szülői segítséget kérünk.
- Az óvoda házirendjében vannak meghatározva azok a védő, óvó előírások, amelyeket a gyermekeknek az óvodában való tartózkodás során meg kell tartaniuk.
- A gyermekbalesetek megelőzése érdekében, illetve bekövetkezésekor ellátandó feladatok az SZMSZ – ben kerültek rögzítésre.
- Elsősegély nyújtására alkalmas eszközök (doboz) az orvosi szobában találhatóak.
- Az óvoda berendezése, eszközei csak a baleset megelőzés szempontjai alapján történt vizsgálat után kerülnek használatba, állapotuk folyamatosan ellenőrzésre kerül, ez az udvari esz- közök esetében szakértői felülvizsgálattal egészül ki.

4. A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges biztonságos környezet megteremtése higiénias szabályok kialakítása

- Az óvoda feltételrendszere befolyásolja a gyermekek egészséges életmódjának szintjét. Az egészségügyi előírásoknak megfelelő, esztétikus és biztonságos, nyugtató hatású, színharmóniát árasztó, gazdag tárgyi környezetet alakítunk ki, mely jó alapot ad az óvoda nevelő- munkájához.
- Az óvodás gyermek saját testi gondozásának megtanítása és mozgásigényének kielégítése csak egészséges környezetben történhet. Ennek érdekében a dajkák munkájához tartozik a mindennapos portalanítás, felmosás, fertőtlenítés, szellőztetés a higiénias szabályok betartatása a gyermekkel.
- Környezettudatos szemlélet kialakítása érdekében takarékos víz felhasználásra, a víz szennyezés mértékének csökkenésére, a játék tevékenység alatt keletkező papírhulladék csökkentésére hívjuk fel figyelmüket. A környezettudatos magatartást személyes példaadással is közvetítjük.
- Az udvar akkor tölti be funkcióját, ha a gyermekek évszaktól és időjárástól függően a lehető leghosszabb időt tölthetik kint.
- Az udvaron napos és árnyékos játszórész, füves és betonos felület, homokozók állnak a gyermekek rendelkezésére.
- Az udvar területén – a közös játék mellett -, különösen a fokozott figyelmet igénylő udvari játékeszközöknél állandó felnőtt jelenlétet biztosítunk azért, hogy a gyermekek bármikor segítséget tudjanak kérni. Az óvoda épületét a nevelési, fejlesztési feladatok megvalósításának figyelembevételével célszerűen és esztétikusan rendezzük be.

- A több funkciót betöltő csoportszobát alkalmassá tesszük a szabad játékra, a tevékenységek végzésére, az étkezésre, az alvásra és a pihenésre. A csoportszoba barátságossá, otthonossá, esztétikussá tétele biztosítja a gyermekek jó közérzetét, s egyben jó mintát is ad. Az esztétikus dekorációval az ízlésközvetítést biztosítjuk.
- A csoportszoba részeként az adottságoknak megfelelően többféle tevékenységhez alakítunk ki helyeket pl.: mesesarok, rajzoló- festő- kézimunkázó hely, építésre alkalmas terület
- A szervezett mozgásos tevékenységeket mindig nyitott ablaknál végezzük.
- Az öltözőkben a nyugodt vetkőzéshez, öltözéshez megfelelő világításról, fűtésről, szellőztetésről gondoskodunk. Minden gyermeknek külön, jellel ellátott öltöző polca van, a cipőket a polc alatti rácson tároljuk.
- Az öltözőben esztétikus, jól megfigyelhető tájékoztató táblát helyezünk el. Célja
- a gyermeki műalkotásokkal történő állandó kapcsolat megléte, valamint a gyönyörködés, rácsodálkozás élménye, a szülők tájékoztatása.
- A mosdóban megfelelő méretű eszközök biztosításával segítjük a szükségletek kielégítését. Minden gyermeknek külön fogmosó felszerelése, fésűje van.

5. Testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának meg- előzése

A dohányzás megelőzésében és visszaszorításában jelentős szerep jut az óvodapedagógusoknak és az óvoda technikai személyzetének. Az óvoda felnőtt dolgozói modellt, mintát jelentenek a gyermekek számára, az óvoda dolgozói nagyobb felelősséggel tartoznak személyes példamutatásukért. Az óvoda feladata minden olyan helyzet elkerülése, amely a gyermeknek kedvezőtlen mintaként szolgálhat.

A dohányzás megelőzését szolgáló óvodai egészségnevelési program tevékenységei

- Szabad beszélgetések. A beszélgetés kezdeményezője lehet az óvodapedagógus, de lehet maga gyermek is (valamely aktuális eseménnyel, élménnyel, filmjelenettel stb. kapcsolatosan). A szabad beszélgetésben kisebb, önkéntesen csatlakozó gyermekcsoport vehet részt beszámolóval, események értékelésével, képek nézegetésével stb. párhuzamosan. Fontos az önkéntes részvétel, a szabad megnyilatkozás és véleménynyilvánítás.
- A dohányzás ártalmainak elemzésére szolgáló szabad beszélgetések kezdeményezésére a következő alkalmakat, lehetőségeket alkalmazzuk:
- Kirándulási élmények feldolgozása: napsütés, szabad levegő, madárdal, napozás (leburnulás), szabad mozgás, jókedv, veszélyek (napozás, növényzet.), értéke: füstmentesség, por- mentesség, szabad légzés,

- erőkifejtés, sok mozgás.
- Városi, falusi élmények megbeszélése: az utca forgalma, a gépkocsik füstje, utazás tömeg- közlekedési járművön, az utcai porképződés, az otthoni állattartással járó szagok.
- Élmények elmondása a dohányfüstös helyiségekről: saját lakásunk levegője, szórakozó helyek füstje, gyárkémenyek füstje, füstmérgező balesetek; a családban dohányzók meg- szokott dohányzási helyei, vendégségben tapasztalt dohányzás. Ismeretek átadása a dohányzás ártalmairól a gyermeki élményekkel kapcsolatosan károsítja a tüdőt, az idegrendszert, valamint a gyomor és a szív munkáját; másokat is károsít, zavarja azokat, akik beszívják a dohányfüstöt, kellemes-e a füstös levegőjű teremben tartózkodni, hogyan védekezhetünk ellene (szabadlevegőn tartózkodás, a lakás szellőztetése).
- Beszélgetés arról, milyen leszek, ha nagy leszek: mi szeretnék lenni; segíteni
- akarok másoknak, alkotni szeretnék, egészséges, edzett, erős akarok lenni; mit kell ezért tenni, mit kell elkerülni (elhatározom, hogy nem kezdem el a dohányzást).

6. A bántalmazás, erőszak megelőzése

A WHO definíciója

„A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészség- ének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.”

A pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek, tanulók nevelése, tanítása. Ezzel össze- függésben kötelessége különösen, hogy közreműködjön a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.

Az óvoda ellátja a tehetségkutatással és tehetséggondozással, a korai tanulási, beilleszkedési nehézségek korrekciójával, a hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatásával, valamint a gyermek-és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatokat; felderíti a gyermekek fejlődését veszélyeztető okokat, és pedagógiai eszközökkel törekszik a káros hatások megelőzésére. Szükség esetén a gyermek érdekében intézkedést kezdeményez.

A nevelési intézmény közreműködik a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során együttműködik a gyermekjóléti szolgálattal, illetve a gyermek- védelmi rendszerhez kapcsolódó

feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal. Ha a nevelési intézmény a gyermekeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, segítséget kér a gyermekjóléti szolgáltatótól.

A gyermekek szüleit a nevelési év kezdetekor tájékoztatni kell a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős személyéről (igazgató), valamint arról, hogy milyen időpontban és hol kereshető fel.

Elhanyagolást jelent, ha a szülő vagy a gondviselő rendszeresen elmulasztja a gyermek alapvető szükségleteinek kielégítését, védelmét, felügyeletét, amely súlyos ártalmat okoz, vagy ennek veszélyével fenyeget bármelyik területen: egészség, oktatás, érzelmi fejlődés, táplálkozás, lak- hatás és biztonságos körülmények, amely veszélyt jelent, vagy nagyvalószínűséggel jelenthet a gyermek egészségi állapotára, mentális, lelki és spirituális, erkölcsi és szociális fejlődésére. Figyelembe kell venni ennek megítélésakor, hogy milyen mértékben adottak a feltételek a csa- lád rendelkezésére álló erőforrásai tekintetében. Minden olyan mulasztás vagy baj okozása, amely jelentősen árt a gyermek egészségének vagy lassítja, akadályozza szomatikus, mentális és érzelmi fejlődését.

Érzelmi elhanyagolást jelent az érzelmi biztonság, az állandóság, a szeretetkapcsolat hiánya, a gyermek érzelmi kötődésének durva mellőzése, elutasítása, a gyermek jelenlétében történő erő- szakos, durva, támadó magatartásmás családtaggal szemben.

Fizikai elhanyagolást jelent az alapvető fizikai szükségletek, higiénés feltételek hiánya, a felügyelet hiánya, a gyermek védelmének elmulasztása olyan esetekben, amikor veszélynek van kitéve. Ide sorolható az orvosi ellátás késleltetése, az orvosi utasítások be nem tartása, a védő- oltások beadatásának indokolatlan elmulasztása, késleltetése.

A gyermekbántalmazás azt jelenti, ha valaki sérülést, fájdalmat okoz egy gyermeknek, vagy ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt - bár tud róla, vagy szemtanúja –nem akadályozza meg, illetve nem jelenti

Fizikai bántalmazás az a szándékos cselekedet, vagy gondatlanság (így különösen ütés, rázás, mérgezés, égés, fulladás, közlekedési baleset stb.), amely a gyerek fizikai sérüléséhez, halálához vezet vagy vezethet. Ide sorolható a közlekedés során elkövetett gondatlan veszélyeztetés (gyermekülés hiánya, ittas vezetés, kivilágítatlan kerékpár stb.)

Az **érzelmi bántalmazás** azt a rendszeres, hosszú időn át tartó érzelmi rossz bánásmódot jelenti, amely súlyos, és tartósan káros hatással van a gyermek érzelmi fejlődésére. Ez magában foglalhatja annak közvetítését a gyermek felé, hogy értéktelen, el nem fogadott, nem kívánt és nem szeretett. Jelenthet az életkornak, vagy a fejlettségnek nem megfelelő elvárások támasztását a gyermekkel szemben (pl. a szobatisztaság idő előtti erőltetése, a képességekhez nem igazodó követelmények). Ide tartozik a gyermekekben állandó félelemérzet, vagy szorongás keltése, megszégyenítés, állandó kritizálás, az érzelmi zsarolás, a gyermekkihasználása. Az érzelmi bántalmazás súlyos formája az olyan élethelyzet, amelyben a gyermek, szem- és fültanúja más bántalmazásának. Az

érzelmi bántalmazás mindezen komponenseket magában foglalhatja, de egymagában is jelentkezhet.

Szexuális bántalmazás a gyermek bevonását jelenti olyan szexuális aktivitásba, amelyet a gyermek nem képes megérteni, felfogni, amelyhez nem tudhatja az érdemi beleegyezését adni, vagy amelyre a gyerek koránál, fejlettségi állapotánál fogva nem érett, továbbá amelyet tilt az adott társadalom/közösség jog- és szokásrendje, illetve az adott környezetben elfogadott tabuk.

A kisgyermek minden erőszakos cselekvéssel kapcsolatosan "érzékeny". Nemcsak az erős fizikai ingerek okoznak az óvodás gyermeknél egészségkárosodást, hanem az erőszakos cselekmények (brutalitás, vérengzés, gyilkosság) látványa is. Mindezek megelőzésére nem elég a szülőket felvilágosítani, de a védekezés helyes módszereinek alkalmazására sarkallni is szükséges. Ennek megvalósítása érdekében a szülői értekezleteken megbeszélési anyagként alkalmazzuk az erőszakot sugárzó tömeghírközlések, filmek kivédését is.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

A gyermek ismeri:

- a kulturált testápolás, étkezés, a helyes öltözködés, testedzés, szabad mozgásos lehetőségek, alvás szokásait, és az eszközök használatának módját;
- a közvetlen környezetének rendjét, ápolását, és védelmét;
- a szokásokat megerősítő, segítő, vizuális jelek jelentéstartalmát.

A gyermek képes:

- önállóan, igényesen ellátni az egészségügyi teendőit;
- vigyázni, rendben tartani az egészséges életmódhoz szükséges eszközöket;
- önállóan annyi ételt venni, amennyit el tud fogyasztani;
- a hőmérsékletnek megfelelően, önállóan öltözködni;
- eligazodni, önmagát kontrollálni az egészségügyi szokásokat mutató vizuális jelek segítségével;
- gondozni, védeni, alakítani, szépíteni környezetét;
- pihenés alatt nyugodt, csendes tevékenységre, hogy ne zavarja alvó társait.

A gyermek attitűdjére jellemző, hogy

- igénye a gondozottság, ápoltság;
- örül, ha igényesen elvégzi a gondozási feladatait
- észreveszi, és érzéseit elmondja a környezet tisztaságával, ápoltságával kapcsolatban;
- szereti, védi és érdeklődik a közvetlen természeti, társadalmi környezete iránt.

7. A hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek nevelése az egészséges életmód kialakítása terén

A társadalmi beilleszkedés és az eredményes személyiségfejlesztés szempontjából meghatározó jelentőségű a mélyszegénységben élő, rossz családi körülmények között nevelkedő gyermekek óvodai integrált nevelése. A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai egészségneveléséhez szükség van az óvodapedagógiai gyakorlatban a szülők társadalmi integrációjának segítésére, és erre többféle módszert és alkalmat alakítottunk ki. Ezek közül ismertebbek: munkadélutánok, kirándulások, orvosi, védőnői tanácsadás, szülői értekezletek, fogadó órák.

Az egészségfejlesztés az óvodáskorú halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek nevelésében:

- a családból az óvodai közösségbe való átmenetének segítése;
- nemzeti identitásuk megtartása mellett az óvodai napirend (szokásrend) megismertetése, elfogadtatása;
- az egészséges életvitel szabályainak gyakorlása;
- az egészséges táplálkozási szokások kialakítása;
- a közösségi viselkedéskultúrának a többségi társadalomhoz való alakítása;
- az egészséget támogató családi környezet segítő támogatása, megvalósítása;
- a káros szenvedélyek (alkohol- és, dohányzás, számítógép függőség) megelőzésére szolgáló meggyőző ismeretek terjesztése.

A napi tevékenységek során figyelembe vesszük a gyermekek megfigyelésén alapuló differenciált fejlesztést, ahol az óvodapedagógus a csoport és az egyén ismeretében alkotó módon maga tervezi meg a gyermek fejlesztését. Az aktuális fejlődési tendenciákat figyelembe véve rugalmasan dönt az ismétlések számáról, a továbbhaladás lehetőségeiről.

8. Sajátos nevelési igényű, kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelése az egészséges életmód kialakítása terén

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, óvodai nevelés és fejlesztés mellett a megfelelő szakemberek segítségével - a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve - történik a nevelési feladatok ellátása.

9. A környezettudatos magatartás kialakítása

Az életünk minőségét, valamint egészségünket alapvetően befolyásolja és meghatározza a bennünket körülölelő természeti és társadalmi környezet minősége, állapota. A 21. sz. társadalmi és globális problémái ismertek, az ember lakóhelye, környezete nem előnyére változott. A környezetben visszafordíthatatlan, legtöbb esetben kedvezőtlen változások indultak el klímaváltozás, élőhelyek eltűnése, fajok kihalása.

Az életminőség javításában az egészség megőrzésében fontos szerepet játszik a közösség identitás, kohézió. Közösség és egyén, szoros kötődésben élnek.

Az egyéni értékek, beállítódások, normák módosítása és az ehhez szükséges aktivitások a közösség támogatása nélkül nem képzelhetők el.

A fenntarthatóság pedagógiájának fontos értékei:

- az élet tisztelete
- a hagyomány őrzése
- átmentése a jövőbe

Mindezeket a családok hatékony és folyamatos bevonásával, élethosszig tartó folyamattal és holisztikus szemlélettel tudjuk a leghatásosabban elérni.

A környezettudatos magatartás kialakításának fő színtere az óvodában

A külső világ tevékeny megismerése, mint tevékenység forma, olyan nevelési folyamatot jelent, mely valamennyi nevelési területre kiterjed, azokkal kölcsönhatásban van. Komplex tapasztalatszerzés, mely egységben mutatja, érzékelteti azt, ami a valóságban is egységesen érzékelhető

A környezet megismerése nem korlátozódik csak a környezeti foglalkozásokra és a tervszerű, tudatos kezdeményezésekre, hanem átfogja az egész óvodai életet.

Benne van a spontán játékokban, az önkiszolgáló tevékenységekben, az udvari élet pillanataiban, a beszélgetésekben, megfigyelő sétákban, kirándulásokban.

Támazkodunk a gyermekek családból hozott ismereteire, a családi kirándulások, nyaralások élményeire is. Ha szükséges, a hátrányokat kompenzáljuk.

A természeti és társadalmi környezet témaköreivel valamennyi korcsoport megismerkedik,

életkortól függően. A fokozatosság elvét követjük a megismertetés során: a közelebbitől a távolabbi felé haladunk. Szemléltetésben, a közvetlen környezetben való megfigyeléstől a képi ábrázoláson való megfigyeltetés felé. Érvényesítjük a differenciálás pedagógiai koncepcióját a nevelés folyamatában.

Sokszínű, érdekes, izgalmas tevékenységrendszer

biztosítunk. Érzelmek kifejezőképességek fejlesztésére nagy hangsúlyt fektetünk

- szeretet, kötődés,
- élménybefogadás keltése.

A környezettudatos magatartás megvalósításának folyamatához kapcsolódó tartalmak

A természetvédelem a környezetalakítással, a környezetvédelemmel, szorosan összefüggő feladatokat tartalmaz. Fontos, hogy gyermekeink védjék az élő környezetet, ne rongálják, hanem gondozzák, gondoskodjanak életfeltételeinek biztosításáról.

Nevelési feladatunknak tartjuk, hogy gyermekeink védjék az élő környezetet. Így alapozhatjuk meg a természet szűkebb, tágabb környezetünk, a haza szeretetét. Meg kell értetni, hogy saját életterük védelme, gondozása egészségesebbé teszi fejlődésüket.

A természeti környezet megismerésére alapvető lehetőség az évszakok és népi hagyományok, időjóslo napok megfigyeltetésén keresztül kínálkozik. Az időjárás, a természet jellemzői, változásai, a színek, a fények, a formák szépségei alapvető tapasztalatszerzésre kínálnak lehetőséget.

A növény és állatvilág megismerése fontos része a környezet megismerésére nevelés tartalmának.

A vadon élő állatokkal való ismerkedést a videofilmek, DVD-s ismeretterjesztő anyagok vetítésével segítjük elő (Csodálatos állatvilág stb.)

A természetvédelmi nevelés, akkor éri el igazán a célját, ha a mese, népmese, népdal, népművészet, stb., minden ugyanarról a természetről, a társadalomról, az emberről, és a kapcsolatokról szól.

Mind a társadalmi, mind a természeti környezet ismereteinek tartalma akkor megalapozott, ha az a kisgyermek környezetének adekvát, érzelmileg telített, élményhatású az egyes gyermek számára konkrét tapasztalatokon alapul.

A természet szépségeire rá kell csodálkoztatni a gyerekeket.

A JELES NAPOK megvalósításával olyan értékeket kívánunk közvetíteni, mely által a gyermekek kellő információkat gyűjthetnek a környezetükről, a körülöttük lévő élővilágról, azok szépségéről és védelméről.

A környezettudatos magatartás, életmód alapjait tapasztalati úton sajátíthatják el.

- Víz Világnapja
- Föld napja
- Madarak és fák napja

Az óvodapedagógusok és a dajkák feladatai:

Ahhoz, hogy gyermekeinkben kialakuljon a környezettudatos magatartás, olyan pedagógusokra és dajkákra van szükség, akik azon fáradoznak, hogy megismerjék a természeti és társadalmi értékeinket, hogy a környezet és egészség harmonikus egységben érvényesüljön.

Szeretnénk megalapozni, hogy a jövő nemzedékei a természettel együtt élni tudó környezettudatos emberekké váljanak.

Az óvodapedagógus és a dajka együttműködve a fenntartható fejlődés érdekében, tegye hangsúlyosabbá a környezettudatos magatartás formálását, alapozását alakítását.

- Segíti a gyermeket abban, hogy megismerje, megtapasztalja szűkebb és tágabb környezetét, és felhívja a figyelmet annak értékeire, szépségeire, a séták kirándulások alkalmával.
- A szülőföld az itt élő emberek, a hazai táj, a népi kultúra, népszokások, megismertetése, átadása.
- A családi és tárgyi kultúra értékeinek, és a néphagyományok szem előtt tartása.
- A komplexitás érvényesítése a tevékenységformák között.
- A környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítása.
- Borsodnádasi történeti, természeti jellemzőinek, értékeinek megszerettetése.
- Nyitott szemléletű tervezéssel válogatás a gazdag lehetőségekből, néphagyományokból, ügyelve a komplexitásra, a nevelési területek kapcsolódására.
- A gyermekek népi kismesterségekkel való megismertetése a természetes anyagok, az eszközök biztosítása (textil, gyapjú, agyag, fa) és az alkotás segítése.
- Lehetőséget teremteni arra, hogy a gyermekek a tapasztalatokra épülő ismereteiket gyakorolhassák szabad játéktevékenységekben, aktív közreműködéssel a környezet-átalakításban.
- Olyan példát adni, amellyel védjük, óvjuk az élő környezetet, gondoskodjanak az életfeltételek biztosításáról (pl.: téli madáretetés, élősarok kialakítása, az udvar és a kiskertek gondozása)
- Állandó szakmai megújulás, a pedagógiai munkát segítő szakirodalom folyamatos tanulmányozása, alkalmazása a mindennapokban.
- A gyermekek kíváncsiságára, érdeklődésére, megismerési vágyára és a megismerés okozta öröme építve sokszínű viszony kialakítása az objektív világhoz.

A pedagógusok közösségében olyan értékrend kialakítása, mely az elődök értékteremtő és természetmegőrző munkáját helyezi előtérbe. (az intézmény valamennyi dolgozójára vonatkoztatva).

A környezet tisztán tartása, portalanítása, szükség szerint fertőtlenítése, termék szellőztetése, ivóvíz higiénijája, a helyes fűtés és világítás biztosítása, az udvar, a csoportszoba, a játékok tisztántartása.

A környezeti ártalmak kiküszöbölésére például: használt elemek szelektív gyűjtése, légszennyeződés csökkentése bokrosítással az udvaron, a

Borsodnádasi Mese kert Óvoda
Pedagógiai Programja

csoportszobában minél több zöld növény elhelyezése, megfelelő páratartalom biztosítása, nyugtató hatású színharmónia.

Csapok elzárása.

Folyékony szappan használata.

Levegő minősége a csoportszobában.

ÉRVÉNYESSÉGI NYILATKOZAT

A helyi nevelési program érvényességi ideje:

A fenntartó jóváhagyása alapján érvényes a bevezetés napjától visszavonásig

A helyi nevelési program módosításának lehetséges indokai

- hálózatbővítés, leépítés,
- szervezeti átalakítás,
- a nevelőtestület más program bevezetéséről dönt,
- törvényi előírások módosulása,
- egyéb érdekegyeztető fórum, módosítási javaslata.

Előírás a program módosítás előterjesztésére

- írásbeli előterjesztés az intézmény igazgatójának
- részletes szóbeli előterjesztés nevelőtestületi értekezleten.

A bevezetés időpontja: 2013. szeptember 01.

A felülvizsgálat indoka:

- a program beválás során felmerülő változások beépítése,
- a törvényi változásokból adódó feladatok kidolgozása és beépítése.

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

Készítette az igazgató a nevelőtestülettel:

Borsodnádasi, 2024. január 11.

PH

Koós Karolina
Nevelőtestület képviselőjében

Becseiné Tóth Ágnes
igazgató

Véleményezte:

Borsodnádasi, 2024. ....

Kis Dóra
Szülői Munkaközösség képviselőjében

Fenntartói jóváhagyás:

Borsodnádasi, 20.....

PH

.....
Kormos Krisztián
polgármester

Nyilvánosság biztosítása

Borsodnádasi Mese kert Óvoda SZMSZ-ében foglaltak szerint